

A portrait of a middle-aged man with short, graying hair, smiling and looking slightly to the left. He is wearing a black jacket over a dark t-shirt with a colorful graphic. The background is a textured, light-colored wall.

Bojan Ž. Bosiljčić

SJAJ U OČIMA

BOJAN Ž. BOSILJČIĆ

SJAJ U OČIMA

BOJAN Ž. BOSILJČIĆ

SJAJ U OČIMA*(POKRETNE SLIKE „NOVINA“ - TORONTO)*

Izdavač: WIZART

Subotica, 2023

ISBN 978-86-88209-18-2

CIP - Каталогizacija u publikaciji
Biblioteke Matice srpske, Novi Sad

791.1(100)“2001/2016”

БОСИЉЧИЋ, Бојан, 1957-

Sjaj u očima / Bojan Ž. Bosiljčić. - Subotica : Wizart, 2023 (Subotica : Printex). - 162 str. :
ilustr. ; 24 cm

Tiraž 150. - O autoru: str. 156-157.

ISBN 978-86-88209-18-2

а) Филм -- 2001-2016

COBISS.SR-ID 117719305

MALI VODIČ KROZ KNJIGU

Čudesnom pričom o pedeset i jednom filmu Bojan Ž. Bosiljčić je dodao još jednu dragocenu knjigu u tako potrebnoj građevini kakva je filmska literatura u nas. Nadovezujući se u potpunosti na svojih sedam prethodnih knjiga autor je stameno izgradio svoj prepoznatljiv literarni rukopis, baš kao što slikar godinama stvara svoj potez kičicom, uspeo nenametljivo da uvuče čitaoca u taj čudesni vizuelni svet filma skladnim tokom svoje priče u kojoj reči klize upravo kao što pokretne slike klize belinom platna.

Sjaj u očima i jeste čudesna priča o snovima u kojoj nam autor pored osnovnih podataka o filmu otvara i ona skrivena pa i najskrivenija vrata nudeći nam saznanja ne samo o onom što vidimo već i o onom skrivenom, onom što se naslućuje, o onom što je tajnovita ali često i najznačajnija poruka sinaeste. Ovom knjigom Bojan Ž. Bosiljčić nas definitivno ubeđuje da snovi ipak mogu biti stvarnost ili bar njegova opipljiva refleksija. Kako je na filmu sve moguće tako nam i ovo delo vodeći nas kroz vreme samog početka i stoleća i milenijuma od 2001. do 2016. godine zapravo dokazuje da je ono svojevrsan bedeker kroz naše živote nabijene nadom, danas deceniju i više kasnije podosta izbledelom. Nudi nam ova knjiga antologijska ostvarenja koja se već nalaze kao obavezna lektira na svim prestižnim filmskim akademijama u svetu ali i ona koja bi valjalo što pre zaboraviti ako već i nismo. Pedeset seriozno sročениh filmskih kritika otkriva nam izuzetno upućenog autora u svekolikom svetu filma koji ogručujući svoj autonomni izbor stotinama drugih filmova mudro uporednom metodom vodi skalom na sinaestičkom dijagramu. Intrigira nas autor svojim zrelim filmskim kritikama da se iznova prisetime i vratimo filmovima, iznova ih ili po prvi put pogledamo neke vrlo opušteno, gotovo bez naprezanja duha kao i one u kojima sopstveni mozak svakako uključiti moramo. Zanimljive priče o pedeset jednom filmu začinio je autor prostirući na stranicama knjige i svojevrsnu bibliografiju rediteljskog korpusa i njihovih hronoloških ostvarenja što nam svakako olakšava snalaženje u filmskom kolopletu s početka veka kojeg živimo.

Od samog PROLOGA autor nam kroz dvanaest ilustrativnih poglavlja knjige širom otvara oči nudeći nam sjaj opipljiv svim čulima naše probuđene mašte kroz svet pokretnih slika ponaosob doživljenih, sada i upamćenih knjigom i naravno reflektovanih filmom. Knjiga je posvećena svim filmofilima,

filmskim stvaraocima, probranim čitaocima. Posebnu posvetu autor upućuje pre svega prijateljima i velikim zaljubljenicima u sedmu umetnost Dinku Tucakoviću i Nebojši Popoviću koji su tako iskreno i zdušno širili krila i našem Festivalu evropskog filma na Paliću da bi stigao do svog prvog velikog jubileja. Dajući dobro osmišljene prednaslove filmovima autor knjige nas još čvršće i intrigantnije uvodi u pojedine kritike približavajući ih na taj način upravo samoj čitalačkoj publici.

Putujući stranicama knjige od prvog poglavlja ZEMLJASUTRAŠNJICE i podnaslova BUDUĆNOST JE VEĆ POČELA! Bojan Ž. Bosiljčić nam znakom usklika sugerise da to više zbilja nije pitanje već čvrsta konstatacija u koju se i sami uveriti možemo vrlo svesni ove poslednje informatičke revolucije u kojoj smo. Fotografija autora sa velikim Dejvidom Kronenbergom kao da već na startu podiže kriterijum ove sinopsijski dobre i sadržajno zanimljive knjige sugerisući seriozno odabrane filmove ali i njihov promišljeni niz koji potom sledi. Manje od stotinu godina je trebalo da Vernova literarna fantastika izgubi taj status, a čini se da je danas realnost pretekla fantastiku leteći besomučno i neuhvatljivo napred, neoprezno u svakom slučaju što nam ostvarenja *Igre gladi*, *Elizijum*, *Iks-Men: Dani buduće prošlosti*, *Čepi: Robot koji je promenio svet* i *Pobesneli Maks: Autoput besa* definitivno potvrđuju.

AMERIKA ZA POČETNIKE je naredno poglavlje u kojem nam kroz šest tipično američkih filmova Bojan Ž. Bosiljčić otkriva onu tamnu stranu odabrane zemlje blagostanja propuštajući kroz svoje kritičko rende ružnoću šoubiznisa i prljavog novca, zavodjenje lažima, kriminogena udruživanja na svim nivoima, utopljeničke bračne zajednice i lomove pojedinaca, licemerje i mržnju, svojevrsnu anatomiju zla koja se krije iza vešto našminkanog, operacijama unakaženog holivudskog lica. Dakako, sjajno režirana ostvarenja uz visoke glumačke domete “oskarovaca” nam sasvim približavaju svojevrsnu nesreću i konačne poraze i jedinke ali i kolektiviteta ostavljajući filmove *Čikago*, *Bande Njujorka*, *Razvedi me, zavedi me*, *Američka prevara*, *Vuk sa Vol Strita* i *Podlih osam* kao vredan i trajan kulturni dokument kojim možemo čak i kroz vrata pakla u budućnost..

Treće poglavlje naslovljeno „ONLAJN“ GENERACIJA i podnaslovom DRUŠTVENA MREŽA sa svega dva filma čini vrlo bitan segment knjige. REVOLUCIONAR SA LAPTOPOM nam približava film *Tajne petog staleža* a KOMPJUTERSKI MESIJA *Stiva Džobsa* iznova nam otvarajući oči pune sjaja saznanjem da živimo u informatičkoj eri okeana bez obala u kom je sve smešteno i sve skriveno ali veštima i sve dostupno. Zaronili smo svi u svet elektronike gurajući u njega naša tela i lica kroz bezbroj neprikladnih fotografija ali i sa našom dušom samootkrivajući šta i koga volimo a šta i koga ne i sve to doveli do apsurdno nagomilanog bezvrednog smeća neslućenih

razmera voajerski presrećni što smo u globalnom blatu iz koga se, sada je već potpuno jasno niko iskobeljati neće. Uostalom, ovaj vek i ovaj milenijum je i započeo tako što je glavni glumac digitalna tehnika a ne čovek, ne kao nagoveštaj već kao realnost i ne samo na filmu već i u stvarnom životu.

Naredno poglavlje knjige čine bajkovita ostvarenja u oblandama današnje vizure za koje zbilja nije potrebno uključiti mozak dok konstantnu napetost ublažavamo halapljivo gutajući kokice ili grickajući čips. VELIKO BEKSTVO ili u podnaslovu POP-CORN CINEMA i jeste svojevrsno bekstvo od filmova koji čine vrednosni fluid svetske kinematografije, ali istovremeno potvrđuju jednu od definicija filma sa početka ovog teksta kako je na filmu sve moguće. *Povratak mumije*, *Gospodar prstenova: Povratak kralja*, *Osvetnici*, *Čudesni Spajdermen 2*, *Čuvari Galaksije* i *Svet iz doba Jure* su filmovi “blokbaster” kapaciteta koje Bojan Ž. Bosiljčić nikako ne odbacuje kao beznačajne već smešta u produkciju enormnih prihoda filmskoj (čitaj:holivudskoj) produkciji ali ih istovremeno svrstava i u zabavne, lagane sa osećanjem prijatnosti nakon gledanja, otkrivajući istovremeno i ne tako izoštren ukus konzumenata. Ekspanzija Holivuda možda se ponabolje i ogleda upravo u POP-CORN produkciji gde je akcioni elemanat isključivo prisutan spuštajući duele aktera sa filmskog platna na duele producenata na bioskopskim blagajnama pa ko više zaradi taj će i pobediti. Vredno u ovim ostvarenjima jesu vizuelni efekti koji nas nesumnjivo ubeđuju kako je zbilja sve moguće.

Naredno poglavlje RATNE IGRE ma kako bile zastupljene danas i u realnom životu širom naše planete u knjizi su zastupljeno sa dva ostvarenja u kojem će *Perl Harbor* i pored svih naprezanja i natezanja vrlo brzo biti zaboravljen dok će nas *Tajna podmornice K-19* podsetiti na vreme hladnog rata šezdesetih. Bio on vruć ili hladan večno ga i neprestano ima pa je i ovaj dobar „ratni“ film slika upravo tog večnog sukoba koji zapravo nikada i nije prestajao od kako nas je.

KOSMIČKE STAZE je šesto poglavlje sa četiri filma gladnih bekstva sa sopstvenog ognjišta koje je autor ove knjige tako plastično istovremeno i precizno ocenio da otisnuti se sa majčice zemlje u vasionu ne znači da ćemo za sobom ostaviti onu svoju ružniju stranu. Naprotiv, i u *Prometeju* i *Interstelaru*, u *Marsovcu: Spasilačka misija* i u *Ratovima zvezda: Sedma epizoda – Buđenje sile* moguće je naravno otisnuti se, što ne reći pobeći sa zemlje, ali se ne može pobeći od sebe. Svoje sukobe samo ćemo preneti i nadalje razvejavati po kosmosu gde god stigli a ovaj serijal dobrih ostvarenja kao da skriveno o tome govori držeći nas pred filmskim platnom dovoljno skoncentrisane zahvaljujući efektima koji još i te kako podupiru onaj sasvim pristojan umetnički deo filma.

Kao izuzetan poznavalac svekolike filmske umetnosti, severnoameričke pre svega, u šta nas i knjigom pred nama uverava, Bojan Ž. Bosiljčić nam zapravo daruje svojevrsnu istoriju savremenih ostvarenja, holivudskih pre svega, "blokastera" takođe, "oskarovaca" svakako, nudeći eto i našem čitaocu ipak ili bez „ipak“ naglašen dolarski efekat, odnosno zaradu po glavi gledaoca u neizvesnoj trci koliko se filmom utiče i ništa manje koliko se od isto tog gledalaca stiže. Uočljiv momenat od kojeg je opora evropska kinematografija, domaća srpska pogotovo, za sada unekoliko rasterećena nudeći konzumentu ipak i pre svega autorska i umetnička ostvarenja neizvesne gledanosti i zarade svakako.

Sedmo poglavlje nam se čini možda najomiljenijim jer kroz dva ostvarenja *Ostin Pauers: Zlatni organ* i *Spektra* na najbolji način glorifikuje nepogrešive uspehe poznatih belosvetskih špijuna, odnosno AGENATA KOJE SMO VOLELI. Prvi je o Ostinu Pauersu koji se istinski šegači sa sobom i svima pa tako i sa junakom drugog filma Džejsom Bondom koji i sa Krejgom uspeva da načini iskorak u filmskoj industriji, dok nas oba ostvarenja ubedljivo uveravaju u još jednu definiciju filma, da film između ostalog služi i za uživanje.

Veštim perom Bojan Ž. Bosiljčić nas potom vodi kroz naredna poglavlja u svet umetničkog filma koje, nikako slučajno izdvaja svojevrsnim konsenzusom ne samo po ocenama stručnih žirija, po nagradama, po gledanosti ali i po zarađenom novcu već i po vrednom arbitriranju da ova ostvarenja valja zapamtiti, da im se valja vraćati jer su filmovi koji čine sada već viševjekovnu građevinu filmske umetnosti. Estetsku i umetničku vrednost uz sve ostalo što nam film pruža naredna ostvarenja su gotovo jednoglasno dobijala širom sveta što je bezpredmetnim činilo bilo kakvu sumnju u njihovu vrednost.

ZVEZDANA PRAŠINA je osmo poglavlje ali nikako i prašina bačena u oči da bi nas oslepila već upravo da bi nam oči zasijale pred tri navedena filma. Veličanstvena tišina kako nam poručuje autor ove knjige u nemom filmu *Glumac* je zapravo gromoglasna pobeda upravo filma baš kao što nam tako glasno i jasno i druga dva ostvarenja u ovom poglavlju *Igo* i *Čovek ptica ili Neočekivani uspeh neznanja* poručuju. Glumački usud baš kao i svaki drugi istinski umetnički usud klizi do samopovređivanja i tela i duše da li pred belinom platna kao kod Vinsenta ili pred belinom mermernog bloka kroz agoniju i ekstazu Mikelandela poručuje nam vredno ostvarenje u kojem i pad može biti let kako nam to mudro autor knjige sugeriše prednaslovom filma.

Naredno poglavlje se još čvrće artistički nadovezuje na prethodno svojom istinskom posvećenošću umetnosti i samo njoj. Pod nazivom NEVINOST BEZ ZAŠTITE nikako slučajno odabranim naslovom poglavlja

domaćim filmom Dušana Makavejeva u kojem se na dokumentarni način predstavlja crno-belo ostvarenje iz ratne 1942. godine u kojem ipak dobro pobeđuje. Upoznaje nas Bojan Ž. Bosiljčić sa filmom *Sibiskvit* a zapravo konjem svojevrsnim autsajderom koji pobeđuje rivale po onoj biblijskoj o Davidu i Golijatu i to u teškim i kriznim vremenima. Drugi film u ovom poglavlju je *Odrastanje* koji pored specifikuma da istinski dokumentarno prati odrastanje dečaka čitavih 12 godina koliko je trajalo i snimanje, isti zapravo sa prethodnim čini svojevrsnu odu glumi koja je izdignuta na brodjevski nivo.

Deseto poglavlje NEPODNOŠLJIVA TESKOBA i podnaslovom PATNJE DUŠE I TELA kao da je autor knjige namerno dao hoteći da filmove sa one strane okeana približi, rekostmo već oporom evropskom filmu kojem bi pre svega ovaj naslov sa podnaslovom odgovarao. Čitavo tuce filmova i to sjajnih ostvarenja smešteno je u ovom poglavlju, nazovimo ga reprezentativnom i najznačajnijem jer filmsku umetnost izdiže na onaj pijedestal koji mu i u svekolikom ljudskom stvaralaštvu i pripada. Dvanaest filmova u ovom poglavlju nas mogu lako zavarati da su evropski i da ta tako uočljiva a istovremeno i tako tanana linija koja razdvaja evropsku i američku kinematografiju zapravo i ne postoji koliko kroz reditelje, ništa manje glumce i ostale sinaeste koji punim plućima dišu taj prepoznatljiv miris pojedinih holivudskih studija nezavisno da li dolaze sa ove ili one strane okeana.

Zatvoriće nam usta i širom otvoriti i oči i dušu *Daleko od raja, Adaptacija, Sati, Mistična reka, Hladna planina* ili *Monstrum* prostirući ostvarenja visoke umetničke vrednosti u svim elementima od scenarija i seriozno odabrane teme, vrsnog reditelja, izuzetnih glumaca, sjajne kamere do svih drugih, što ne reći mnogobrojnih elemenata koji film čine vrednim ostvarenjem tek kao celinu. Ništa manje filmovi koji su već uvršteni u obaveznu kinematografsku lektiru su i *12 godina ropstva, Tužna Jasmina, Kerol* i *Danska devojka, Povratnik* i *Pod lupom* jesu kulturni po hrabrosti u odabiru problematike kojom se bave klizila ona privatnim ili društvenim životima, bila ona svekoliko sociološka, dakle problematika kolektiviteta, uz svu muku pa i posramljenost koja uz nju sledi što autor ove knjige svojim odabirom i brojem direktno sugeriše izdvajajući upravo ono najvrednije i najtrajnije. Činjenica da sam vrh kreativne filmske familije rado učestvuje u ovim ostvarenjima daje nadu.

Poslednja dva poglavlja primereno zaokružuju ovo vredno delo Bojana Ž. Bosiljčića čineći ga sigurno bitnim segmentom svekolike filmske literature. Tako nam jedanaesto poglavlje sjajnog naslova HOLIVUDSKO JEVANDELJE sa filmovima *Stradanje Isusovo* te *Egzodus: Bogovi i kraljevi* gotovo „puštaju“ krv prodirući svojim artizmom kroz vene pa sve do samog srca izvlačeći iz nas i onaj najskrivljeniji deo ega kojeg i sami krijemo ali ga se istovremeno i plašimo svesni zapravo koliko smo grešni.

Naravno da kanadski film čini poslednje poglavlje O CANADA! ovog svojevrsnog leksikona zaslužen i trijumfalno ne samo zbog toga što je i napisano u Kanadi i u tamošnjim "Novinama" objavljeno, već pre svega što je odabir pet artistički posebno vrednih filmskih ostvarenja pre svega potvrda o visokom estetskom kriterijumu autora. Tako nas filmovi *Veliko zavođenje*, *Mamica*, *Mape do zvezda*, *Plaćeni ubica* i *Soba* uveravaju da je za gledanje dobrog filma ipak neophodno i dobro predznanje jer je režijski rukopis uz izuzetnu glumu i ostale profesionalno izvedene elemente od filma stvorio svesremenski vredna umetnička dela. Ovo jesu filmovi za koje nam je pored pažnje neophodno visoko obrazovanje ali i angažovanje „mozga“ bez kojeg ne bi mogli valjano stići do suštinske poruke koja iznova dodiruje univerzalnost. Odnos majke i sina na dva različita načina u dva ponuđena filma uz visoku napetost i neizvesnost do samog kraja zapravo tragaju za rešenjima koliko u čvornovitom međusobnom odnosu toliko i u istinskom životnom preživljavanju koje se kreće od samog dna ali se istovremeno uzvisujući do plemenitosti. Romantična komedija ali i bolna istina koja se kroz dva filma parodijski obraća ali i metaforički obračunava poprilično smelo sa holivudskim lažima o idealnom životu zadovoljstva, uspeha i smeha. Konačno, dinamičan i dramatičan film smešten na granici SAD i Meksika nudi oporu storiju o večnom ratu protiv narko dilera, da li samo toga, koji od kako je započeo i nije prestajao ostavljajući za sobom stotine hiljada žrtava bez jasnih naznaka da li će i kada prestati sa još neizvesnijom prognozom o mogućem pobedniku.

Sjaj u očima Bojana Ž. Bosiljčića svakako da već u naslovu asocira na film Elija Kazana, po scenariju Vilijama Inge, *Sjaj u travi* iz 1961. godine sa takođe sjajnim Natali Vud i Vrenom Bitijem u glavnim ulogama uz koje su milioni očiju zbilja zasjale pod iskrenim suzama. Autor ove dinamične i dobre knjige napravio je očigledan iskorak smeštajući vredna i manje vredna filmska ostvarenja upravo tamo gde im je i mesto, te za razliku od stihova Vilijama Vordsvorta kojima se pomenuti film okončava:

...Nestaće sjaj u travi,

Nestaće veličanstvenosti sveta.

Ostaće samo bleđa slika onoga što je prošlo...

Bojan Ž. Bosiljčić sjaj filma smešta ne na belinu platna već upravo u našim očima jer je u njima i svekolika umetnost smeštena.

Mile Tasić

Subotica, septembar 2017.

Prolog SVE OVE GODINE

Film ima magičnu moć da izražava naše snove, ali i da ovekovečava stvarnost, da bude refleksija naše imaginacije, ali i da bude svedočanstvo vremena. Očevi kinematografije su zastupali dijametralno različiti pristup: Žorž Melijes je bio naklonjen fantaziji, a braća Ogist i Luj Lumijer su bili okrenuti zbilji.

Shodno tome, ja sam po svom filmskom opredelenju pola "melijesovac", a pola "lumijerovac"! Iluzija „pokretnih slika“ me vodi i u carstvo mašte, ali i u svet svakodnevice.

Gledanje filma izaziva sjaj u očima i uzbuđenje duše, donoseći prosvetljujući doživljaj. Film nas „teleportuje“ kroz prostor i vreme i predstavlja odraz naših nada i radosti, ali i zebnji i patnji. Sanjati otvorenih očiju je jedinstvena sposobnost i iskustvo koje može da nas oplemenjuje i zapravo ultimativno definiše kao ljudska bića!

Obeležavajući petnaestogodišnji jubilej, ova knjiga nudi izbor od 50 filmskih kritika koje sam u periodu od 2001. do 2016. godine objavio u rubrici „Pokretne slike“ u „Novinama“-Toronto, najvećem listu srpske dijaspore u Kanadi. Pri tome, nastojao sam da sa repertoara ovdašnjih „multipleksa“ odaberem najanticipiranije filmove različitih žanrovskih obrazaca i tematskih opredeljenja: od lakih eskapističkih, super-herojskih „blokbastera“ do retkih seroznih dramskih dela koja vraćaju veru u Holivud. Svetska prestonica filmske industrije, koja se sve više širi na Daleki Istok, međutim, i dalje tvrdoglavo ignorise upozorenja da stalno konzumiranje „pop-korna“ može da prisedne, a repetitivno gledanje već viđenog može da dosadi!

Kritike, koje obično imaju formu kratke priče sa dubljim socio-kulturološkim značenjem, sam svrstao u 12 poglavlja, shodno tematskom, idejnom i stilskom srodnošću filmova, za koje sam koristio adaptirane naslove srpskih distributera. To su dela koja se pamte, sa licima koja se ne zaboravljaju.

Knjiga ne predstavlja *“The Best Of”* mojih filmskih kritika, već je zapravo skup tekstova koji se skladno uklapaju u jednu integralnu literarnu celinu. U pisanju kritika trudio sam se da izbegnem da otkrijem sve pojedinosti scenarijskih zapleta i raspleta, kako ne bih čitaocima unapred oduzeo draž gledanja filmova.

Uz blagi sarkazam, „Sjaj u očima“ prikazuje „Zemlju sutrašnjice“, pruža „Ameriku za početnike“, portretira „Onlajn“ generaciju“, organizuje „Veliko bekstvo“, priređuje „Ratne igre“, otkriva „Kosmičke staze“, predstavlja „Agente koje smo voleli“, skida „Zvezdanu prašinu“, ukazuje na „Nevinost bez zaštite“, upozorava na „Nepodnošljivu teskobu“, čita „Holivudsko Jevanđelje“ i kliče „*O Canada*“!

Kulturni danski autor Lars von Trier je kazao da u svojim delima prikazuje Ameriku prevashodno onakvu kakvu je spoznao gledajući američke filmove i tv serije. „Sjaj u očima“ posmatra Ameriku kroz ekran i otkriva ne samo nju, nego zapravo i celi svet, kroz holivudsku optiku, sa ostvarenjima koja indirektno kazuju o globalnom stanju stvari i svesti ljudske civilizacije, kojoj prete ekološke katastrofe, fundamentalistički terorizam, rapidna ekspanzija i sve jača dominacija tehnologije, ksenofobične paranoje, nepremostivi jaz super-bogate manjine i sve osiromašenje većine, nezaustavljiva moralna erozija...

Knjiga, kao proizvod stvaralaštva, traje večno, ona nema ograničeni rok upotrebe. „Sjaj u očima“ sadrži svojevrsnu vremensku kapsulu, kao dokumenat o tome kako su na filmu izgledali Dani buduće prošlosti, u prvih petnaest godina dvadeset prvog veka, kada je čovečanstvo definitivno prešlo iz analognog u digitalno doba!

Bilo mi je zadovoljstvo i inspiracija da sve ove godine pišem za „Novine“-Toronto i saradujem sa vlasnicima i urednicima Mirkom Stokanovićem i Ivanom Đorđević, čija nepresušna energija, posvećenost, otvorenost, preduzimljivost i neuništivi pozitivni stav su ostavili duboki trag i neizbrisivi pečat. Oni su Legende srpske zajednice u Kanadi.

Najiskrenije se zahvaljujem kolegi Miletu Tasiću na poetičnom prikazu i nadasve minucioznoj analizi knjige, kao i na njegovom velikom doprinosu i svesrdnom angažovanju oko pojavljivanja „Sjaja u očima“, koja je predstavljena jula 2018. godine na jubilarnom, 25.-om Festivalu evropskog filma na Paliću, za kojeg me vežu duge i veoma lepe uspomene.

Duboko sam zahvalan svima na iskazanoj podršci u mojoj izazovnoj karijeri pisca, a naročito mojim najvoljenijima-Gordani, Nebojši, Nevenu i Sylvie, te mojim roditeljima, dedi Žiki i nani Uti, koji su moje zvezde vodilje sa Neba.

Stara latinska poslovice „*Malum nullum sine aliquo bono*“ ukazuje na mudrost da „u svakom zlu ima nešto dobro“! To je i moj vodič kroz čudesno putovanje koje se zove Život.

Kao što reče Mr. Spok: „*Live Long and Prosper!*“

Bojan Ž. Bosiljčić

Gatino, Kvebek, Kanada, jun 2023.

P.S. Ovu knjigu posvećujem i mojim poštovanim kolegama, rano preminulim istaknutim srpskim filmskim kritičarima i poslenicima **Dinku Tucakoviću** i **Nebojši Popoviću**, sa kojima sam imao privilegiju da delim čarobne momente sanjanja otvorenih očiju.

NAPOMENA: Ovo je preuređeno i dopunjeno štampano izdanje moje ranije objavljene istoimene elektronske knjige „Sjaj u očima“ (2018.), u izdanju Otvorenog univerziteta Subotica i Gradske Biblioteke Subotica (ISBN 978-86-85119-12-5).

SANJAR KOJI OSTAVLJA TRAG (U OVIM MODERNIM VREMENIMA)

Prolog: Kada neko ostavlja tragove on ne zastaje, nema jedan cilj, jer svrha traga i traganja je beskrajna...

Mnogo je teško, bolno a i hrabro doneti odluku da ćeš se posvetiti ostavljanju traga.

Zato onaj ko se odluči da traga, u svojoj glavi nema ograničenja, on tom odlukom uspeva makar da proviri iz ove kocke života u koju nas stalno guraju.

Jedan čin fiktivnog pozorišnog skeča:

Radnja se dešava u vremenu sadašnjem...Duhovno stanje ljudi i mentalna svest minimalno promenjeni što je i uzrokovalo mnoge nepogode koje su nam se desile tokom 2012 godine.

(U daljini, poznati filmski kritičar, autor mnogih knjiga na nekoliko jezika Bojan Ž. Bosiljčić daje izjave novinarima...kamere, foto-aparati...gomila sveta na crvenom tepihu. Sa strane, sve to posmatraju dva čoveka i tiho razgovaraju)

Lice A i Lice B

A – Šta ovaj radi?

B – On...on je specifičan imaginarni lik.

A – Kako misliš imaginarni!?

B – Pa tako...nema ga u šablonskim tablicama postojećeg sistema.

A – Kako će da živi van sistema?

B – Pa ne moraju tamo svi biti. Na sreću, uvek postoje i oni koji lebde oko ove naše zemaljske mase (nazovi ljudi) i čine sanjare koji utabavaju staze za sve one koji imaju želju i potrebu da izađu iz sistema.

A – To mu dođe nešto kao vizionar?!

B – To mu dođe kao tragač...sanjar...postoje ljudi koji besmislenost stvari pretvaraju u smisao i omogućavaju sagledavanje iz neke druge perspektive.

A – Ništa te ja ne razumem!

B – To je vrsta ljudi koja sledi svoje instinkte, potrebe i u tome vide jedini smisao postojanja – da budu ono što jesu i da rade ono što vole. Hoćeš da ti prevedem na bosanski, ništa ne razumeš.

A – Ali od toga se ne živi. Mora nešto konkretno da radi.

B – E, pa vidiš ovaj još uvek živi i traga a sede je kose i to mu ne smeta...

A – Doduše ne izgleda nimalo loše za svoje godine!

B – Ti si stvarno na rezervi ili na nekim pilulama!

A – Što?! šta sam sada rekao?

B – Pa pričam ti sve vreme da je čovek SANJAR!!!

A – Dobro, ne deri se, prvo nisam gluv, a drugo shvatio sam.

B – Ništa ti nisi shvatio. U tome jeste i problem – tragači i sanjari se teško shvataju. Oni imaju svoj put i svoj svet...tako jednostavan ali na žalost za mnoge nerazumljiv. Oni su ti koji prave promene, pomeraju vrednosti i pravila sistema. Oni su neshvaćeni i ONI to znaju ali prave tragove sa nadom da će ih neko slediti. I slede ih...doduše polako...na sreću sve više shvataju tu njihovu želju da pišu i stvaraju i o nečemu što nije banalni život.

A – Što bih ja voleo da budem taj sanjar i tragač...pa si slavan...pa te slikaju...pa ideš svuda sa poznatim ljudima!

B – E, ti si stvarno prolupao ... da mi je znati ko tebi daje akreditaciju za crveni tepih?! Ajde odoh, imam intervju sa Bojanom.

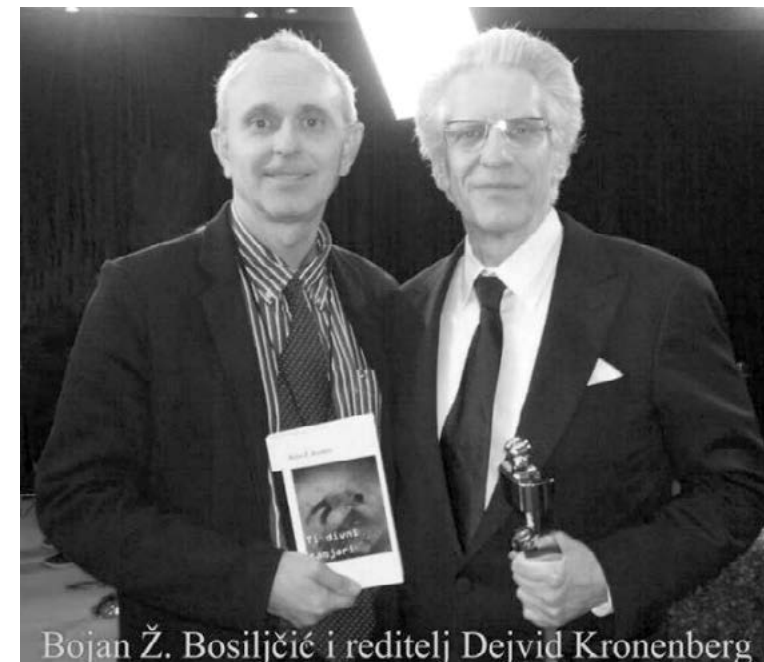
A – Privatni?! Samo ti i on?!

B – Ne, nego svemirci, on i ja!

A – Kakvi svemirci?

B – E vozdra...vidimo se u nekoj drugoj karmi!

*Ivana Đorđević
("Novine"- Toronto, 2012.)*

Prvo poglavlje

**ZEMLJA SUTRAŠNJICE
(BUDUĆNOST JE VEĆ POČELA!)**

HLEBA I IGARA!

„Igre gladi“ („The Hunger Games“)

reditelj i koscenarista: Gari Ros, glavne uloge: Dženifer Lorens, Džo Hačerson, Lajam Hemsvort, Vudi Harelson, Donald Saterlend, Leni Kravic

Neka igre počnu! U ovim sve težim vremenima, vladari Novog svetskog poretka veoma rado posežu za proverenim manipulativnim staro-rimskim trikom: Hleba i Igara. Da se mase zabave, još više zaglupe i pacifikuju, a ne da počnu da razmišljaju i da se čak bune!? Nekoliko meseci pre 30-tih Letnjih olimpijskih igara u Londonu, Holivud je u „multipleksima“ organizovao svoje filmske gladijatorske „Igre gladi“ koje su naprečac postale prvi super-„blokbuster“ 2012.

Hvala bogovima sa Beverli Hilsa!- trijumfalno usklikuje Holivud, koji je nakon nedavne finansijske katastrofe sa „Džonom Karterom“ (doneo studiju „Volt Dizni“ gubitak od 200 miliona dolara!) ponovo dobio lukrativnu hit-franšizu. „Igre gladi“ (prva epizoda zamišljenog četvorodelnog serijala) su

svom producentu „Lajonsgejtu“ priredile veliku gozbu na severnoameričkim „boks-ofisima“, zaradivši do početka maja oko 380 miliona dolara, što je gotovo 300 miliona dolara više od cene koštanja!

Ovaj film se pojavio u trenutku kada je ultraprofitabilni „Hogvorts ekspres“ Harija Potera, posle putovanja dugog osam stanica, konačno završio svoju vožnju na počasnom holivudskom peronu. „Igre gladi“ su obećavajuća zamena na tronu infantilizovane pop-kulture, namenjena za tinejdžersku populaciju od 12 do 18 godina, koja je, odrastajući sa čarobnjakom Harijem Poterom, sada suočena da položi veliku maturu, savladavajući kompleksnije i realističnije gradivo.

I za ovaj holivudski serijal, nastao na osnovu literarnog predloška, „odgovorna“ je jedna žena. To je američka novelistkinja Suzan Kolins, čija spisateljska trilogija (započeta sa „Igrama gladi“ i nastavljena sa još dve knjige „Catching Fire“ i „Mockingjay“) je zarobila imaginaciju tridesetak miliona čitalaca širom planete.

140-minutne „Igre gladi,“ su distopijska fantazija koja nastoji da bude ujedno i epski spektakl, čežnjiva romansa, napeta drama, uzbudljivi triler i šokantna avantura. Simultano retrogradan i futuristički, scenario pozajmljuje ideje u rasponu od rimskih legendi do holivudskih apokaliptičnih „sajens-fikšna“.

Reditelj i koscenarista Gari Ros, čija prehodna dva dela su bili komična fantazija „Plezentvil“ (1998.) i ružičasta „konjska“ saga iz vremena velike ekonomske Depresije „Sibiskvit“ (2003.), se u svom ostvarenju trudio da ostane veran literarnom originalu Suzan Kolins, koja mu je uz Bilija Reja asistirala u pisanju sinopsisa. Radnja filma je smeštena u futurističku Severnu Ameriku, u fiktivnu državu Panem (što asocira na rimsku izreku „Panem et circenses“- Hleba i igara), koja je opustošena drastičnim ekološkim promenama, ratovima i nestajanjem srednje klase.

Takvom postapokaliptičnom Americom, koja je refleksija nacističke Nemačke i Južne Afrike iz ere Aparthejda, vlada elegantni despot sa gvozdenom pesnicom, predsednik Snou (Donald Saterlend). Ovaj diktatorsko-totalitarni režim, sa sedištem u Kapitolu, dekadentnom i gramzivom Metropolisu, svake godine organizuje „Igre gladi“, prenošene putem nacionalne televizije, u kojima svaki od 12 osiromašenih distrikata šalje po jednog dečaka i devojčicu od 12 do 16 godina da sudeluju u događaju koji je opijum za mase, sa ciljem da im odvрати pažnju od činjenice da su svi oni robovi koji žive pod tiranijom bogate elite.

Glavna heroína je vatrena i stoička Katnis Everdin (uloga uzlazeće zvezde Dženifer Lorens), koja se umesto svoje mlađe sestre „dobrovoljno“ prijavljuje za takmičenje. Izložena najtežim iskušenjima i preprekama u šumskoj Areni, ona sa svojim lukom i strelama nadvladava protivnike i postaje šampion 74.-

tih igara. Katnis na kraju prkosi pravilima, jer pošteduje život svog kolege iz Distrikta i novostečenog momka Pite (Džoš Hačerson), sejući time prvo seme nadolazeće pobune. Poput same knjige, i Rosov film se završava iznenadno i naglo, bez pravog kraja, ostavljajući otvorena vrata za sledeće poglavlje, pojačavajući time iščekivanja nestrpljive publike.

Sledeći holivudske konvencije, Rosovo delo ne uspeva da postane istinski transgresivni „sajens-fikšn“, ali zato kao blago promišljena zabava pritišće sva prava dugmeta na putu do supremacije na „bok-ofisima“. Zastrašujuća priča o klincima koji tamane druge klince zarad zabave odraslih je postala globalni pop-fenomen. Moderni svet je postao tako uvrnut da se čini da bi se stvorio dugačak red dobrovoljaca za „rijaliti šou“ zvani „Igre gladi“ ako bi samo pobedniku bio garantovan poslednji model „Iphona“ i neograničeni „data plan“!

Kada se malo dublje sagleda, hipokrizija se nalazi u samoj srži „Igre gladi“. Roman Kolinsove osuđuje nasilje i organizovanu brutalnost kao oruđa za manipulaciju masa. Ipak, „Igre gladi“ ne bi trajale tako dugo niti bi stigle ovako daleko da u njima nema surovosti i smrti izazvane strelom, kopljem, noževima, genetski modifikovanim insektima, psima, nagaznim minama...

„Ubij da pobediš“- to je pokretački moto koji odjekuje „Igrama gladi“, koje poražene šalje kući u u mrtvačkom sanduku, a jedinom preživlom donosi slavu i blagostanje. Da bi se izbegla restriktivna klasifikacija i time povećao krug potencijalnih gledalaca, grafičko nasilje u ovom ostvarenju nije direktno, nego je uglavnom implicitno. Sugerisano prolevanje krvi!

Ako želite da prebrojite očigledne inspiracije za Rosov film, nedostajace vam prstiju! „Loganovo bekstvo“, „Rolerbol“, „Gospodar muva“, „Čovek u bekstvu“, „Deseta žrtva“, „1984“, „Veliki brat“, „Najopasnija igra“, „Crvena zora“, „Trumanov šou“, i posebno japanski „Battle Royale“ su vrela sa kojih se napajaju „Igre gladi“. Takođe, može vam se učiniti da ste nešto slično nedavno već videli u filmovima „Kick-Ass“ i „Hanna“, u kojima prepubertetske djevojčice ubijaju, a da pritom ne trepnu!

„Igre gladi“ su futuristička akciona avantura koju će naročito voleti tinejdžerke, identifikujući se sa glavnom junakinjom filma, koja se frenetično bori da nadjača korumpirani svet kojim dominiraju muškarci. Umesto da bude mnogo rezonantnije djelo koje dublje elaborira socio-političke aspekte Kolinsovog romana, ono što je gledaocima pruženo je holivudski faksimil kojem je cilj da uznemiri što manje ljudi i istovremeno napravi što više para. Rosovo geslo je izgleda bilo: „Ne talasaj puno“, izbegavši da u svom filmu seroznije zalazi u izazovne premise literarnog originala o tome da je budućnost već počela: da otuđeni centri vlasti kontrolišu živote obespravljenih masa, da odrasli navode mlade da se međusobno sukobljavaju, da industrija

zabave podstiče nasilje i smrt zarad profita...

Milioni čitalaca Kolinsovih „Igara gladi“ verovatno će ipak biti zadovoljni ovim holivudskim kompromisom, dok će milioni onih koji nisu pročitali knjigu naći veliku zabavu u bioskopima, pitajući se zapravo oko čega je bila sva ta frka i trka. Srećne vam „Igre gladi“!

(14. maj 2012.)

SUDAR SVETOVA

„Elizijum“ („Elysium“)

scenarij i režija: Nil Blomkamp, glavne uloge: Met Dejmon i Džodi Foster

Ovoga leta dešava se nešto nezamislivo. Nikad manje „blokastera“ u „multipleksima“! Publika se izgleda zasitila mega-budžetskih filmova sa specijalnim efektima i već viđenim pričama. Zar je to moguće!? Da li se obistinjuju proročanska upozorenja i pesimistička predviđanja Stivena Spilberga o „sudnjem danu“ holivudske megalomanije?

„Tanki“ finansijski učinak na „boks-ofisima“ ozbiljno upozorava velike studije. Primera radi, u produkciju filmova „After Earth“, „White House Down“, „The Lone Ranger“, „Pacific Rim“, „Turbo“ i „R.I.P.D.“ potrošeno je basnoslovnih 950 miliona dolara, dok je njihova dosadašnja zarada dostigla cifru od samo 322 miliona dolara u severno-američkim bioskopima. Bahata

holivudska praksa „Što veće, to bolje“ doživela je ovoga leta debakl! Ova trinaesta godina 21. veka postala je zaista baksuzna za gramzive producente. Kao model filma koji ukazuje na novi način pravljenja „pokretnih slika“ mogao bi da posluži „Elizijum“. To je najoriginalnije holivudsko ostvarenje tekuće letnje sezone koje adrenalin obuzdava razumom, i u kojem su specijalni efekti bešavno uklopljeni u interesantnu naraciju.

„Elizijum“ je retka vrsta: akcioni film koji posredno poziva gledaoce na kolektivnu akciju, da se trgnu iz učmalosti, indiferentnosti, inertnosti i da ustanu protiv svega onoga lošeg što im se u životima dešava. Osvestite se usnule mase, krajnji je čas! Legendarni predvodnik američkog nezavisnog filma Džim Džarmuš tvrdi da je 80% zemaljske populacije u stanju hronične pospanosti!

Radnja Blomkampovog naučno-fantastičnog filma je smeštena u 2154. godinu, ali u njemu zapravo nema puno toga futurističkog. „Elizijum“ prikazuje sumornu sutrašnjicu koja nas je već zadesila. Apokaliptična budućnost koja je već počela! Sada i ovde!

Sve veće ekonomske razlike. Akutna socijalna nejednakost. Neefikasna zdravstvena zaštita. Rapidna degradacija životne sredine. Da li vam ovo sve zvuči poznato? To su pitanja koje dotiče „Elizijum“, dajući im jedan širi aspekt i potresniji pečat.

Vizionarski južnoafričko-kanadski reditelj i scenarista Nil Blomkamp, koji je pre 4 godine impresivno debitovao sa filmom „Distrikt 9“, naučno-fantastičnom alegorijom o aparthejdu (u kojem su vanzemaljci (mal)tretirani kao crnci u getu!), i u svom novom ostvarenju se bavi temom razdvojenih svetova - bogatih i siromašnih, čiji jaz se konstantno sve drastičnije produbljava. Blomkamp je priču od pamtiveka o onima koji imaju i onima koji nemaju pretvorio u žestoki naučno-fantastični triler, polazeći od osnovne premise: šta bi moglo da se desi ako se jaz između bogatih i siromašnih nastavi da povećava u narednih 140 godina? Pa, sudar svetova!

Ovaj film svoje korene nalazi u antologijskom „Metropolisu“ (1927.) Frica Langa. U „Elizijumu“, čovečanstvo je razdeljeno na dve grupe – jednu čine 99% siromašnih i obespravljenih ljudi koji žive na opustošenoj Zemlji, dok drugu grupu sačinjava 1% privilegovanih i bogatih, koji žive u luksuzu na svemirskoj orbitalnoj stanici pod imenom „Elizijum“. Reditelj Blomkamp bukvalno razdvaja bogate od siromašnih: moćna manjina živi u lebdećem raj, gde više nema neizlečivih bolesti, dok su mase bednika zarobljene u uzavrelom paklu planete koja se raspada od truleži. „Status kvo“ narušava jedan umirući čovek zvani Maks (uloga Meta Dejmona), sa grupom istomišljenika-revolucionara, odlučnim da „raj na nebu“ učini dostupnim svima. U njihovoj nameri će im se sprečiti ledena državna sekretarka „Elizijuma“ sa neutaživom

ambicijom da postane predsednica (Džodi Foster u roli „a la“ Hilari Klinton), koja je nepopustljiva u nameri da ekskluzivni svet sačuva čist od zemaljskih uljeza...

Inače, „Elizijum“ nosi metaforičan naziv. Sama reč potiče iz grčke mitologije i označava idiličan život u raj, ali samo za one koji su prijatelji i rođaci grčkih bogova i drugih heroja.

Sa idejnim sličnostima iz „Pobesnelog Maksa“ i „Igri gladi“, „Elizijum“ je distopijska fantazija koja je čvrsto ukorenjena u realnosti. To je organski „sajens-fikšn“, inteligentni film koji sadrži angažovani socio-politički komentar, ali ujedno u sebi nosi i emocionalnu dimenziju i pruža gledaocima uzbudljivu vožnju, od pakla do raja.

Pored „Elizijuma“, Holivud nam je ove godine ponudio još tri filma sa kataklizmičnom vizijom Zemlje - „Oblivion“, „After Earth“ i „Pacific Rim“. Da li je to možda u skladu sa onim što se trenutno dešava sa svetskom prestonicom „pokretnih slika“?

(3. avgust 2013.)

DOBA MUTANTA

„Iks-Men: Dani buduće prošlosti“ („X-Men: Days of Future Past“)

reditelj i koproducent: Brajan Singer, glavne uloge: Hju Džekman, Dženifer Lorens, Džejms Mek Evoj, Majkl Fasbender, Patrik Stjuart, Jan Mek Kelen

Mutanti i zombiji su poslednjih godina napustili rezervate niskobudžetskih horor-videa i zaposeli su „blokbastere“, prešavši dug put od kulturnih ostvarenja do holivudskog „mejnstrima“. Iskreno, ja ih ne viđam samo u „multipleksima“, nego i u stvarnom životu. Oni su tu, među nama!

Uđite samo u vozila javnog prevoza za vreme „špice“ pa ćete shvatiti o čemu govorim. Ne treba da se otiskujete na galaktička putovanja „Zvezdanim stazama“. Bioskop je za mene oaza za sanjanje otvorenih čiju, a „sabvej“ ili autobus mesto košmarnog buđenja i naglog otrežnjenja.

Biti različit po svaku cenu danas nije samo „kul“ i stvar imidža, nego način i svrha življenja. To će, bojim se, naposljetku preskupo koštati civilizaciju savremenog *homo sapiensa*. Čovečanstvo je zaista prešlo tačku sa koje više nema povratka, ne samo zbog globalnog otopljanja. Distopijska budućnost je već počela!

Holivudsku letnju paradu mutanta poveo je „Čudesni Spajdermen 2“, kojem se potom priključila „Godzila“, a štafetu palicu su sada preuzeli „Iks-meni“! Marvelovski super-mutanti su naprečac postali ovonedeljni razbijači bioskopskih blagajni, sa plenom od 91 milion dolara za premijerni vikend prikazivanja u Severnoj Americi.

„Dani buduće prošlosti“ je dosad najambiciozniji i najskuplji film ovog serijala, koji je u prethodnih šest epizoda inkasirao 2,3 milijarde dolara širom

sveta! Nije teško odgonetnuti gde je potrošen silan novac (preko 200 miliona dolara!) za produkciju ovog filma- naravno, na famozni „CGI“ – kompjuterski generisane pokretne slike.

Za razliku od „marvelovskih“ kolega Hulka ili Kapetana Amerike, likovi „Iks-Mena“, izuzev možda Volverina, nisu toliko poznati širokoj publici. Oni su kopilad i pastorčad komičnog stripa!

Međutim, tim mutanata studija „Foks“ je sada katapultiran u megaligu „blokbastera“, sa naučno-fantastičnom pričom pričom koja sadrži putovanje kroz vreme. Ovu filmsku modu je pre ravno tri decenije lansirao vizionarski holivudski Kanađanin Džejms Kameron sa svojim antologijskim „Terminatorom“.

„Dani buduće prošlosti“ okupljaju celu kohortu mutanata sa nadprirodnim sposobnostima. Tu su stari znanci, koji se u filmu pojavljuju u mlađem i starijem dobu: Profesor Iks (Patrik Stjuart/Džejms Mek Evoj), Magneto (Jan Mek Kelen/Majkl Fasbender), Volverin (Hju Džekman), Mistik (Dženifer Lorens), Kiti Prajd (Kanađanka Elen Pejdz), Storm (Hali Beri)... Njima su se ovog puta pridružili neki novi mutantski klinici – debitanti: Bišop (Omar Saj), Blink (Fen Bingbing), Sanspot (Adan Kanto), te susper-brzi Kviksilver (Evan Piters), koji je „ukrao šou“.

Zasnovani na specijalnom dvobroju „Iks-men“ stripa iz 1981. godine, „Dani buduće prošlosti“ započinju u „matrikovsko- terminatorskoj“ post-apokaliptičnoj budućnosti. Neuništivi i nemilosrdni roboti-ratnici, zvani Sentineli, sprovode sistematsku egzekuciju mutantske rase, dovodeći ih do same ivice totalnog istrebljenja.

Da bi se odbranili od terora robota i избегli sudnji dan, zakleti neprijatelji Profesor Iks i Magneto se ujedinjuju sa ostalim preživelim mutantima, sa planom da pošalju čeličnog Volverina natrag u prošlost, u 1970-te. Njihov plan je da promene tok događaja i spreče stvaranje tih ubilačkih mašina, čiju produkciju je odobrio niko drugi nego tadašnji američki predsednik Ričard Nikson, koji je u istoriji ostao upamćen po vijetnamskom debaklu Amerike i aferi „Votergejt“. „Triki Dik“ je dakle, kriv za sve!

Sedmo izdanje „Iks-Mena“ je najinteligentniji i ujedno najsofisticiraniji super-herojski film proizveden u Holivudu poslednjih godina, što mu baš i nije neka preporuka za uspeh na „boks-ofisima“. Naime, bioskopska publika ne voli da misli, nego hoće prvenstveno da bude zabavljena.

„Dani buduće prošlosti“ je provokativni „miks“ lucidnosti i akcije, istovremeno i spektakularan i ozbiljan. Ovo delo reditelja Brajana Singera, koji se ponovo vratio univerzumu kojeg je kreirao početkom 2000. nije klasični letnji holivudski „fleş&treš“.

To je retka vrsta „blokbastera“, koji se dotiče „filozofskih“ tema paralelnih

realnosti, uloge sudbine i posledica koje mogu nastati u budućnosti kada je prošlost izmenjena. Takođe, film je i socijalni komentar o rasizmu, genocidu i ljudskoj nepromišljenosti i netolerantnosti.

Sa najavljenom novom epizodom, koja stiže kroz dva leta, „Iks-Meni“ su uspeli da se izbore za svoju svetlu perspektivu u Holivudu. Ovo je doba mutanta!

(27. maj 2014.)

JA, ROBOT

„Čepi: Robot koji je promenio svet“ („Chappie“)

producent, reditelj i koscenarista: Nil Blomkamp, glavne uloge: Dev Patel, Hju Džekman, Sigorni Viver, Nindža, Jo-Landi Viser

Roboti su dobre sluge, ali loši gospodari! Šta bi moglo da se desi ako se roboti otmu kontroli još 1973. godine je proročanski upozorio autor Majkl Kričton u svom filmu „Westworld“, koji je zapravo prauzor svih docnijih holivudskih ostvarenja na ovu temu. Vizionarski sineasta Džejms Kameron je u hiper-akcionom „Terminatoru“ (1984.) postavio ultimativno futurističko egzistencijalističko pitanje: šta ako se roboti jednog dana isuviše opamete i osamostale, postanu samosvesni svoje moći i dobiju osećaj superiornosti, odbace tri „sveta“ zakona robotike Isaka Asimova i odluče da budu zli gospodari ljudske rase?

Roboti dolaze! Bilo kako bilo, ja svakim danom srećem sve više ljudi koji deluju kao roboti. U Holivudu je nastao celi jedan podžanr naučno fantastičnih filmova koji se bave tom sve zamagljenijom linijom razdvajanja između čoveka i robota, organskog i mehaničkog, mozga i čipa, tkiva i silikona.

Među najpamtljivijim delima su Spilbergova „Veštačka inteligencija“ (2001.), trilogija „Matriks“ (1999.-2003.) braće Vahovski, te „Ja, robot“ (2004.), reditelja Aleksa Projasa.

Na minuloj dodeli „Oskara“, nagradu za najbolju mušku glavnu ulogu osvojio je Edi Redmejn, tumačeći lik genijalnog, fizički hendikepiranog astrofizičara Stivena Hokinga („Teorija svega“), koji je nedavno upozorio da bi nekontrolisani razvoj veštačke inteligencije značio kraj čovečanstva. U filmu „Čepi: Robot koji je promenio svet“, međutim, u tipično holivudskom stilu, poslednja nada ljudske civilizacije nije čovek!

To je robot-policajac, ultra-sofisticirani kiborg, zadnja reč inženjeringa veštačke inteligencije. On misli svojom „glavom“, sledi svoje „srce“ i ima osećajnu „dušu“. Ja, robot!

„Čepi“ je treći po redu igrani film južnoafričko-kanadskog reditelja Nila Blomkampa u kojem „Robokop“ (1987.) Pola Verhovena doživljava „Kratki spoj,“ (1986.) Džona Bedema. Smešteno u futuristički ambijent Johanesburga, u Južnoj Africi, ovo delo je koncipirano na ideji da opresivne robotske žace služe u borbi protiv galopirajućeg kriminala.

Vodeći inženjer za dizajniranje veštačke inteligencije Dion Vilson (uloga Deva Patela iz oskarovskog „Milionera iz blata“, 2008.), je kreirao softver koji omogućava da roboti razviju svoju svest. Uprkos protivljenju njegovih

nadređenih, Vilson ugrađuje ovaj program u mehaničkog policajca zvanog Čepi, koji je time prešao zabranjenu liniju i postao robotsko „biće“ koje misli i oseća.

Ovo je isuviše za tvrdokornog rivalskog inženjera Vinsenta Mura (popularni „Volverin“ Hju Džekman), koji veruje da su roboti-žace napravljeni isključivo da slede ljudska naređenja, a ne da samostalno deluju i razmišljaju. On ne vidi Čepija samo kao pretnju čovečanstvu, nego u svemu tome gleda i svoju ličnu korist, jer želi da u policijske snage ubaci svog gigantskog metalnog „razbijača kriminala“ zvanog „Mus“, kojeg njegova šefica Mišel (Sigorni Viver, legendarna Helen Riply iz serijala „*Alien*“) odbija da aktivira. Zaplet nastaje kada Čepija „kidnapuje“ tim malih gangstera (u tumačenju Nindže i Jo-Landi Visera, dueta rep-grupe „*Di Antvord*“), sa namerom da ga upotrebe u kriminalne svrhe...

Reditelj Nil Blomkamp, koji je izrastao u holivudskog eksperta za zemaljske futurističke teme, je poznat po majstorskoj upotrebi specijalnih efekata, u čemu ni ovo delo nimalo ne oskudeva. Ipak, najjači elemenat filma je sam Čepi, kojem je glas posudio Šarlto Kopli, Blomkampov stalni glumac-saradnik.

Ovaj metalni žaca je u svojoj srži malo dete! On je beba od titanijuma, kao spužva upija i imitira sve što vidi i čuje. Čepi uči veoma brzo, i u sebi razvija nade, moralnost, savest i strahove, kao normalno ljudsko biće.

Centralni karakter filma je simpatičan, ali drugi segmenti su veoma problematični. Izgleda da Nil Blomkamp nije mogao da odluči koji deo priče je važniji: Čepijev razvoj kao robota sa vlastitim razumom i savešću, ili konflikt između Vilsona i Mura. Ove dve priče su uglavnom razdvojene, ali se sudaraju na završetku filma, u tipičnoj „blokbasterovskoj“ eksploziji. To je krvavi šou koji traje predugo.

Blomkampova prethodna dva ostvarenja „Distrikt 9“ (2009.) i „Elizijum“ (2013.) su u svojoj suštini bile političke satire upakovane kao visoko-konceptualni naučnofantastični film. Premda je i u ovom filmu prepoznatljiv Blomkampov odmetnički pogled i anti-establišmentski stav, „Čepi“ razočaravajuće deluje kao zabavni holivudski akcioni „hepiend“ film, nego kao seriozno, misaono delo, kao što su, na primer, „Istrebljivač-Blejd Raner“ (1982.) Ridlija Skota ili „Ona“ (2013.) Spajka Džonzija, koji su bili lucidni komentari o različitostima između ljudskih bića i veštačke inteligencije.

(24. mart 2015.)

FURIOZNI DRUM

„Pobesneli Maks: Autoput besa“ („*Mad Max: Fury Road*“)

producent, scenarista i reditelj: Džordž Miler, glavne uloge: Tom Hardi, Šarliz Teron, Hju Kijns-Bern, Nikolas Hult

Čekanje je bilo veoma dugo, ali vredelo je! Posle pauze od 30 godina, legendarni drumski ratnik Maks Rokatanski u svom famoznom „V8 Falkonu-Interceptoru“ ponovo krstari drumovima postapokaliptične Pustare.

15. 05. 2015. je datum koji je postao praznik za sve ljubitelje visokooktanske akcije u „multipleksima“. „Kakav divan dan“!- uzvikuje usred vratolomne jurnjave i sveopšteg karambola na autoputu besa jedan od uvrnutih junaka ovoga filma, frenetični Nuks (Nikolas Hult iz serijala „Iks-Men“). Time je zapravo sve rečeno o ovom četvrtom delu iz serijala „Pobesneli Maks“, vizionarskog producenta, scenariste i reditelja Džordža Milera, koji pokazuje da uprkos svojih sedamdeset godina života nije nimalo izgubio svoju distinktivnu kreativnu energiju.

Nakon što je pre ravno tri decenije u „Palati gromova“ imao žestoki „bliski susret“ sa oholom matrijarhinjom, crnom panterom Tinom Tarner, koja je pevala „Ne trebamo više heroje“, besni „jahač apokalipse“ Maks opet „fura“

furioznim drumovima australijske Nedodije. U međuvremenu, mnogo toga se izmenilo.

Pre svega, lice samog Maksa. Ne, on nije ostario, on je večno mlad lik, poput Džemsa Bonda, koji živi u konstantnoj sadašnjosti. Ali, promenio se zato glumac! Mel Gibson, 58-godišnjak danas, čija harizma je bila zaštitni znak serijala, sa svojom eksplozivnom, dečaćkom senzualnošću i ranjivom stamenošću, progonjen tragičnom prošlošću, nije više bio podoban za ovu ulogu! Čak ne toliko zbog godina starosti, koliko zbog činjenice da je stavljen na „crnu listu“ svemoćnog jevrejskog lobija u Holivudu, zbog svojih antisemitskih izjava koje potvrđuju mudru izreku da „što pijan govori, to trezan misli“.

Gibsona je zamenio britanski glumac Tom Hardy (iz betmenovskog „Uspona Crnog viteza“, 2012.), koji će za okorele „fanove“ biti samo nužni surogat za originalnog Pobesnelog Maksa, dok će za druge biti osvežavajuće otkrovenje. Bilo kako bilo, Hardy u filmu izgovara reči koje definišu lik kojeg tumači: „Moje ime je Maks. Moj svet su vatra i krv!“ Verovatno mu se omaklo da tome još doda i „superpunjač“, jer u Maksovom svetu čovek je zapravo ono što on vozi!

Maks nije superheroj, on ne poništava zakone fizike. On je ambivalentni antijunak, usamljeni samuraj koji bezuspešno traga za unutrašnjim spokojem nakon gubitka žene i deteta. Maksimalni Maks je škrt na rečima, ali brz na delu, univerzalni karakter kojeg i bez dijaloga i monologa publika širom sveta dobro razume.

Tumarajući predelima opustošenim kataklizmom, Pobesneli Maks na drumu pakla susreće i potom se nevoljno udružuje sa izbeglom imperatorkom Furiozom („Oskarovka“ Šarliz Teron). Ona je „*bad ass*“ ženska sa železno-prostetičkom levom rukom, koja vozi džinovsku drumsku krstaricu-cisternu i sa svojom petočlanom grupom „Amazonki“, oslobođenim robljem, ostavlja muškarcima opominjuće poruke: „Žene nisu stvari“!

Za njima je u besomučnoj poteri krvoločna banda brutalnog lokalnog „gospodara rata“ Besmrtnog Džoa (Hju Kijs-Bern), koji nastoji da ih spreči da preko pustinje stignu u rajsku obećanu zemlju Furiozinog detinjstva. Dakle, džumbus i kaos na velikom ekranu mogu da počnu, ali bez upotrebe kompjuterskog inženjeringa, već samo uz pomoć stvarnih kaskaderskih akrobacija. Džordž Miler je verni sledbenik stare, dobre škole akcionog filma. Furioza nastavlja kariku jakih ženskih likova iz Milerovog serijala, kao što su *Warrior Woman* u tumačenju Virdžinije Hej, u antologijskom nastavku „Drumskom ratniku“ (1981.) i *Aunty Entity* Tine Tarner, u trećoj epizodi pod nazivom „Iza Palate gromova“. Šta više, Furioza je od Ludog Maksa preotela šou i izrasla u vodeći lik, pretvarajući „Autoput besa“ u prvoklasni

feministički akcioni film, koji bi zapravo trebao da se zove „*Furiosa Road!*“. Takođe, Besmrtni Džo i Nuks slede svetlu tradiciju Milerovih „frikova“ sa genetičkog otpada: *Nightrider* i *Toecutter* (iz originalnog „Pobesnelog Maksa“, 1979.), i *Humungusa* iz „Drumskog ratnika“. Glumac-specijalista Hju Kijs-Bern, koji je igrao bestijalnog *Toecuttera*, sada se obreo u ulozi Besmrtnog Džoa.

Futuristički „Autoput besa“ donosi celu galeriju mutanata, zombija, svakojakih čudaka i psihopata, koji podsećaju, da kad malo pažljivije pogledate oko sebe, da je evolucija ljudske rase već započela! Došlo je takvo doba da biti *wierdo* i *psycho* je *supercool!*

„Autoput besa“ je moderni vestern na točkovima, ultimativni *road movie* u klasičnom stilu Džordža Milera. Ovo delo je jedna velika vizuelna vežba, koristeći čistu sinematičku sintaksu nemih filmova Bastera Kitona, čiji „General“ (1927.) je po Milerovom priznanju bio uzor u pravljenju Maksove franšize.

Svet odslikan u ovom filmu je reminiscencija iz ranijih epizoda ovog serijala, ali istovremeno on donosi i sveži portret mračne budućnosti. Da li je ovo „ribut“, „rimejk“ ili nastavak, ili „miks“ svega od toga po malo? Teško je precizno reći, ali to, uostalom, nije toliko ni važno.

Film izaziva osećaj da gledate nešto što je jedinstveno, potpuno drugačije od bilo kod drugog holivudskog akcionog „blokabstera“. To je ono što najviše impresionira. Poput sveta kojeg kreira, „Autoput besa“ je stvar divne brutalnosti.

(15. maj 2015.)

Drugo poglavlje
AMERIKA ZA POČETNIKE

CIRKUS „ŠOU BIZNISA“

„Čikago“ („Chicago“)

režija: Rob Maršal, scenario: Bil Kondon, glavne uloge: Rene Zelveger, Ketrin Zita-Džons, Ričard Gir

Mjuzikl se ponovo vratio u Holivud, na velika vrata! Ovaj zapostavljeni i gotovo zaboravljeni filmski žanr, izuzetno popularan pedesetih godina prošlog veka, ponovo je u modi. Nakon prošlogodišnjeg ekstravagantno-impresionističkog „Mulen ruža!“ (dva osvojena „Oskara“) autora Baza Lurmana, sada je u centru interesovanja publike i kritike „Čikago“, mjuzikl

brodvejskog koreografa i novopečenog filmskog reditelja Roba Maršala. Američka „šou-biz“ scena dobila je u njemu novog vizionara, istinskog nasljednika legendarnog Boba Fosija („Sav taj džez“, 1979.).

Sa tri dobijene nagrade (za najbolji film, glavnu žensku i mušku ulogu), na nedavnoj, jubilarnoj šezdesetoj dodeli „Zlatnih globusa“, „Čikago“ se nametnuo i kao jedan od najozbiljnijih kandidata u konkurenciji za Oskare, koji će biti uručeni 23. marta. Verovali ili ne, mjuzikl je opet u igri! Ako „Čikago“ osvoji „Oskara“ za najbolji film, biće to prvi mjuzikl kojem je to uspelo još od dikensovskog „Olivera“ (1968.) reditelja Kerola Rida.

Na pozornici prvi put izveden još davne 1926. godine, „Čikago“ je 1942. godine transponovan u pokretne slike, sa Džindžer Rodžers u glavnoj ulozi, u filmu pod nazivom „Roksi Hart“, reditelja Vilijama Velmana. Godine 1975. Bob Fosi je pretvorio „Čikago“ u brodvejski mjuzikl i samo prerana smrt ga je sprečila da ga i ekranizuje, sa Madonom u vodećoj ulozi, što je ostala njegova neostvarena želja.

Napokon, to se posrećilo Robu Maršalu, koga su producenti filma nazvali „Čudom“! Sa razlogom, jer „Čikago“ predstavlja najbolju ekranizaciju nekog brodvejskog mjuzikla još od vremena nezaboravnog „Kabarea“ (1972.) Boba Fosija. To je lucidna alegorična satira o pohlepi, hipokriziji, manipulaciji, korupciji i (ne)kulturi slave, gde ubica može postati isto toliko popularan kao i filmska zvezda. Po svaku cenu biti Neko, u komšiluku gde su svi Niko!

„Ceo svet je cirkus, šou-biznis. Ništa ne može da nadmaši svežu krv na zidu!“ - izgovara Ričard Gir ključnu rečenicu filma, čija radnja je smeštena u doba Al Kaponea, ali koja ima svovremenski pečat. Sećate li se možda onog famoznog slučaja O. Džej Simpson?

„Čikago“ je seksi i senzacionalan, najveći svetski hit „vetrovitog grada“ još od čuvenog masakra na „Dan Zaljubljenih“ 1929. godine. Sa tempom visoke voltaže, film je zaslepljujuća ekstravagancija pesme i plesa, sa jedva dovoljno reči da podrže muziku i dozvole svima da bar malo udahnu vazduha između dve tačke.

Ovo delo portretiše Čikago iz 1930-tih, do guše utonulog u korupciju, gde su mase željne petparačkih priča o hladnokrvnim ubicama, seksualnim predatorima, podmitljivim žacama i nepoštenim advokatima, koje su novine romantizovale ili klevetale. To je Gomora Srednjeg zapada!

Scenarističku okosnicu „Čikaga“ predstavljaju tri opskurna glavna lika. Nema tu nikoga u ovoj bizarnoj priči za koga bi „navijali“!

Slatkasta Rene Zelveger je Roksi Hart, domaćica željna slave na pozornici, koja ubija svog ljubavnika i potom ubeđuje svog muža da plati advokata za njenu odbranu! Ketrin Zita-Džons je popularna vodviljska plesačica Velma Keli, koja ubija svog muža i svoju sestru, koje je zatekla u preljubi. Ričard

Gir igra njihovog sudskog branioca, uglađenog i prepredenog advokata Bilija Flina, koji tvrdi da za adekvatan novčani ček može da obori svaku presudu i poništi svaku kaznu. „Da je Isus Hrist živeo u Čikagu, i da je imao pet hiljada dolara i meni se obratio, stvari bi se drugačije odvijale i završile!“-samouvereno objašnjava on.

Seks, glamur i laži su glavne komponente ove priče iz zlatnog doba džezza o dve atraktivne mlade devojkje dugih nogu i ledenih srca koje su za slavu i novac spremne da urade sve. Uz pomoć svog veštog advokata, one od ubica, u čekaonici za smrtnu kaznu, preko noći postaju „žrtve“, zvezde medija i omiljene „vamp-gerle“ pozornice „šou-biznisa“. To je Čikago i Amerika! One su počinile ubistvo, ali nisu izvršile zločin!

Umesto da prekida naraciju sa pesmama, reditelj Maršal i scenarista Kondon su postavili pesme unutar Roksine imaginacije, gde je sve ubrzanije, i gde čak i advokati mogu da plešu. Plavokosa Rene Zelveger i, naročito, Velšanka Ketrin Zita-Džons (koja je započela svoju karijeru u Londonu kao profesionalna plesačica) su odlične u svojim dramsko-pevačko-igračkim tačkama.

Ričard Gir je uložio veliki trud i htenje, ali je vidljivo da mu pesma i ples ne leže ni izbliza onako kao što su dramske role tipa „Oficir i džentlmen“ (1982.). Nakadašnji „Američki žigolo“ deluje pomalo smešno na brodvejskoj pozornici!

Kombinujući stilizovani metod linearnog pripovedanja sa vodviljskim muzičko-igračkim vinjetama, u stilu video-spota, koje deluju kao fantazije, reditelj-debitant Rob Maršal je uz izdašnu pomoć scenariste Bilija Kondona („Oskar“ za film „Bogovi i monstrumi“,1998.) napravio delo koje opovrgava sve one tvrdnje da gledaoci u „mupleksima“ danas neće da prihvate priču u kojoj likovi iznenada propevaju i zaigraju!

(28. januar 2003.)

VRATA PAKLA

„Bande Njujorka“ („Gangs of New York“)

režija: Martin Skorseze, glavne uloge: Leonardo Di Kaprio, Danijel Dej-Luis, Kameron Dijaz

Njujork, Njujork! Za 60-godišnjeg Martina Skorsezea, velikana savremene američke kinematografije, Velika jabuka je centar univerzuma i nepresušni izvor njegove stvaralačke inspiracije. „Ulice zla“ (1973.), „Taksista“ (sećate

li se onih De Nirovih reči: „Je li ti to meni govoriš?“; 1976.), „Razjareni bik“ (1980.), „Idiotska noć“ (1985.), „Dobri momci“ (1990.) i „Doba nevinosti“ (1993.) su njegova antologijska ostvarenja posvećena gradu kojeg često prikazuje kroz prizmu kriminala, nasilja, pohlepe, korupcije i hipokrizije.

Sineasta Martin Skorseze deluje kao odrasla verzija delikatnog, hiper-osetljivog dečaka iz surove sredine njujorške Male Italije, koji uvek u sebi ima tu inklinaciju da se pretvara da je plaćeni ubica baš kao da je i violinista! Odvažan, inventivan, svestran i beskompromisan, Skorseze je jedan od najinteligentnijih i najprovokativnijih filmskih autora današnjice.

Ostavši veran Njujorku, on nepokolebljivo sledi svoje artistske vizije (sa holivudskim novcem!), praveći filmove različitih stilova koji su potpuno lični i duboko autobiografski. Skorseze nikad nije postao deo holivudskog establišmenta, što je verovatno i osnovni razlog zašto još nije osvojio „Oskara“, iako je dosad bio nominovan četiri puta.

Sada se pojavila prilika da se ova nepravda ispravi. Novopristigle „Bande Njujorka“ predstavljaju zapravo neku vrstu Skorsezeovog testamentarnog ostvarenja o gradu kojeg tako dobro poznaje i- voli.

Realizacija ovog filma, po motivima istoimenog romana Herberta Ešberija, bila je Skorsezeova strasna želja duga više od dve i po decenije! Sa produkcionim budžetom od preko 100 miliona dolara (snimljen u rimskoj „Činećiti“), to je grandiozni, 165 minutni filmski ep koji je Skorsezeov autentični, žestoki

odgovor na „Rađanje nacije“ (1915.) D.V. Grifita i Flemingov evergrin „Prohujalo sa vihorom“ (1939.).

Locirane u period 1860-tih, kada je Amerikom besneo građanski rat između Severa i Juga, „Bande Njujorka“ donose prepoznatljivu Skorsezeovu „krvavu lepotu“ kroz priču o mladom delikventu-siročetu Amsterdamu Velonu (uloga Leonarda Di Kaprija). On se nakon 16 godina vraća u zloglasni kvart donjeg Menhetna, zvanom „Pet ćoškova“, leglu kriminalaca i imigranata, sa samo jednim ciljem: da se osveti lokalnom gospodarstvu života i smrti „Bilu Kasapinu“ („Oskarovac“ Danijel Dej-Luis), koji je ubio njegovog oca-sveštenika. Ostvarenje Velonove namere, međutim, komplikuje njegova burna ljubavna veza sa dugonogom džeparoškom Dženi Everdin (Kameron Dijaz), kao i podsvesni osećaj da je u dijaboličnom „Bilu Kasapinu“ zapravo našao zamenu za svog rano izgubljenog oca!

Dok Njujorkom haraju bezbrojne bande „domaćih“ i „dodoša“, prevashodno Iraca, čiji brutalni obračuni su u suštini ratovi siromašnih protiv siromašnih, istovremeno se sprovodi i prva masovna regrutacija muškaraca od strane federalne vlade, koja uglavnom ima metode prisile. U ovakvom haosu na zlim ulicama Njujorka, gde stalno tinja etnički sukob između „nativista“ i imigranata i u kojem se javljaju i prve klice političke korupcije i izbornih manipulacija (neodoljiva asocijacija na poslednje američke predsedničke izbore), Martin Skorseze je gledaocima otvorio „vrata pakla“, nudeći oporu lekciju iz istorije „zemlje slobode i demokratije“. Prikazujući doba rađanja Njujorka i same Amerike, ovaj film je i alegorija na današnje vreme u kojem se puno toga nije u osnovi promenilo. Odlazak u rat „u ime Boga“ danas samo nosi neko drugo (skriveno) obeležje – „krv za naftu“ („*blood for oil*“).

„Bande Njujorka“ su delo u kojem se ukrštaju istorija i Holivud, realizam i opera, psihodrama i ogoljena romantika. To je film o korenima nasilja u Americi, o tesnoj vezi kapitala i krvi i političkoj snazi ljudskog straha. „Život je neprestani ciklus straha“- kaže Danijel Dej-Luis, glumac-povratnik, koji je u ulozi „Bila Kasapina“, krvoloka sa „gvozdenom pesnicom“ i staklenim okom naprosto kolosalan, bacajući tako u drugi plan Leonarda Di Kaprija, kojem je kompleksna „šekspirijanska“ uloga mladića rastrgnutog mržnjom i divljenjem prema očevom ubici ipak bila prezahtevna.

Vizuelno monumentalan, dramaturški potresan, protkan felinijevskim groteskama i muzikom visoke energije (sa udarnom numerom „Ruke koje su izgradile Ameriku“, u izvođenju Bonoa i gruge „U2“), „Bande Njujorka“ su filmsko remek-delo sa kojim je Martin Skorseze stigao nadohvat „Oskaru“, kojeg je, ruku na srce, još mnogo ranije zaslužio!

(5. februar 2003.)

BRAK JE MRAK!

„Razvedi me, zavedi me“ („*Intolerable Cruelty*“)

koscenaristi: Džoel i Itan Koen, reditelj: Džoel Koen, glavne uloge: Džordž Kluni i Ketrin Zita-Džons

„Holivudofobi“ Džoel i Itan Koen („Zlatna palma“ za „Barton Fink“, 1991., „Oskar“ za „Fargo“, 1996.) su složna braća iz Minesote koji od 1984. godine („Krvavo prosto“) prave igrane filmove. Zajedno pišu scenarije, ali Džoel, kao stariji brat, režira, a Itan producira njihova ostvarenja. Kao neosporno najveći autorski par proistekao iz nedara nezavisnog filma, oni su osvedočeni holivudski jeretici koji okom kamere hladno i klinički precizno istražuju američko društvo, nudeći gledaocima kartu za putovanje u apsurdnost. Mizantropična braća Koen imaju reputaciju čudaka i ironičara, postmodernističkih stilista koji vole da se poigravaju sa holivudskim žanrovima, na njima svojstveni „uvrnuti“ način. Njihovo poslednje delo pod nazivom „Razvedi me, zavedi me“, kojim se podsmevaju američkoj „kulturi“ bogatstva i taštine, je antiromantična komedija koja je svojevrсна parodija na filmove „borbe polova“, popularnih četrdesetih i pedesetih godina prošlog veka.

Poput nezaboravnog „Razvoda na italijanski način“ (1961.) reditelja Pjetra Dermija, i ostvarenje braće Koen je crnohumorna društvena satira mentaliteta i običaja. Međutim, dok su jadi i muke Marčela Mastrojanija bile uglavnom vezane za tvrdokorne katoličke kanone o očuvanju svete institucije braka po svaku cenu, u filmu „Razvedi me, zavedi me“ se, tipično američki, sve vrti oko - novca! Debelo „keširati“ propalu bračnu vezu i „opelješiti“ do gole kože bivšeg supružnika glavne su preokupacije protagonista ovog dela, koje polazi od one poznate šovinističke premise „jačeg pola“ da muškarci svoje veze sa ženama neizbežno moraju da plate, na ovaj ili onaj način.

Veliku i super-unosnu industriju razvoda u Americi Koenovi portretišu kao „rat do istrebljenja“, u kojem strategiju i taktiku diktiraju advokati. „Uništiti protivnika, u tome je celi smisao!“ - veli ekspert za brakorazvodne parnice Majls Mesi (izvršna uloga Džordža Klunija), narcisoid koji je opsednut pobedama i belinom svojih zuba.

„Razvod je moj pasoš za bogatstvo, nezavisnost i slobodu!“ - kaže u filmu perfidna lepotica hladne perfekcije Merilin Reksrot (sjajna Ketrin Zita-Džons), kojoj je menjanje muževa i uzimanje njihovih para životna profesija. Kada se u sudnici ukrste putevi Majlsa i Merilin, nastaje zaplet u kojem dolazi do dvoboja dva vrhunska manipulatora i beskrupulozna prevaranta, sa nepredvidivim ishodom, što je karakteristični epilog u ciničnom svetu Koenovih filmova.

Vispreni dijalozi, u stilu braće Marks, daju ovom 100-minutnom filmu brzi ritam i pečat „slapstik“ komedije. „Da li si mesožder?“ - upitaće Majls, na šta će mu Merilin, kao barakuda, odgovoriti: „Nemaš ni pojma! Takve kao što si ti, ja jedem za doručak!“ Ona će ga „izbaciti iz cipela“ sa svojim prepredenim šarmom i sa nepodnošljivom okrutnošću pretvoriti u njen najskupoceniji „trofej“!

Premda sve više „očijukaju“ sa Holivudom, braća Koen i ovim fimom pokazuju da su i dalje najbistriji momci u komšiluku. Priređujući razvod na američki način, oni otkrivaju sve mračne bračne kalkulacije. „Razvedi me, zavedi me“ inteligentno razobličava makijavelističku sudsku praksu u Americi i licemerno poimanje braka kao institucije za legalno otimanje para od supružnika.

I ovog puta Koenovi su ostali dosledni svojoj gorkoj viziji Amerike, gde pohlepa i prevara imaju apsolutni prioritet nad bilo kakvom sentimentalnošću i moralnošću. Međutim, nije mali broj onih koji su spremni da ukažu da je ovakva „amerikanizacija“ već uveliko zahvatila celu planetu!

(5. novembar 2003.)

„SVETO TROJSTVO“ PORIVA

„Američka prevara“ („*American Hustle*“)

režija: Dejvid O. Rasel, glavne uloge: Kristijan Bejl, Ejmi Adams, Dženifer Lorens, Bredli Kuper

Ovo nije bilo koja vrsta prevare. Najprikladniji naziv filma glasio bi: „Holivudska prevara!“ To je isfabrikovana, glamurizovana verzija istinitog događaja, takozvane „Operacije Abskam“, sa kraja 1970-tih, sa osnovnim ciljem da šarmira najširu bioskopsku publiku, u čemu u potpunosti uspeva. (Film je u severno-američkim „multipleksima“ dosad ostvario zaradu od preko 130 miliona dolara).

Prikazujući doba disko-muzike i svakojakog preterivanja, najsjajniji „dekor“ ovog ostvarenja su frizure glavnih protagonista! Podnaslov „Američke prevare“ mogao bi da bude „Kosa“.

Delo reditelja Dejvida O. Rasela razotkriva tri pokretačka elementa američkog načina života, kao vrhunskog produkta demokratije, izvezenog širom sveta. To je famozni „trio P“: Pohlepa, Požuda, Prevara. „Sveto trojstvo“ poriva! Sve je dozvoljeno u nameri da se ostvari „Američki San“. Najvažnije u svemu tome je samo da ne budete uhvaćeni na delu! A ako se to dogodi, morate onda

imati dovoljno novca da platite da niste krivi. Zakon važi jedino za "sitnu raju"!

„Američka istorija iks“ (1998.). „Američka lepota“ (1999.). „Američki psiho“ (2000.)... Pridev „američki“ u naslovu holivudskog filma uvek upućuje na nešto što dobija status instant-klasika. To je moć Holivuda! Sada je to slučaj i sa „Američkom prevarom“, koja je nakon tri osvojena „Zlatna globusa“ jedan od vodećih pretendena za „Oskare“, sa ukupno 10 nominacija.

Ova Raselova crna komedija je neodoljiva i laka za gledanje. Labavo je zasnovana na istinitoj priči o tome kako je agent „FBI“-ja prisilio jednog notornog prevaranta iz Nju Džerzija da namesti zamku za gramzive političare lakome na mito. Film je svojevrсна blenda oskarovske „Žaoke“ (1973.) reditelja Džordža Roja Hila, Skorsezeovih „Dobrih momaka“ (1990.), „Noći bugija“ (1997.) Pola Tomasa Andersona i Stilmanovih „Poslednjih dana diska“ (1998.).

Centralni likovi „Američke prevare“ su četiri karaktera koji deluju kao neka vrsta disfunkcionalnog džez kvarteta. To su likovi koji se međusobno vole, mrze i sumnjaju jedan u drugog. Svaki od njih sledi ideju da je samoprevara i samoobmana ono što pomaže da se preživi dan.

Glumački ansambl filma ima „oskarovski“ pedigree, sa zvezdama koje su osvojile ovu nagradu ili bile nominovane za nju. Kristijan Bejl tumači ulogu Irva Rozenfelda, ružnog, debelog i samoprezirućeg prevaranta, oženjenog sa kao struna napregnutom Rozalin (Dženifer Lorens), koju naziva „Pikasom pasivno-agresivnog karatea“!

Irv, međutim, žarko žudi za kolegicom po „zanatu“, seksepilnom Sidni Proser (maestralna Ejmi Adams), koja je „epicentar oluje“ i ekspert za manipulaciju i pretvaranje, sa lažnim britanskim akcentom i alter-egom „Lejdi Edit“. U nju je beznadežno „zacopan“ i hiperaktivni federalni agent Riči Di Maso (Bredli Kuper), koji primorava Irva i Sidni da rade za njega u tajnoj akciji protiv korumpiranih političara...

Poput ranijih Raselovih ostvarenja „Tri kralja“ (1999.) i „Silver Linings Playbook“ (2012.) i „Američka prevara“ nosi anarhični i neurotični ton, koji je prepoznatljiva odlika njegovog rediteljskog stila. Spiralni kaos i suspregnuto ludilo koje ključa u pretis loncu! Bizarne i urnebesno smešne scene i situacije se smenjuju kao na tekućoj traci u ovom filmu, ispod čije komične strukture vrebaju drama prikrivena nameštenim osmehom.

Ukratko, „Američka prevara“ je jedan veliki zabavni šou. Nakon gledanja filma, osećate se nekako ošamućeno i dezorjentisano. To se zove Holivudski Sindrom!

(1. februar 2014.)

MOĆ NOVCA

„Vuk sa Vol Strita“ („The Wolf of Wall Street“)

režija: Martin Skorseze, glavne uloge: Leonardo Di Kaprio, Džona Hil, Metju Mekonahi, Kajl Čendler, Margo Robi

„Pohlepa je dobra!“ Ova provokativna tvrdnja berzanske „ajkule“ Gordona Geka (u „oskarovskom“ tumačenju Majkla Dagleasa) iz dvodelnog serijala „Vol Strit“ (1987, 2010.) autora Olivera Stouna, kao eho odzvanja i u novom delu Martina Skorsezea na istu tematiku. „Vuk sa Vol Strita“ (5 nominacija za „Oskare“) je njegov 23 igrani film u periodu od skoro pola veka(!) i ujedno jedan od retkih Skorsezeovih ostvarenja koje je postalo „blokbuster“, zaradivši preko 100 miliona dolara na severno-američkim „boks-ofisima“.

Po svojoj priči srodan Stounovom „Vol Stritu“, Skorsezeov film ima sličnosti i sa „Američkom prevarom“ Dejvida O. Rasela, jer govori o „svetom trojstvu“ famoznog „Američkog Sna“: Pohlepi, Požudi i Prevari. Nakon izleta u svet psihološkog trilera („Ostrvo Šater“, 2010.) i dečije fantazije („Igo“, 2011.), legendarni Skorseze se ponovo vratio svojim autorskim korenima, razotkrivajući stanje američke svesti i istražujući fundamentalne „vrednosti“ tamošnjeg savremenog društva, kojeg je zahvatila moralna trulež. Od svih

imperija u istoriji čovečanstva, Amerika je valjda jedina koja je iz faze varvarizma direktno utonula u dekadenciju, bez da je ikada doživela period prosvetljujuće civilizacije!

„Vuk sa Vol strita“ poručuje da „Big Money“ donosi moć i luksuz. Ako već ne može da kupi iskrene prijatelje, onda svakako pruža uzbudljiv život, svakojaka uživanja i preterivanja svih vrsta! Upravo takav životni stil je vodio mlađani beskrupulozni stokbroker Džordan Belfort, po čijim memoarima je Terens Vinter napisao scenario za Skorsezeov film.

Belfort je u napuštenoj garaži na Long Ajlendu osnovao „investitorsku“ firmu „Straton Oukmont“ i tokom 1990-tih finansijskim prevarama stekao ogromno bogatstvo. Jedan deo tog novca je otišao na finansiranje njegovog burnog društvenog života zbog kojeg bi od zavisti i jednom Kaliguli kosa opala sa glave! Velika jahta, vozni park sačinjen od „Ferarija“, celi „harem“ nagih lepotica i „ušmrkivanje“ kokaina do mile volje bili su sastavni delovi i rituali Belfortove svakodnevnice. Novac, seks i droga su uvek nerazdvojni „kompanjoni“!

Njegova „Velika zabava“ je ipak dobila svoje otrežnjavajuće finale 1998. godine kada je napokon optužen od strane „FBI“-ja za finansijske malverzacije i „pranje novca“, što ga je na kraju primoralo da 22 meseca (!) provede u „prinudnom smeštaju“ iza rešetaka, o trošku federalne vlade. Nije mali broj onih koji bi momentalno pristali na ovu (nisku) cenu koštanja života na „visokoj nozi“ kojeg je Belfort godinama uživao. Kad imaš puno para, onda i zakon dobije puno rupa!

Serijom „flešbekova“ i sa glasom glavnog junaka filma kao komentatora u pozadini, što po svom stilu podseća na ranije Skorsezeove gangsterske sage „Dobri momci“ (1990.) i „Kazino“ (1995.), „Vuk sa Vol Strita“ dinamičnim tempom prikazuje Belfortov brzi uspon i pad. U kazivanju ove arhetipske američke priče o ambicioznim ljudima koji su bili nezajažljivi za bogatstvom i moći, rukovodeći se motom „Nikad ne podcenuj pohlepu drugih!“, Skorseze se ugleda na velike gangsterske filmove iz 1930-tih, kao što su „Lice sa ožiljkom“, „Huarda Hoksa i „Javni neprijatelj“ Vilijema Velmana.

U naslovnoj ulozi anti-heroja, 39-godišnji Leonardo Di Kaprio je pružio svoju dosad najharizmatičniju glumačku performansu. Poput Džemsa Kegnija ili Pola Munija, zvezda „Zlatnog doba“ gangsterskog filma, i Di Kaprio je veći, bučniji i monstuozniji od života. Nominovan prethodno za „Oskara“ četiri puta, on nikad nije bliži ovoj nagradi kao sada!

Satirično glamurizujući Belfortov karakter, tretirajući gledaoce kao zrele osobe sposobne da same donesu presudu, verujući u njihov osećaj za moralnost kojeg njegovi likovi uopšte ne poseduju, Martin Skorseze je snimio svoj najbolji film još od „oskarovskog“ „Paklenog ugovora“ (2006.).

Proklamujući devizu „U pohlepu mi verujemo!“, tročasovni „Vuk sa Vol Strita“ sugerise da je novac u Americi ujedno i droga i svetinja, a Belfort, koji je avatar materijalnog uspeha, je istovremeno i ovisnik i propovednik. „Ovo je, upravo ovde, zemlja mogućnosti. 'Straton Oukmont' je Amerika!“-samouvereno kaže Belfort. Njegove reči, koliko god iskreno zvučale, deluju isto toliko zastrašujuće.

(6. februar 2014.)

OMRAŽENA OSMORKA

„Podlih osam“ („*The Hateful Eight*“)

scenario i režija: Kventin Tarantino, glavne uloge: Kurt Rasel, Samjuel L. Džekson, Dženifer Džejson Li, Brus Dern

Za odmetnikom Kventinom Tarantinom u Holivudu je raspisana poternica! On je tražen zbog počinjenog zločina pravljenja svog dosad najkrvavijeg i najzapaljivijeg filma.

Nakon „Odbeglog Đanga“ (2012.), za kojeg je nagrađen „Oskarom“ za najbolji originalni scenario, Tarantino se vratio Divljem Zapadu i svom omiljenom žanru „špageti vesterna“, sledeći svog uzora Serđa Korbučija. „Nema žanra koji se bolje bavi sadašnjim američkim temama nego što je

western!“- otkrio je svoju autorsku tajnu kontroverzni Tarantino, koji je, evo postao i društveno-politički aktivista.

Njegovih „Podlih osam“ zaista su postali „Omražena osmorka“! Naime, osmi po redu Tarantinov igrani film naišao je na mlak prijem kako kod kritike, tako i kod publike. Američki policijski sindikat, koji broji preko milion članova, čak je pozvao na bojkot filma zbog Tarantinovih ranijih izjava kojim je optužio žace da su ubice!

Sve to se negativno odrazilo i na „boks-ofisima“. Za prve tri sedmice prikazivanja „Podlih osam,“ su „opljačkali“ na blagajnama bioskopa, svega oko 50-tak miliona dolara (što je cena produkcije filma), upola manje od njegovih prethodnih „blokastera“- „Odbeglog Đanga“ i „Prokletnika“ (2009.).

Za dobar deo američke publike, ovo Tarantinovo delo deluje kao jedan duboko zli, bolni, sadistički i perverzni portret Amerike, koji predstavlja mučenje i ponižavanje famoznog Američkog Sna! „Narode, ovo je Amerika!“- poručuje nikad beskompromisniji, ljući i zajedljiviji Tarantino, stavljajući u svoj film svu tu nagomilanu i dugo tolerisanu okrutnost i prljavštvu.

U tom smislu, toksični, nasilni, rasistički i mizoginistički scenario nije plod Tarantinove imaginacije, nego slika onoga što se dešava i ponavlja u Americi iz generacije u generaciju, do tačke nacionalnog mita! Tarantino je sa „Podlih osam“ razgolitio do same koske „Američki San“, u svom bukvalnom značenju: to je ono što se samo može sanjati!

Tarantinov artistski dar se krije u tome što uvek ume da citira filmsku prošlost, istovremeno kazujući nešto novo. U svom sporo tinjajućem, trosatnom vesternu, koji je eho Korbučijeve „Velike tišine“ (1968.), on se upušta u klasičnu avanturu, na tragu Fordove „Poštanske kočije“ (1939.), koju završava u haosu koji podseća na njegove „Ulične pse“ (1992.).

Dugo posle Sterdžisovih „Sedmorice veličanstvenih“ (1960.) pojavili su se sada Tarantinovih „Podlih osam“! Shodno samom naslovu, u filmu nema nijednog lika koji bi izazvao simpatije, svi su rđavi, ružni i zli, u dobroj tradiciji „špageti vesterna“. Divlji zapad u pravom smilu reči!

„Kad život nema vrednost, onda smrt ima svoju cenu! Tada se pojavljuju lovci na ucene“ - ovaj prolog iz Leoneovog „špageti“ vesterna „Za dolar više“ (1965.) čini osnovicu Tarantinove priče. Radnja filma se dešava u doba neposredno nakon američkog građanskog rata. U poštanskoj kočiji koja prolazi divljinom Vajominga, lovac na ucene Džon Rut (Kurt Rasel) sprovodi svoj 10 hiljada dolara vredan „ulov“ - Dejzi Domergu (Dženifer Džejson Li), degenerativnu ubicu, divlju poput Kalamiti Džejn. Usput, u kočiji im se pridružuje bivši jenkijevski major, crnoputi Markis Voren (Samjuel L. Džekson), Rutov kolega po zanatu, koji ima sasvim drugačiji pristup profesiji.

Dok Rut uvek dovodi svoje zarobljenike da budu obešeni, Voren smatra da je mnogo jednostavnije da ih ubije na licu mesta!

Situacija postaje sve užarenija kada u kočiju uskoči četvrti putnik: južnjački lojalista Kris Maniks (Volton Gogins), koji tvrdi da je novi šerif Red Roka, grada prema kojem su se zaputili. Međutim, velika snežna mećava ih primorava da nepredviđeno stanu i provedu dva dana u brvnari pored puta, gde susreću još četiri desperadosa: Meksikanca, domaćina svratišta (Demijen Bišir), engleskog dželata (Tim Rot), kauboja sa manirima (Majkl Madsen) i ostarelog južnjačkog generala (Brus Dern).

Osam različitih karaktera, koji nisu ono što nam se čini na prvi pogled, zbijenih na malom prostoru! Niko se tu nije obreo bez „debelog“ razloga. Oni su čudni oktet u staklenom Tarantinovom filmskom kavezu. To je mesto puno vukova, ili uličnih pasa, gde onaj koji najglasnije laje i reži ne mora uvek da bude i taj koji najžešće ujeta!

Naravno, tenzije počinju da rastu, paranoja i rasne mržnje eskaliraju, a skrivene tajne izlaze na videlo. Svi likovi dolaze na red da međusobno razmene sve one sočne dijaloge kojim ih Tarantino hrani kao gladne lavove.

„Podlih osam“ donosi njegov klasični rediteljsko-narativni stil, sa puno zapleta, obrta i „fleš bekova“. Kao što je to običaj u njegovim filmovima, ima mnogo više priče nego akcije, ali kad pucnjava počne Tarantinova sinematička energija dostiže vrhunac sa svojim visceralnim nasiljem. Sve glumačke kreacije su izvrsne, a pogotovo povratnice Dženifer Džejson Li koja je svojim krvavim osmehom i pantomimom, radije nego govorom, „ukrala“ svaku scenu.

Čudno je da je Tarantino snimio „Podlih osam“ u 70-mm formatu, obično rezervisanom za epove, jer se najveći deo filma dešava u zatvorenom prostoru i zapravo izgleda kao pozorišna predstava, i to vrlo duga! Takođe, nedoumice izaziva i način njegove „prigušene“ upotrebe muzike legendarnog Leoneovog kompozitora Enija Morikonea, koja deluje više kao uslužna, a ne kao uzdižuća. To nije ona prepoznatljiva Morikoneova muzika iz „špageti vesterna“ 1960-tih.

Tarantinova filmska brvnara u nedodijeli predstavlja američki mikro-kosmos, sa konfliktima između likova koji simbolišu neprolazne podele između muškaraca i žena, Severa i Juga, belaca i crnaca... „Podlih osam,“ je žučna osuda i presuda o američkoj prošlosti, ali i o sadašnjosti i budućnosti!

To se nije dopalo ni članovima američke Akademije filmskih umetnosti i nauka koji su Tarantinovo delo nominovali u samo tri kategorije, bez oskarovske kandidature za režiju i scenario, što je dosad bilo uobičajeno sa njegovim filmovima. Da li je kult Kventina Tarantina na silaznoj putanji!?

(29. januar 2016.)

Treće poglavlje

„ONLAJN“ GENERACIJA (DRUŠTVENA MREŽA)

REVOLUCIONAR SA LAPTOPOM

„Tajne petog staleža“ („*The Fifth Estate*“)

režija: Bil Kondon, glavne uloge: Benedikt Kamberbač i Danijel Brul

Društveni mediji su izrasli u savremeni opšteplanetarni fenomen koji je, između ostalog, pokrenuo i „onlajn“ novinarstvo. Ono je u modernoj terminologiji dobilo naziv „Peti stalež“ („*Fifth Estate*“), što je postalo zajednički imenitelj za „blogere“ i sve pripadnike alternativnog digitalnog žurnalizma.

Društvena mreža se razvila u moćno sredstvo komunikacije među „onlajn“ generacijom! Ona doprinosi demokratizaciji javnog mnjenja, sa momentalnim impaktom širom sveta. Koliko je vrlo korisna, toliko može da bude i

zloupotrebljena, vrlo štetna i opasna, u zavisnosti od tačke gledišta.

Ovim aspektima digitalnog novinarstva bave se posredno i „Tajne petog staleža“ reditelja Bila Kondona („Oskar“ za scenario filma „Bogovi i monstrumi“, 1998.), koji je posvećen australijskom hakeru Džulijanu Asanžu, kontroverznom osnivaču „Wikiliksa“. To je veb-sajt čiji osnovni mandat je da javnosti otkriva tajne i klasifikovane dokumente i izveštaje sa oznakom „Strogo poverljivo“. Nakon filma „Društvena mreža“ (2010.), u režiji Dejvida Finčera, o ocu „Fejsbuka“ Marku Zuckerbergu, „Tajne petog staleža“ je novo holivudsko ostvarenje sa sagom o medijskom mogulu, koja u sebi sadrži elemente antologijskog „Građanina Kejna“ (1941.) Orsona Velsa.

Kondonov film nije filmski klasik! To je holivudski „biografski“ film kojeg je sam Asanž odbacio kao „masivni propagandni napad“ na njega i neautorizovanu priču, „delo fikcije koja se pretvara da je činjenica, jer se većina prikazanih događaja nikada nije desila, a prikazani ljudi nisu učestvovali u njima“!

Na sve to je reditelj Kondon diplomatski izjavio „da se nada da će njegov film istražiti kompleksnost i sve izazove transparentnosti u informacionom dobu i oživeti i obogatiti rasprave koje je ‘Wikiliks’ već izazvao“.

Bilo kako bilo, kroz portret Džulijana Asanža „Tajne petog staleža“ donose prikaz istraživačkog novinarstva 21. veka, koje se u ovoj galopirajućoj digitalnoj eri drastično razlikuje od vremena Boba Vudvorda i Karla Bernstina, reportera-njuškala „Vašingtona Posta“ iz 1970-tih, koji su razotkrili skandaloznu političku aferu „Votergejt“, majstorski ekranizovanu u filmu Alana Pakule „Svi predsednikovi ljudi“ (1976.).

Snimljene po scenariju Džoša Singera, koji je adaptirao dve različite knjige o „Wikilixu“, „Tajne petog staleža“ nastoje da objasne Asanžov revolucionarni pristup „onlajn“ žurnalizmu, kroz takozvano „duvanje u zviždaljku“ na njegovom „najopasnijem svetskom veb-sajtu“. „Wikiliks“ je 2010. godine u javnosti obelodanio tajna dokumenta američkog „Stejt departmenta“ i druge neugodne tajne zapadne diplomatije.

To je izazvalo ogromno negodovanje „oštećenih“ strana i donelo grdne nevolje Asanžu. On je optužen da je razotkrio i potencijalno ugrozio više od dve hiljade osoba imenovanih u dokumentima, koji su time izloženi mogućnosti pritvora ili su im čak i životi dovedeni u opasnost.

Zaštićujući svoje izvore, Asanž je na „Wikilixu“ obelodanio strogo poverljive informacije o seriji međunarodnih skandala, među kojima su i podaci o ratnim zločinima američke vojske počinjenim u Iraku i Avganistanu...

Objavljujući arhivu od preko 250 hiljada tajnih američkih diplomatskih depeša(!), bez redigovanja, koji razotkrivaju „prljave“ aktivnosti „Stejt departmenta“ i Pentagona, Asanž se naprečac obreo na „crnoj listi“. On je dobio etiketu „javnog neprijatelja“ i postao žrtva zakulisnih intriga (optužen

je za seksualno napastvovanje žena u Švedskoj), što je sve dovelo da od 2012. godine živi u dobrovoljnom zatočeništvu, kao politički izbeglica u ambasadi Ekvadora u Londonu.

41-godišnji Džulijan Asanž je postao najpoznatiji svetski azilant i beskućnik. To je, valjda, cena javnog iznošenja istine!

Reditelj Kondon i scenarista Singer nastoje da u filmu daju vlastiti odgovor na pitanje ko je, u stvari, Džulijan Asanž: heroj ili zloća, ekscentrični osobenjak, narcisoidni genije ili misionarski idealista? Britanski glumac Benedikt Kamberbač („Zvezdane staze: Prema tami“) izvanredno otelotvoruje filmski lik belokosog Asanža, sa licem vampira.

Prikazujući meteorski uspon i pad Džulijana Asanža, ovo ostvarenje ne uspeva u svom nastojanju da bude politički triler, psihološka drama ili istorijski film. Kondonovo nedorečeno delo izgleda kao da ne zna šta hoće da bude, donoseći opis fragmentovanih, razbacanih delova celokupne priče o Asanžu. To je triler bez uzbuđenja i istorija bez konteksta!

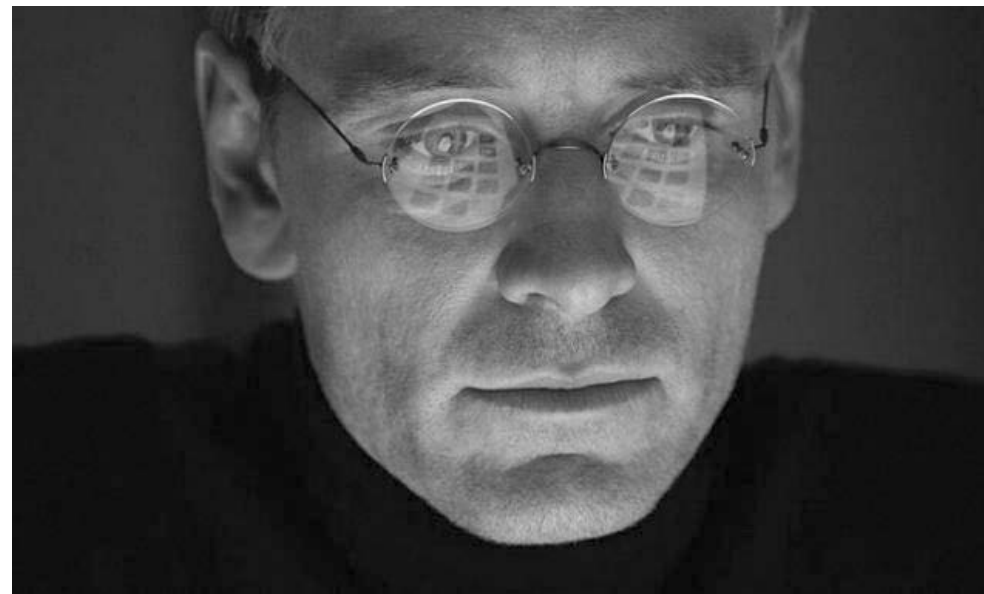
Film pravi grešku time što se pretvara da razrešava zagonetku koja se zove Džulijan Asanž. Kondon pokušava da skine masku sa njegovog lica i razotkrije njegovu pravu prirodu, ali ne uspeva u tome, nego nudi samo sugestije, nagoveštaje i aluzije.

U prvom delu „Tajni petog staleža“ Asanž je prikazan kao revolucionar sa laptopom, koji se bori protiv svetske tiranije i američke spoljne politike, i koji ima specijalan dar da govori u sloganima, poput: „Privatnost za individualce, transparentnost za institucije“. On je čovek koji čini izuzetne stvari za korist većeg dobra, odan osnovnim principima demokratije, slobode, pravde i istine. Međutim, u završnim segmentima filma, on je predstavljen kao manipulativni, samoljubivi megalomanijak, arogantni demagog i neurotični paranoik, koji je nepoverljiv prema svima oko sebe.

Asanžova „desna ruka“ i najbliži saradnik, nemački kompjuterski ekspert Danijel Domšajt-Berg (uloga Danijela Brula, koji je nedavno igrao šampiona „Formule jedan“ Nikija Laudu u „Trci života“), u filmu dobija pivotalno mesto. On je prikazan kao „glas razuma“ i heroj koji pokušava da zaustavi Asanža da „duva u zviždaljku“ i tako stavi u opasnost živote mnogih ljudi.

Džulijan Asanž je čovek sa tajnama koje je voleo da kazuje drugima. On je bio posvećen razotkrivanju tajni, da bi na kraju postao njihov zarobljenik!

(29. oktobar 2013.)

KOMPJUTERSKI MESIJA

„Stiv Džobs“ („Steve Jobs“)

režija: Deni Bojl, scenario: Aron Sorkin, glavne uloge: Majkl Fasbender, Kejt Vinslet, Džef Danijels, Set Rogen

Možete da volite vaš „Iphone“, ali vam on nikad neće uzvratiti ljubav! To isto važi i za njegovog kreatora, Stiva Džobsa, odnosno za njegovu dramatsku verziju koju su potpisali scenarista Aron Sorkin i reditelj Deni Bojl.

Ovaj biografski film prikazuje „haj-tek“ giganta i osnivača famoznog „Epla“ kao vizionara, inovatora, filozofa, artistu, perfekcionista, ali i kao osobu koja nimalo nije prijatna. Stiv Džobs (1955.- 2011.) je čovek kojeg bi voleli da ne upoznate bliže u starnom životu! „Tvoji produkti su bolji od samog tebe!“ - bila je kritika koja ga je stalno pratila kao zalepljena etiketa.

Fascinantni filmski prikaz Stiva Džobsa, jednog od utemeljivača „laptop-onlajn civilizacije“ je kombinacija samoprezira i tiranijskog egoizma, premda njegovi psihološki demoni nisu uzeti kao lak izgovor za tumačenje njegove kompleksne ličnosti. On je bio usvojeno dete i dva puta odbačen od roditelja, što je ostavilo trajne traumatske posledice u njegovoj duši i psihi.

U filmu „Stiv Džobs“, ovaj kompjuterski pionir je u svom svetu sa svojim vlastitim pravilima. Oni koji ga znaju bolje upućuju na njegovu „iskrivljenu stvarnost“. U njoj se obreo i scenarista Aron Sorkin, koji je na osnovu

biografske knjige Voltera Isaksona kreirao priču koja je rođena iz imaginacije. On koristi umetnost da pronađe istinu, kroz dijaloge koji nikada stvarno nisu izgovoreni!

Da je živ, Stiv Džobs bi na sve to verovatno kazao: „To nisam ja!“, na šta bi mu Aron Sorkin uzvratilo: „Ne, ja sam te učinio mnogo čovečnijim! U svakom slučaju, i onakav kakav je prikazan, Džobs deluje prijemčivije od drugog slavnog američkog kompjuterskog gurua, sultana od „Fejsbukistana“ Marka Zuckerberga, nesimpatično portretisanog u Finčerovom filmu „Društvena mreža“ (2010.), za kojeg je Sorkin nagrađen „Oskarom“ za najbolji adaptirani scenario.

To bi moglo da mu se ponovo desi i sa „Stivom Džobsom“. Sorkinovi brzi, duhoviti i inteligentni dijalozi, puni sarkazma i ironije, čine ključnu okosnicu filma, sledeći stil svog slavnog scenarističkog kolege i dvostrukog „oskarovca“ Padija Čajefskog („Bolnica“, 1971., „TV mreža“, 1976.).

Hollywoodski biografski filmovi su po pravilu rigorozno filterisani i pažljivo konstruisani da postanu dobitnici „Oskara“. U filmu „Teorija svega“, za kojeg je Edi Redmejn prošlog marta dobio nagradu za glavnu ulogu, storija o genijalnom fizičaru-paraplegičaru Stivenu Hokingu i njegovoj ženi Džejn je predstavljena skoro kao romantika iz bajke, premda to u realnosti nije bila. Da li možda znate šta je izostalo u filmu „Rej“ (2004.) Tejlorda Hekforda, baziranom na životu legendarnog Reja Čarlsa, za čiju impersonifikaciju je Džejni Foks osvojio „Oskara“? Pa, on je bio oženjen dva puta i imao je dvanaestoro dece sa deset različitih žena! Kako bi to izgledalo privlačno za žensku publiku?

U „oskarovskom „ filmu „Blistavi um“ (2001.) reditelja Rona Hauarda, nobelovski naučnik, matematičar i univerzitetski profesor Džon Forbs Neš je, istina, bio prikazan kao šizofreničar, što se nije moglo izbeći, ali je zato prećutana činjenica o njegovim homoseksualnim napadima na studente.

Šta onda uraditi sa likom koji je postao američka ikona, ali koji je naširoko poznat po tome da je bio arogantan, naprasit, sebičan i okrutan? Scenarista Sorkin je vešto našao rešenje tako što je u prezentaciji monstruoznog Stiva Džobsa njemu dao i „Ahilovu petu“ - njegovu kćerku Lizu, da bi ga time učinio koliko-toliko pristupačnijim gledaocima.

U filmu, on u početku negira svoje očinstvo, ali je na kraju konačno prihvata kao rođenu kćerku, koja za njega postaje jedina osoba za koju mari. U stvarnom životu, on se svojom kćerkom zbližio tek kad je ona imala devet godina. Liza i njena majka Krisan (uloga Katerin Voterston) su do tada živele od socijalne pomoći i 300 dolara koje im je multi-milijarder Stiv Džobs davao mesečno!

Ovaj film o njegovom usponu, padu i „vaskrsnuću“ je organizovan kao trodelna

priča, prikazujući pivotalne momente u Džobsovoj karijeri: predstavljanje „Mekintoš“ kompjutera u 1984., „Next“ kompjutera četiri godine posle i trijumfa sa „iMac“-om 1998. Hiper-energična režija britanskog reditelja Denija Bojla (8 „Oskara“ za „Milionera iz blata“, 2008.) ubrizgavaju filmu dodatni naboj i dramski intenzitet. Upotrebom različite tehnike, 16mm, 35mm i digitalne kamere, Bojl i njegov direktor fotografije Alvin Kuler lucidno naglašavaju tehnološki progres i evoluciju.

Stiv Džobs je bio samoproklamovani kompjuterski Mesija koji je promenio svet i revolucionisao našu komunikaciju. Njegov rad je ono što ga definiše kao čoveka, bilo to za dobro ili loše. U naslovnoj ulozi, irsko-nemački glumac Majkl Fasbender („Sram“, „12 godina ropstva“) je upravo briljantan, igrajući Džobsa kao vrstu Mefista, sa đavolskom energijom i genijalošću za marketing. Džobs ne zna kako da napiše kompjuterski kod, on nije ni inženjer ni dizajner. Ali, ako se neko usudi da ga upita šta on zapravo radi, on svima jasno stavlja do znanja da je on dirigent: „Ja rukovodim orkestrom!“

U njemu, kao sateliti „orbitiraju“ Džobsovi najbliži saradnici - lična asistentkinja Džoana Hofman (neprepoznatljiva „Oskarovka“ Kejt Vinslet), njegov partner u „Eplu“ Stiv Voznijak (Set Rogen) i direktor „Epla“ i surogat-otac Džon Skali (Džef Danijels).

„Stiv Džobs“ je „Sitizen Kejn“ našeg doba. To je superiorno delo u odnosu na prethodni film na zadatu temu – „Džobs“ (2013.) sa Aštonom Kučerom u glavnoj roli.

Bojlov 120-minutni film je vrlo pričljiv, nema akcionih scena, a centralni karakter je tip kojeg je teško zavoleti. Ipak, to je jedan od najboljih holivudskih ostvarenja 2015. godine, što, ironično, može samo da mu bude hendikep u nastojanju da stigne do najšire publike, koja nije navikla da gleda pametne filmove.

(30. oktobar 2015.)

Četvrto poglavlje

VELIKO BEKSTVO (POP-CORN CINEMA)

ODAVDE DO NEIZDRŽLJIVOSTI

„Povratak mumije“ („*The Mummy Returns*“)

Scenarij i režija: Stiven Somers, glavne uloge: Brendan Frejzer, Rejčel Vajs, Arnold Voslu, Dvejn Džonson-*The Rock*

Počela je sezona filmske non-stop zabave na velikom ekranu. Kalendarski, proleće je u punom jeku, ali su se na repertoaru severnoameričkih bioskopa pojavili prvi znaci leta, perioda koji je tradicionalno rezervisan za rekordere

„boks-ofisa“ i šampione celuloidnih besmislica. Ove „kriterijume“ u potpunosti zadovoljava „Povratak mumije“, vizuelno zavodljivi ali sadržajno prazni i zaglušujuć film. To je tipični holivudski „pop-korn“, 130-minutni galop „nonsensa“.

„Letnja groznica“ je već uveliko stigla u ovdašnje „multiplekse“, ovoga put ranije nego ikad i u stilu dostojnom najsvetlijih holivudskih tradicija - sa olujom specijalnih efekata u filmu „Povratak mumije“. Ovaj celuloidni hibrid, kombinacija avanture, horora i komedije, najbolji je prolog za naredna tri i po meseca zaglušujuće kakofonije, digitalne ekstravagancije, furiozne akcije, razgolićene romanse, prizemnog humora, nastavaka i „podgrejanih“ verzija starih filmova. Veliko bekstvo od onespokojavajuće stvarnosti! I Holivud je jedan od glavnih propagatora teze da mislioci danas nisu potrebni, nego samo konzumenti!

Za one koji su se ponadali da bi „Mumiju“ mogla prekriti prašina vremena i zaborava (kako to i zaslužuje!), stiglo je košmaro otrežnjenje. Brže nego što ste izgovorili „Tutankamon“, u bioskope su, evo, došle nove egipatske avanture Rika O’Konela, surugata Indijane Džonsa.

Za to postoji „debeli“ razlog – „Big Money!“ Pre dve godine, „Mumija“ je širom sveta inkasirala čak 414 miliona dolara. Istim stopama je krenuo i njen nastavak, „Povratak mumije“, koji je sa zarađenih 100 miliona dolara u samo prvih sedam dana prikazivanja već postao prvi „blokbaster“ ovogodišnje letnje sezone. U tome je, u stvari, celi „štos“! Ko još mari za artistski dojam, sem u klizanju na ledu?

Sledeći pravilo da ne treba menjati tim koji donosi uspeh (čitaj: velike pare), scenarista i reditelj Stiven Somers je ponovo okupio istu ekipu, uz izvesna osveženja. Tu je opet američki avanturista Rik O’Konel (uloga Kanađanina Brendana Frejzera) koji se u međuvremenu oženio svojom simpatijom iz prvog filma-uštogljenom engleskom arheologistkinjom i bivšom bibliotekarkom Evelin (Rejčel Vajs). Oni sada imaju i sina Aleksa (Fredy Boat), što praktično znači da će Rik tokom celog filma konstantno spašavati svoju familiju od hordi zla, predvođenih vaskrsnutom „mumijom“ Inhotepom (Arnold Voslu) i usput pljačkati bogatstva egipatskih faraona, skrivenih u piramidama. Od nečega treba hraniti porodicu, zar ne?

Novo lice u ovom „džumbusu“ je Dvejn Džonson (sa „umetničkim imenom“ *The Rock* – „Stena“), superstar onog ultra-stupidnog, putujućeg rvačkog cirkusa „*WWF*“ („*World Wrestling Federation*“), populističkog simbola „Novog svetskog poretka“. On je digitalizovan u lik „Kralja škorpiona“, polu čoveka-polu zver, mutanta koji više liči na gigantskog jastoga iz restorana „*Red Lobster*“. „Kralj škorpiona“ izgleda tako nakaradno da bi i producenti „*WWF*“-a verovatno oklevali da ga uvrste u njihovu lakrdijašku predstavu.

„Započeo si lančanu reakciju koja će doneti novu Apokalipsu“ – ključna je rečenica u ovom filmu koji je ozbiljan jedino u tome što ništa ne uzima za ozbiljno. Likovi i priča su ovdje potpuno gurnuti u drugi plan, a takozvani „apokaliptični“ zaplet je samo okvir i izgovor za vatromet specijalnih efekata i akcionih sekvenci, od egipatske pustinje do Londona, u kojima marširaju digitalizovane armije šakala, crnih škorpija i reinkarnisanih mumija.

Međutim, interesantno je kako neprestana akcija na kraju preraste - u veliku dosadu! Zamislite sebe na „roler-kosteru“ puna dva sata: nakon prvih 10-15 minuta „vožnje“ prvobitno uzbuđenje splašnjava. To se upravo dešava i u „Povratku mumije“, u kojoj je previše besomučne jurnjave, zlih momaka, čudovišnih kreatura, oživljenih mrtvaca, „zombija“, „mejk-apa“ i kompjuterski generisanih „pokretnih slika“.

To je veliki glupi nastavak velikog glupog hita, sastavljenog od serije klimaksa koji nikad ne prestaju. Odavde do neizdržljivosti!

„Povratak mumije“ je filmska zabava koja će u „multipleksima“ povećati prodaju „popkorna“ i ledene „koka-kole“. Pošto se „Mumija“ potvrdila kao vrlo unosna za biznis, već je u produkciji i njen treći deo pod nazivom „Kralj škorpiona“, u kojem će Dvejn „Stena“ Džonson lično dobiti svoju zasebnu licencu i od epizodiste se pretvoriti u šefa parade.

Treba očekivati spektakl masovnog ubijanja „ognjem i mačem“. Vreme varvara na velikim ekranima tek dolazi! Ko preživi, evociraće uspomene.

(21. maj 2001.)

GOSPODAR „POPKORNA“

„Gospodar prstenova: Povratak kralja“ („*The Lord of the Rings: The Return of the King*“)

ko-scenarista i reditelj: Piter Džekson, glavne uloge: Elajdža Vud, Šon Astin, Jan Mek Kelen, Vigo Mortensen, Liv Tajler

U poslednje dve-tri sedmice potrošnja „popkorna“ u severno-američkim „multipleksima“ enormno je povećana. Za to je zaslužan „Gospodar prstenova“ koji sa „Povratkom kralja“ donosi gledaocima maratonsku, troipočasovnu avanturu u svet fantazije Dž.R.R. Tolkina, koja se najlakše prati uz „king-sajz“ porciju „kokica“.

„Gospodar prstenova“ ustoličio se u Holivudu kao „Gospodar popkorna“!

Shodno pojednostavljenoj viziji reditelja Pitera Džeksona, treće i finalno poglavlje (Hvala Bogu!) jednog od finansijski najuspešnijih serijala u istoriji „pokretnih slika“ pretvoreno je u filmski vikend-matine za mlađe tinejdžere i sve ostale koji se još tako osećaju.

Višeslojna značenja Tolkinovog trotomnog dela simplifikovana su i svedena na velikom ekranu na istrošenu priču o večnom sukobu Dobra i Zla, u kojem po holivudskom receptu pravljenja uzbuđenja Dobro uvek trijumfuje, ali tek nakon iscrpljujućeg produženog meča i izvođenja penala!

Kako to u infantilnim „blokbusterima“ obično biva, uloge heroja dodeljene su takozvanim „malim ljudima“, u ovom slučaju „Hobitima“, da bi se konzumenti „popkorna“ sa njima mogli lakše identifikovati. Ko još mari za to što ovakva koncepcija, u eri agresivne globalizacije, kojom veliki „gutaju“ male ljude i nacije, deluje kao utopija i anahronizam!

Oni koji tvrde da je Tolkinova trilogija esencijalno dečija literatura ukazuju da je tu bespredmetno tragati za nekom dubljom moralnom kompleksnošću i suptilnošću. Sve se u celuloidnom „Gospodaru prstenova“ svodi na najjednostavnije: sedi u bioskopsku stolicu i gledaj kako čarobnjaci i patuljci izvode magiju!

Ako za to platite ulaznicu za jutarnju subotnju predstavu od 5,75 dolara, napravili ste dobar „dil“ jer „Povratak kralja“ ne vredi ni centa više! Ovo sve pod uslovom da u „multiplekse“ stignete na vreme, pre gužve (bar četrdesetak minuta pre početka prikazivanja) da bi izbegli prvi red sedišta od kojih samo možete da iskrivite vrat i dodatno dobijete blagu vrtoglavicu.

„Povratak kralja“ (za prvih dvadesetak dana prikazivanja u Severnoj Americi ostvario fantastičnih 250 miliona dolara prihoda) nije ni bolji ni suštinski

različitiji od prva dva poglavlja iz ove serije („Družina prstena“ i „Dve kule“, koji su doneli ukupnu zaradu od 1,8 milijardi dolara!). Naglasak je i ovoga puta stavljen na omamljujuće specijalne efekte u koje se utopila priča o odiseji Froda Baginsa (uloga Elajdže Vuda), „hobita“ sudbinski izabranog da spasi celo čovečanstvo.

Vizuelna strana ovog filma je grandiozna, ali je ona dramatska, intimistička komponenta gotovo zagubljena. Dobar deo „dijaloga“ sastavljen je od ispuštanja krikova, neartikuliranih uzvika i „komuniciranja“ mačevima, strelama i katapultima. Samozvani „Gospodar hobita“, novozelandski sineasta Piter Džekson je u „Povratku kralja“ pokazao da zna kako da vodi rat, ali ne i ljubav! Scene bitaka sa kompjuterski generisanim džinovskim slonovima, gigantskim paucima, letećim zmajevima i drugim čudovištima deluju zaista impresivno. Međutim, Džekson se iskazao prilično nevešt u prikazivanju ljubavne romanse između budućeg kralja Aragorna (Vigo Mortensen) i princeze Arven (Liv Tajler), svodeći je na nivo epizode i par „vinjeta“.

Tri filmske epizode „Gospodara prstenova“ zaredom u tri godine. Ako je i od Tolkina, previše je! Završno putešestvije Froda Baginsa kroz mitski svet Srednje zemlje, sa zadatkom da uništi svemoćni prsten, svojevrsni je test izdržljivosti za gledaoce.

Nakon klimaksa koji stiže u monumentalnoj sekvenci bitke između vitezova Dobra protiv hordi Zla, „Povratak kralja“ se gubi u razvodnjenom epilogu, i zapravo ima nekoliko produžetaka. Taman pomislite da je gotovo, ali ne lezi vraže, reditelj Džekson i dalje ne posustaje. Sudija, sviraj kraj!

Razvučen poput žvake (verovatno da bi se konzumiralo što više kokica!) film neutrališe svaki entuzijazam i onih najzagriženijih pristalica koji su samo pola časa ranije u bioskopu zdušno „navijali“ i aplaudirali na svaki podvig Frodoa, Aragorna i čarobnjaka na belom konju-Gandalfa (uloga Jana Mek Kelena).

„Ispusti već jednom taj prsten. Šta čekaš?“ - kaže Frodou njegov verni ortak Sem (Šon Astin). Ova rečenica verovatno najbolje odražava raspoloženje dobrog dela gledalaca, zamorenih predugačkim trajanjem filma.

Treći deo „Gospodara prstenova“ je postao apsolutni vladar „boks-ofisa“, kojem se sada smeškaju i „Oskari!“ Kao delo koje glorifikuje nasilje, makar u ime Dobra, „Povratak kralja“ je novi dokaz o hipokriziji holivudskih producenata („Nju Lajn Sinema“).

Ovaj film, „do guše“ utonuo u prolivenoj lažnoj krvi, biznismeni sa Beverli Hilsa su namenili prvenstveno mlađem uzrastu, za masovnu zabavu! Ostaje interesantno pitanje koliko je „popkorna“, izraženo u dolarskoj vrednosti, pri tome u „multipleksima“ konzumirano!?

(4. januar 2004.)

„MARVELOVSKA“ ŠESTORKA

„Osvetnici“ („The Avengers“)

scenarij i režija: Džos Vedon, glavne uloge: Robert Dauni junior, Mark Rafalo, Skarlet Johanson, Kris Hemsvort, Džeremi Renar, Kris Evans, Tom Hidlston, Samjuel L. Džekson

„Blokbustersko“ holivudsko leto u „multipleksima“ započelo je sa tornadom kojeg su prouzrokovali marvelozni „Marvelovci“! U prvih pet sedmica prikazivanja „Osvetnici“ su prosto opustošili bioskopske blagajne, potukavši pritom sve rekorde na „boks-ofisima“. Zanimljivo, film je u Severnoj Americi dosad zaradio 550 miliona dolara, a u „ostatku sveta“ čak 810 miliona „zelenih novčanica“, što zapravo samo potkrepljuje tvrdnju da je holivudizacija (čitaj: infantilizacija) ukusa gledalaca poprimila planetarne razmere. Nakon gledanja „Osvetnika“ (pre)adoloscenti svih doba će biti spremni da se odluče šta će da postanu u životu!

Pojava ovog filma na velikim ekranima je kulminacija višegodišnje vešto osmišljene i precizno razrađene marketinške ofanzive, koja je milionsku publiku konstantno držala u stanju napetog iščekivanja i prolongiranog uzbuđenja. Obožavaoci „Marvelovih“ stripovskih junaka sada mogu konačno da se rasterete i dožive višestruki orgazam!

U protekle četiri godine, „Marvel Studio“ je pripremao teren i tržište za „Osvetnike“, postepeno podstičući apetit gledalačkih masa. Iz „Marvelovog“ univerzuma se sa stripa na film prvo preselio „Ajron Men“ (2008. i potom

2010.), zatim „Neverovatni Hulk“ (2008.), a prošlog leta „Tor“ i „Kapetan Amerika: Prvi osvjetnik“.

„Osvjetnici“ predstavljaju „slem-beng“ konvenciju super-heroja. To je holivudska „all star game“ čudno obučeni Marvelovi junaka. Gore pomenutom kvartetu delija iz stripovske radionice Stena Lija i Džeka Kirbija pridružili su se još dva Marvelova karaktera koja, za čudo, nikad dosad nisu dobili svoju vlastitu licencu u Holivudu: „Crna Udovica“ i „Oko sokolovo“. Inače, u „Marvelovskom“ Panteonu nalaze se i „Spajdermen“, „Iks-men“, „Fantastična četvorka“, „Nebojša“, „Oštrica“ i još desetak drugih likova. Ni antička Grčka nije imala toliko božanstava!

Šest osvjetnika zajedno u jednom filmu! Kad ih vidim ovako okupljene, nekako mi na pamet padaju šampioni onog čuvenog Vestminsterskog šoua pasa. Tu možete naći pasmine (labradore, pudlice, bokse, terijere, itd..) koje izgledaju kompletno različite jedne od drugih, a ipak svi oni su šampioni, baš kao i „Osvjetnici“ koji su, isto tako, međusobno potpuno drugačiji, sa specifičnim nadprirodnim sposobnostima.

Toni Stark, poznatiji kao „Ajron Men“ (uloga Roberta Daunija juniora) je sarkastični multi-milijarder, trgovac oružjem koji kad na sebe navuče gvozdeni oklop postaje leteći čovek. Brus Bener ili „Hulk“ (Mark Rafalo) je naučnik-fizičar koji se pretvara u razgoropađenu zelenu gromadu kad je propisno naljućen. Stiv Rodžers *alias* „Kapetan Amerika“ (Kris Evans) je super-vojnika, veteran Drugog svetskog rata koji poseduje neprobojni štita. Tor (Kris Hemsvort) je nordijski Bog groma koji vitla svojim moćnim čekićem. Klint Barton, poznatiji kao „Oko sokolovo“ (Džeremi Rener) je precizni strelac koji svojim lukom odašilje strelu tako jako da može da obori i vanzemaljski svemirski brod! Konačno, ovom muškom klubu „supermena“ pridružila se Nataša Romanof, ili „Crna Udovica“ (platinasta Skarlet Johanson), fatalna ženska i super-špijun u odeći mačke koja ume da revnosno „ispraši tur“ svakom muškarcu koji joj stane na put. Ukratko, samit super-heroja na najvišem nivou, koji je bio predodređen da se vine u stratosferu „boks-ofisa“. Premda bogati u svojoj ikonografiji i mitologiji, „Osvjetnici“ su siromašni u svojoj narativnoj kompleksnosti. Pozvani pod nacionalnu zastavu od strane Nika Furije (Samjuel L. Džekson), šefa „Štita“, specijalne „haj-tek“ kriminalističke službe američke vlade, ispalo je da su svi ovi dežurni spasioci sveta hitno okupljeni da bi se suprotstavili samo jednom jedinom zloći – Torovom megalomanijakalnom polubratu Lokiju (uloga Toma Hidlstonu, koji je „ukrao šou“). Šest na jednog: to izgleda nepošteno i nepravilno, bruka i sramota za „Marvelovce“! Istina, Loki poseduje blešteću pulsirajuću kocku koja sadrži nepresušnu destruktivnu energiju i služi kao „zvezdana kapija“ za invaziju armije vanzemaljaca-monstrosaurusa, gigantskih metalnih guštera,

na betonske kanjone njujorškog Menhetna.

Povučeni iz svojih separatih holivudskih franšiza, „*The Big Guns*“ su stavljeni u istu četu! I dok se bave svojim uobičajenim „tričavim“ poslom spašavanja sveta od uništenja, ovi super-heroji i njihova super-ega su skupljeni zajedno kao klinici u zabavištu, suočeni sada sa mnogo težim izazovom: da li oni mogu da nauče da se igraju i rade zajedno?

Dovesti veliku grupu likova u jedan film može da izazove zbrku, što su prethodno pokazali i „Spajdermen 3“ i serijal „Iks-men“. A u „*Marvel Landu*“ stvari nisu uvek idilične. Svaki od super-heroja je naučio na solo igru, da bude prva i jedina viliona. Svaki od njih ima svoje ogromno „Ja“ i svoj lični „emocionalni prtljag“. Oni su obični ljudi sa izuzetnim moćima - superheroji veći od života prizemljeni svojom čovečnošću, prepoznatljivim manama i nedostacima.

„Šta smo mi, tim? Ne, mi smo tempirana bomba!“- veli Brus Bener/Hulk u filmu. Zaista, „Osvjetnici“ su u početku toliko preokupirani međusobnim svađama i tenzijama da su zaboravili na svoj osnovni zadatak: „Odbrani planetu i spasi dan“. Toni Stark /Ajron Men se jada da su njegove natprirodne moći „užasna privilegija“, a Bener tvrdi da Hulkomanija koja u njemu ključa nije dar nego „košmar“. Da, nije nimalo lako biti super-heroj! Izuzetno samoljubivi, svaki sa svojom snažnom personalnošću, oni zapravo ne bi trebalo da se nađu u istoj sobi, a kamoli u istom timu.

Film donosi „sudar Titana“: šest super-heroja koji se bore da za sebe dobiju veće parče vremena na srebrenom ekranu. Svojevrsni cirkus slavni, skup živih akcionih figura iz obližnjeg „*Wal-Marta*“, kao „Marvelovska“ verzija „*Navy Seals*“-a.

Sa samo jednim filmom u svom dosadašnjem rediteljskom rezimeu (prosečni sajens-fikšn „Spokojstvo“, 2005.) Džos Vedon, koji stoji iza vrlo popularne tv-serije „*Buffy The Vampire Slayer*“, je sa „Osvjetnicima“ postigao „slem-dank“, spretno uspostavljajući balans u „minutaži“ likova, ravnopravno dozvoljavajući svim delijama da zasijaju i da se iskažu u punom elementu.

Ovakvi holivudski stripovski filmovi su manje-više slični, sa „izlizanim“ sinopsisom čije konture su klišetizirane: Mora da postoji pretnja. Super-heroji moraju da budu pozvani, a zloća mora da bude dramatisovan i preuveličan, da bi u završnih pola sata nastupila orgijastična tirada specijalnih efekata, trodimenzionalne tehnologije i „CGI“ inženjeringa, sa odsudnom borbom između „gud gajsa“ i „bed gajsa“ koja rezultira zaglušujućim eksplozijama i velikim vatrenim loptama i, naravno, još jednom pobedom Dobra nad Zlom. Bilo kako bilo, „Osvjetnici“ su postali „majka“ svih visokobudžetskih stripovskih adaptacija, „reper“ ovog žanra i „mega-blokbaster“ za sva vremena, poput Lukasovih „Ratova zvezda“. Ako ste ljubitelji „Marvelovog“

univerzuma, „Osvetnici“ će vam delovati kao Božić u leto! Svi vaši omiljeni junaci su tu, na jednom mestu, sjajni i izazovni, kao božićni pokloni ispod jelke. Super-tim super-heroja, elitni odred spasilaca Matice Zemlje, koji ponovo uvode red i mir u „Marvelov“ univerzum.

Vedonovi „Osvetnici“ su sve ono o čemu su legije obožavalaca sanjale otkako su još pre 50 godina ove „Marvelove“ super-dase debitovale u stripu. Film garantuje akciju brzog tempa, bez da vas prisiljava da razmišljate o tome šta to sve znači, a to je zapravo - Ništa!

„Osvetnici“ su ultimativni izdanak holivudskog eskapizma, šestocilindarska zabava, film „B“ kategorije sa gargantuanskim produkcionim budžetom od čak 220 miliona dolara. To je 140-minutni „Marvelovski“ derivat, miks jurnjave, fantazije, humora i vizuelnih efekata, moderna super-herojska ekstravagancija koja donosi veličanstvenu praznoću.

„Osvetnici“ ne streme ka transcendenciji, već ka primatu na „boks-ofisima“. Ako prema „Marvelovim“ super-dasama ne gajite simpatije, gledanje „Osvetnika“ će vam se učiniti kao da ste presretni i „izbunareni“ od bande siledžija i sociopata.

Ovaj film neće preobratiti ka „mračnoj strani“ sve vas koji imate averziju prema holivudskim super-herojskim filmovima, jer ima sve one elemente koje mrzite!

(15. jun 2012.)

HOLIVUDSKI BUČKURIŠ

„Čudesni Spajdermen 2“ („*The Amazing Spider-Man 2*“)

režija: Mark Veb, glavne uloge: Endriju Garfield, Ema Stoun, Dejn De Han, Džejmi Foks, Pol Džijamati

„Čudesni Spajdermen 2“ je prošlog petka zvanično otvorio sezonu „blokastera“, odnosno bolje rečeno festival holivudske „brejnvošing“ reciklaže. Popularni „Spajdi“ je razapeo svoju mrežu oko severno-američkih „multipleksa“ i „ulovio“ 92 miliona dolara za premijerni vikend prikazivanja. To je, na prvi pogled, solidna zarada, ali ipak značajno manja u odnosu na pre dve godine kada je „čovjek-pauk“ za isti period inkasirao 137 miliona dolara na „boks-ofisima“. Za film koji je koštao 250 miliona dolara i u čiju markentišku kampanju je dodatno uloženo još 150 miliona „zelenih novčanica“ ovo ni

izdaleka nije odgovarajući finansijski rezultat.

Srećom, Holivud je od pre nekoliko leta u Kini našao svoju „rezervnu domovinu“ i unosno tržište (čak 3,6 milijardi dolara prihoda u 2013.!), pa je sasvim izvesno da će „Spajdi“, ipak uspeti da tamo nadoknadi gubitke sa domaćeg terena i ostvari debeli profit. Što se same Kine tiče, koja je širom otvorila vrata produktima američke filmske industrije, sve negativne socio-kulturološke posledice njene holivudske indoktrinacije reflektovaće se u bliskoj budućnosti u punoj razmeri.

Dakle, pokazalo se da marvelovski „Spajdermen“, nije na visini epiteta kojeg nosi. Piter Parker, koji postaje „Spajdi“ kad na sebe navuče famozni crvenoplavi „spandeks“ kostim, nije više ni čudesni ni zapanjujući! U njegovu paučinu uhvatili su se uglavnom pubertetlije svih uzrasta, kojima ne smeta razvlačenje stare žvake.

Holivud je našao milionsku armiju sledbenika u adolescentnoj publici za koju su ekranizovani komični stripovi o brojnim super-herojima „sveto štivo“ američke pop-kulture. Prikazani kroz iskrivljenu holivudsku optiku, Supermen, Betmen, Spajdermen, Kapetan Amerika, Ajron Men i ostali su, svi od reda, nesavladivi i bespoštedni borci za „pravdu, slobodu, demokratiju i ljudska prava“.

Ovo agresivno sistematsko ispiranje mozgova gledalaca je ono što me posebno frapira i upućuje na gebelsovsku propagandističku mašinu. Moj pokojni otac se kao golobradi maturant Prve sarajevske gimnazije 1941. godine sa puškom u ruci borio protiv fašizma, a ja se evo sada pisanom rečju borim protiv ove

globalističke tiranije i nametnutog medijskog jednoulja.

Holivudski „blokasteri“ su digitalne ekstravagancije, zasnovane na kompjuterskom inženjeringu (CGI), sa kostimiranim super-junacima nadprirodne snage i natprirodnih sposobnosti, u kojima, ako se dublje sagleda, zapravo postoji taj fašistički elemenat arijevske „ibermena“, nadčovjeka, koji se, eto, bori u korist Dobra. Međutim, ako se razmotri taj pojednostavljeni crno-beli, holivudsko-kaubojski koncept „gud gajsa“ protiv „bed gajsa“ u ovom današnjem svetu, koji je zapravo jedna velika „siva zona“, postavlja se logično pitanje: ko je, u stvari, dobar, a ko loš momak!?

U „Čudesnom Spajdermenu 2“ „bed gaj“ je naravno, Rus, Aleksej Sitsevič, zvani „Rajno“ (u tumačenju Pola Džijamatija), što još jednom ukazuje na stare holivudske predrasude i paranoje, ponovo rasplamsane u ovo vreme ukrajinske krize i oživljavanja „Hladnog rata“. „Spajdi“ se takođe suprotstavlja i domaćim super „zloćama“ - Grinu Goblinu (Dejn De Han) i Elektru (Džeimi Foks), što deluje kao intrigantni uvod za planirani „ol-star“ obračun u filmu „*The Sinister Six*“, koji će na jednom mestu zajedno okupiti sve ljute protivnike „čovjeka-pauka“!

Piter Parker (britanski glumac Endrju Garfild) biva rastrzan između građanske dužnosti da „ispraši turove“ nevaljalcima i osećanja koja gaji prema svojoj devojci Gven Stejsi (Ema Stoun), kojoj poručuje da ne želi više da se sa njom viđa, jer njegov dvostruki „spajdermenski“ život može biti opasan, pa čak i fatalan za nju...

Negativni prikazi „Čudesnog Spajdermena 2“ neće, naravno, odvratiti niti obeshrabriti njegove brojne obožavaoce, koji po automatizmu i dalje hrle u bioskope. Oni će na velikim ekranima dobiti upravo ono što su i želeli - nove avanture svog omiljenog junaka, ma kako god one delovale kao „već viđeno“. Ovaj film traje dugo (140 minuta), ali se brzo zaboravlja! Deluje zbrkano i nesuvislo, kao svojevrsni holivudski „bučkuriš“ i kolaž napravljen od nekoliko nepovezanih tv-epizoda. „Spajdi“ se zapleo u sopstvenu mrežu, koju je, dolično prezimenu kojeg nosi, na velikim ekranima razastrao reditelj Mark Veb. Nije jasno ko je tu glavni „zloćak“, da li je to „rimejk“ ili „ribut“, da li je to fantazija, akcija, komedija ili romansa?

91.-godišnji Sten Li, kreator „Spajdermena“, nastupa u kratkoj ulozi u ovom filmu čija akcija, paradoksalno, prerasta u dosadu! Ni ovo pojavljivanje „Spajdija“ u „multipleksima“ ne razlikuje se suštinski od bilo kog drugog napada holivudskom teškom „CGI“ artiljerijom na čula publike. Srce i duša ostaju prazni!

(9. maj 2014.)

SUPER PROTUVE

„Čuvari Galaksije“ („*Guardians of the Galaxy*“)

ko-scenarista i reditelj: Džeims Gan, glavne uloge: Kris Prat, Zoe Saldana, Dejv Bautista, Vin Dizel, Bredli Kuper

Ovo je film kojeg su ljubitelji super-herojskih stripovskih ostvarenja nestrpljivo očekivali ovoga leta. 1. avgusta, na velike ekrane dolaze „Čuvari galaksije“, da spasu celi univerzum i usput opelješe džepove publike!

Studio „Marvel“, koji poseduje lukrativne franšize „Osvetnika“, „Ajron Mena“, „Hulka“ i „Iks Mena“, lansirao je u „multiplekse“ nove junake – super protuve, za koje se očekuje da pokrenu još jedan komercijalni filmski serijal. Oni su autsajderi koji su na kursu da postanu gospodari Holivuda, prestonice eskapizma.

Ako su „Osvetnici“ „marvelovski“ ekvivalent rok-supergrupi kao što je „Krozbi, Stils, Neš & Jang“, šta su onda „Čuvari Galaksije“? Pa, oni su pankerski „Seks Pištolji“, koji glasno poručuju: „Baš je lepo biti loš!“! Oni su odmetnici i otpadnici, bezobrazni, „prljavi“ i besni, koji će možda da vam spasu dan, ali, za svaki slučaj, pripazite svoje novčanike, jer mogu da vam ih ukradu.

Njima je dojadilo da budu dobri i pristojni, oni nemaju dlake na jeziku

i ne mare za "političku korektnost". „Čuvari galaksije“ su nevoljni heroji, poput njihovog holivudskog prethodnika, uličnog tumarala „Henkoka“ (rola Vila Smita, 2008.). Oni su skitnice, bitange, siledžije i lopovi koji sticajem okolnosti postaju dobročinitelji. *Supermen & Superbums!*

Ova groteskna petorka su „hibridna vrsta“- istovremeno i „gud gajsi“ i „bed gajsi“. Nešto kao „Dobri banditi“! Kao takvi, „Čuvari galaksije“ mogu zapravo da posluže kao metafora za današnje vreme hipokrizije u kojem se često rđavi i zli predstavljaju kao zaštitnici „slobode, demokratije i ljudskih prava“.

„Čuvare galaksije“ sačinjava kvintet „veličanstvenih protuva“. Oni su kreature do kreature iz različitih "ćoškova" galaksije! Bledoliki Zemljanin Kris Prat je bandoglavi svemirski pilot, kosmički avanturista Piter Kvil, samoproklamovani „Gospodar Zvezda“, koji obožava da na svom "vokmenu" sluša pop-rok muziku iz 1970-tih. „WWE“ rvač-šampion Dejv Bautista je sivokožac-nabildani osvetoljubivi snagator Draks Razbijač, a Zoe Saldana (iz „Zvezdanih staza“) igra lik Gamore, okorelog ubicu-zelenokošca.

Ostala dvojica? Oni su produkt kompjuterskog inženjeringa, što je opšteprihvaćena moda u svetu „pokretnih slika“. Popularni Vin Dizel pozajmljuje glas džinovskom čovekolikom hodajućem drvetu zvanom Grut, oličenju stupidnosti. Bredli Kuper vokalizuje „Raketu“, genetski modifikovano stvorenje što liči na rakuna, podlu zver koja obožava „big guns“ i koja je laka na obaraču („trigger happy“) poput Mela Gibsona iz serijala „Smrtonosno oružje“. Simbolično i vrlo prikladno, reditelj filma se zove Džejms Gan!

„Okružena sam najvećim idiotima u galaksiji!“ – iskreno komentariše Gamora o svojim novostečenim "kolegama". To je bizarna, bratska banda sebičnjaka koji ni za kog drugog ne mare, sve dok ih super-zloća Ronan (još jedan „frik“ u tumačenju Lija Pejasa) ne prisili da preuzmu kosmičku odgovornost i postanu super-heroji, spasioci univerzuma. "Zašto da spasavamo galaksiju, šta je ona učinila za nas?"- zapitaće se brbljiva "Raketa", na šta će mu "Gospodar Zvezda" prosvetljujuće odgovoriti: "Pa, ja živim u ovoj galaksiji!"

Oni naprečac odlučuju da zaštite milijarde ljudi i budu plemeniti, časni i čestiti, žrtvujući sebe za veće dobro, jer ne žele da zauvek ostanu kopilad! Galaktičke protuve postaju jedna složna porodica Dobrotvora. Da se čovek gotovo rasplače od ushićenja!

„Čuvari galaksije“ su zabavna družina koja donosi osveženje u okoštalom žanru super-herojskog filma. Čak 90% ovog dela čine vizuelni efekti, koji su svrsishodno upotrebljeni u kreiranju jednog futurističkog fantazmogoričnog multi-civilizacijskog kosmičkog miljea.

„Čuvari galaksije“ su „marvelovski“ stripovski junaci koji su nepoznati široj publici, što ne mora automatski da bude prepreka za bogatu žetvu na

„boks-ofisima“. Naime, mnogi nisu znali ko je Indijana Džons dok nisu videli „Otimače izgubljenog kovčega“, niti ko je Luk Skajvoker dok nisu pogledali „Ratove zvezda“.

Najprijemčiviji deo tog Lukasovog serijala su za gledaoce ipak bili Han Solo i Čubaka, pa zamislite petorku čuvara galaksije kao vrstu njihovih naslednika u ovom hiper akcionom, komičnom „sajens-fikšnu“ koji će, gotovo izvesno, narednih leta dobiti svoje nastavke. Ima onih koji sarkastično tvrde da bi se u ovu holivudsku lakrdijašku kompaniju odlično uklopio i klovnovski gradonačelnik Toronta Rob Ford, koji ne treba da glumi, već da samo bude ono što jeste!

(1. avgust 2014.)

DINOMANIJA

„Svet iz doba Jure“ („Jurassic World“)

režija: Kolin Trevorov, glavne uloge: Kris Prat i Brajs Dalas Hauard

Dinosaurusi su izumrli još pre 65 miliona godina, ali u Holivudu i dalje žive! Oni su nestali sa lica Zemlje da bi napravili mesta za *homo sapiense*, a u svetskoj prestonici „pokretnih slika“ još postoje jer prave velike pare.

Otkako su 1993. godine reditelj-producent Stiven Spilberg i scenarista Majkl Kričton vaskrsli dinosauruse dotad neviđenim specijalnim efektima u super-hitu „Park iz doba Jure“, oni su postali gospodari „boks-ofisa“ i prvorazredna

atrakcija u „multipleksima“. „Dinosi“ su pokrenuli lukrativnu franšizu koja je nakon nastavaka iz 1997. i 2001. godine sada dobila i svoju četvrtu epizodu, pod nazivom „Svet iz doba Jure“.

„Vratiću se!“ Ova nezaboravna izjava Arnolda Švarcenegera u antologijskom „Terminatoru“ (1984.) mogla bi da posluži kao oficijelni slogan ovogodišnje letnje sezone u bioskopima. Ako možda niste primetili, u toku je velika „pop-korn“ parada visoko-budžetskih „sikvela“, „ributa“ i „rimejka“ super-komercijalnih serijala. Bekstvo od stvarnosti se nastavlja!

Po oprobanom holivudskom konceptu, nostalgija i familijarnost se prepliću sa najsavremenijim vizuelnim efektima i novim licima. Deset ovoletošnjih očekivanih „blokastera“ imaju svoje početke koji datiraju još od pre dve-tri decenije, uključujući „Fantastičnu četvorku“, „Čoveka iz U.N.C.L.E.“, „Pobesnelog Maksa: Autoput besa“, „Terminatora: *Genisys*“ i „Svet iz doba Jure“...

Prošloga leta, svih deset najkomercijalnijih filmova su od reda bili nastavci, „ributi“ ili derivati već poznatih sadržaja i materijala. Po svemu sudeći, tako će biti i ovoga puta.

Dakle, posle 14 godina pauze, dinosaurusi ponovo gaze velikim ekranima. Oh, ne opet! Nakon gledanja ranije tri epizode, gledaoci su valjda jednostupni u mišljenju da svako ko je dovoljno glup da se „petlja“ sa „dinosima“ i zaslužuje ono loše što im sleduje.

Ali, ne lezi vraže! Neke stvari se nikad ne menjaju. Prokleta pohlepa ne da mira, nikad ne spava. Držeći se sinopsisa svojih prethodnika, i „Svet iz doba Jure“ je priča o ljudima koji bivaju raskomadani kada pokušaju da nadvise majku Prirodu u ime svemoćnog Dolara. U hijerarhijskom lancu ishrane, ljudi su samo lagani „snek“ za dino-karnivore.

„Napravili ste novog dinosaurusa. To verovatno nije dobra ideja!“ Ove upozoravajuće reči glavnog junaka Ovena Grejdija (u tumačenju vodećeg „Čuvara galaksije“ Krisa Prata) zapravo kažu sve što treba da znate o „Svetu iz doba Jure“.

Naime, da bi još više povećala posetu popularnom tematskom parku na ostrvu Isla Nublar, jer smatra da su se mnogi zasitili gledajući uvek iste dinosauruse, operativni menadžer Kler Diaring (Brajs Dalas Hauard, koja liči na „Oskarovku“ Džulijan Mur) dolazi na „genijalnu“ ideju da genetskim inženjeringom stvori modifikovanog „dinosu“, zvanog Indominus Reks. To je Holivud-dino, hibrid nastao ukrštanjem DNK četiri postojeća dinosaurusa. Kad je „*Big Money*“ ponuđen na stolu, u Holivudu je sve moguće!

Naravno, kako to već biva u ovakvim filmovima, stvari vrlo brzo kreću pogrešnim smerom i počinju grdne nevolje. Ovaj super-dinosaur, zamišljen da bude nova, osvežavajuća atrakcija parka, se otima kontroli i izaziva krvavi

dar-mar. Na scenu tada stupa Oven Grejdi, ekspert za reptore, koji je oličenje Džona Vejna: jak, grub i brz na delu. Između njega i menadžerke Kler (čija dva nećaka su progonjena „dinosima“) se razvija čudni odnos ljubavi i mržnje, što ovom filmu akcije, horora i „saspensa“ daje i notu romanse.

„Svet iz doba Jure“ prevashodno igra na kartu impresivnih specijalnih efekata, na šta je potrošen najveći deo produkcionog budžeta od čak 180 miliona dolara. To je, u suštini, ista stara roba upakovana u novu, bleštavu ambalažu, holivudska konfekcija kreirana od strane još neafirmisanog reditelja Kolina Trevorova (nisko-budžetska „sajens-fikšn“ komedija „Bezbednost nije garantovana“, 2012.).

Poput svojih prethodnika iz serijala, koji ima široku bazu sledbenika, „Svet iz doba Jure“ će nesumnjivo postati mega-„blokaster“. Ovaj film je prilika za porodični odlazak u bioskop. Dinomanija je zarazna! Ali, ovo delo ne poseduje onu uzbuđljivu magičnost Spilbergovog originala, u kojem su nam se dinosaurusi, po prvi put, učinili stvarnim i živim.

(10. jun 2015.)

Peto poglavlje

RATNE IGRE

RAT JE „FUN“!

„Perl Harbor“ („Pearl Harbour“)

režija: Majkl Bej, scenario: Rendal Volis, glavne uloge: Ben Aflek, Džoš Hartnet, Kejt Bekinsejl, Džon Vojt, Kuba Guding junior, Alek Boldvin

Ako ste naivno pomislili da je „Povratak mumije“ (čak 170 miliona dolara zarade za 25 dana prikazivanja!) bio vrhunac trivijalnosti tekuće bioskopske sezone, grdno ste se prevarili. Ukoliko imate vremena i novca na bacanje, sada možete pogledati i „Perl Harbor“, film zapanjujuće banalnosti, koji je producersko-rediteljski tandem Džeri Brukhajmer-Majkl Bej („Stena“, 1996., „Armagedon“, 1998.) prikovao na holivudski „stub srama“.

Oh, kakav divan rat! Bože, blagoslovi Japance, uz izdašnu materijalnu i tehničku pomoć studija „Volt Dizni“, što su omogućili da se ovakav rat desi. Bombe i glicerinske suze padaju u jednakim količinama u „Diznjevskoj“ detonaciji Perl Harbora, od koje vam nakon trosatnog vatrometa specijalnih efekata ostane samo - zujanje u ušima! Bejov film deluje kao lakrdija u odnosu na neprolazni klasik na zadatu temu - „Odavde do večnosti“ (1953.) reditelja Freda Zinemana, ili na delo Ota Premingera „Prva pobjeda“ („In Harm's Way“, 1965.) .

„Perl Harbor“ je, finansijski gledano, „veliki“ film (koštao 135 miliona dolara, bezmalo više nego sam razorni japanski napad, koji je potom uveo SAD u Drugi svetski rat), ali je po svom idejnom konceptu vredan svega nekoliko penija! To je još jedan patriotski (čitaj: propagandni) film spektakularne spoljašnjosti ali siromašnog sadržaja, perfektna demonstracija aktuelne holivudske senzacionalističke estetike preterivanja i sintetičkog nasilja.

„Diznjev“ pogled na istoriju pretvorio je bombardovanje Perl Harbora u „pop-korn“ zabavu, kombinujući priču o haosu, destruktiji, smrti i romantici među ruševinama. U stvari, to i nije ratni film, nego havajska romansa između Bena Afleka i Kejt Bekinsejl.

I Ameri vole da slave i veličaju svoje istorijske poraze!

Bejov film je zadržljivo prazan, skrojen po holivudskoj formuli „*pro patria mori*“ (umri za domovinu), koji, menjajući istoriju, rat pretvara u privlačnu avanturu i spektakularnu arkadnu video-igru u kojoj Ameri kao dežurni „dobri momci“ uvek pobeđuju.

Rat je „Fun!“ Ovako agresivan primer holivudskog revizionizma ne pamtimo još od dremljivog reganovskog leta 1985. godine kada je bivša „zelena beretka“ Džon Dž. Rambo (Silvester Stalone) na filmskom platnu dobio sve izgubljene američke bitke u Vijetnamu.

U filmu „Perl Harbor“, koji deluje kao „izmišljen“ za novopostavljenu Bušovu administraciju, taj uzvišeni patriotski zadatak preuzeo je Ben Aflek. Stvarno mi ga je žao! Čovek još nije uspeo da se pošteno odmori od besomučnog drilovanja bušilicom po onom asteroidu u filmu „Armagedon“, spašavajući američki način života i celu planetu, po nalogu samog predsednika SAD, a već je poslat u novu misiju.

Ovoga, puta, čak šest decenija natrag, kada su japanski avioni 7. decembra 1941. godine iznenadno (da li je stvarno tako bilo?) bombardovali i uništili američku pacifičku flotu na Havajima. Taj datum ostao je u američkoj istoriji upamćen kao „Dan srama“, kako ga je okarakterisao tadašnji predsednik SAD Frenklin Delano Ruzvelt.

Ali, po scenarijskoj zamisli Rendala Volisa („Hrabro srce“, 1995.) to je bio samo početak „velike zabave“ i nagoveštaj najveće slave i ponosa Amera, za šta se lično pobrinuo Ben Aflek. On će kao pilot lovca-bombardera američki debakl u Perl Harboru pretvoriti u pobjedu, istresajući na kraju tovarne bombi na Tokio. Ona apokaliptična ratna epizoda o bacanju atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki je u ovom filmu prećutana, ali možda je to ostavljeno za naredno holivudsko bioskopsko leto!?

(Pre)adolescenti (i svi oni koji se tako osećaju) će voleti ovaj vizuelno očaravajući film, koji kao da je izašao iz salona za video-igre. U „Perl Harboru“ svaka „pokretna slika“ izgleda tako divno da momentalno poželite da je donesete kući, uokvirite i postavite iznad kauča u dnevnoj sobi. Tu su ružičasti, sanjivi sumraci idiličnih Havaja, puni romantike i sve od reda muževnih, stasitih i odvažnih pilota i, naravno, sve od reda neodoljivih, rasnih i prsatih bolničarki, kao sa duplerice „Plejboja“. A o detonacijama i eksplozijama da puno i ne pričamo: to je direktan prenos „sa glave“ padajućih bombi koje lagano „jedre“ kroz vazduh, u „slou-mošnu“...

Samo Holivud može da napravi ovakav film o Perl Harboru u kojem Amerikanci pobeđuju. Za to, trebalo je potrošiti celo brdo dolara, jer ispravljanje istorije nije nimalo jeftino, ali se zato pokazalo da je isplativo.

Za početni, četvorodnevni „Memorijal dej“ vikend („Dan sećanja“- termin kao poručen za „Perl Harbor“), film je u severno-američkim „multipleksima“ već zaradio 75 miliona dolara. To navodi na zaključak da u Americi ima zaista puno dvanaestogodišnjaka, kao i onih starijih koje sećanje ne služi baš najbolje o tome šta se zaista desilo pre šezdeset godina.

(3. jun 2001.)

NA PUČINI HLADNOG RATA

„Tajna podmornice K-19“ („K-19: The Widowmaker“)

režija: Ketrin Bigelou, glavne uloge: Harison Ford i Lijam Nison

Konačno jedan holivudski film u kojem rat nije prikazan kao arkadna video-igra sa kolateralnom štetom (čitaj: civilnim žrtvama)! „Tajna podmornice K-19“ je uz prvoklasnu Mendesovu gangstersku dramu „Put bez povratka“ i opominjujući Spilbergov futuristički triler „Suvišni izveštaj“ jedan od najintragantnijih filmova ovog dugog, pretežno zaglupljujućeg leta u „sinepleksima“.

Za to se pobrinula trenutno najprestižnija holivudska sineastkinja Ketrin Bigelou, bivša slikarka i bračna partnerka Džemsa Kamerona. Njen moto je da je „akcioni film-čisti film!“ U tom smislu, na sebe je skrenula pažnju sa vizuelno uzbudljivim ultra-akcionim trilerima „Plavi čelik“ (1990.) i „Zločin na talasima“ (1991.), koji su bili njeni autorski doprinosi na temu: zašto je nasilje na filmu tako „zavodljivo“?

U američkim filmovima Rusi (a u poslednje vreme sve češće i Srbi!) su gotovo uvek prikazani kao loši momci. Odvažna Ketrin Bigelou postavila je, bar za trenutak, stvari u Holivudu naglavačke: šta ako su, za promenu, Rusi heroji!? Nešto kao „Nekoliko dobrih Crvenih“. To bi moglo da bude veoma interesantno, pogotovo u ovo aktuelno doba američko-ruskog „zblizavanja“, isto kao što bi bilo zanimljivo videti same sebe (Amerikance) kroz ruske oči. Ovo je bio radikalni pristup rediteljke Bigelou koji je „Tajnu podmornice

K-19“ pretvorio u holivudski pozdrav vojničkom patriotizmu, nezavisno od zastava i boja koje nosi. Film počinje kao anti-militaristička dokumentarna drama o tvrdoglavoj nekompetentnosti i diktatu po svaku cenu, a završava kao počast univerzalnoj vojničkoj hrabrosti i timskom radu.

Zasnovano na istinitom događaju koji se zbio u leto davne 1961. godine, a koji se kao vrhunska tajna „strogo poverljivo“ čuvao sve do pada Berlinskog zida (i komunizma) 1989., ovo napeto delo prati sudbinu posade prve ruske podmornice sa nuklearnim projektilima, „ponosa“ sovjetske flote, koja je na svojoj prvoj misiji (poput „Titanika“!) doživela veliku havariju usled pregrevavanja nuklearnog reaktora. Nespremna da izvrši svoj istorijski partijski zadatak, jer je od samog početka bila izložena brojnim malerima, tehničkim problemima i nedostacima, kao i pogibijama za vreme njene konstrukcije, „K-19“ je od mornara dobila naziv „ukleta podmornica“.

Izgubljeni na pučini hladnog rata, u vodama Atlantika, u neposrednoj blizini pomorske baze NATO-a, kapetan Aleksej Vostrikov (solidna uloga Harisona Forda, za šta je dobio ček od 25 miliona dolara!) i njegov prvi oficir Mihail Polenjin (Lijam Nison iz „Šindlerove liste“, 1993.) moraju da donesu tešku odluku - da izaberu između naređenja iz Kremlja i života članova posade. Ako se obrate za pomoć pristiglom američkom razaraču to bi praktično značilo predaju najsavremenije i najubitačnije ruske podmornice neprijatelju, čime bi kapetan Vostrikov, provereni partijski čovek, bio osuđen za izdaju i na kraju završio u Gulagu, što je već ranije zadesilo njegovog oca.

Ako ostanu usred okeana, radijacija će pokositi posadu, čiji izabrani „dobrovoljci“ su bez adekvatne anti-radioaktivne opreme poslani unutar nuklearnog reaktora da zaustave njegovo pregrevavanje. U slučaju da u tome ne uspeju, došlo bi do katastrofalne nuklearne eksplozije što bi od NATO-a bilo protumačeno kao namerni napad, sa kataklizmičnim scenarijem Trećeg svetskog rata.

Naravno, unutar dugačke podvodne limene tube dolazi do velikih tenzija i sukoba usled kojih je tvrdokorni Vostrikov, čovek zadatka i železne volje, izložen kratkotrajnoj neposlušnosti od strane nekoliko članova posade koji podržavaju umerenijeg i humanijeg Polenjina. Ruska interpretacija „Pobune na brodu Baunti“!

Držeći sudbinu podmornice i celog sveta u svojim rukama, birajući između dužnosti prema Domovini i Partiji i odgovornosti prema svojoj posadi, kapetan Vostrikov donosi odluku koja će ga koštati karijere, ali koja će istovremeno sačuvati njegov lični i moralni integritet i dignitet...

Podsećajući povremeno na podmornički ep „*Das Boot*“ (1981.) Volfanga Petersena i „Lov na Crveni Oktobar“ (1990.) Džona Mek Tirnana, „Tajna podmornice K-19“ je film o vojničkoj časti i dužnosti i njenoj ljudskoj strani u

onim istorijskim momentima u životu kada samo tanka crvena linija razdvaja čoveka da postane heroj ili kukavica, junak ili izdajnik. To je kompleksna i uzbudljiva 140-minutna triler-drama, smeštena u klaustrofobičnom ambijentu podmornice, gde se „akcija“ pretežno odvija u glavama i dušama članova posade.

„Tajna podmornice K-19“ je podvodna verzija ukletog svemirskog „Apola 13“ koju vredi pogledati!

(2. avgust 2002.)

Šesto poglavlje

KOSMIČKE STAZE

„RANDEVU“ SA BOGOVIMA

„Prometej“ („Prometheus“)

reditelj i ko-producent: Ridley Skot, glavne uloge: Majkl Fassbender, Nomi Repejs, Šarлиз Teron, Logan Maršal-Grin, Idris Elba, Gaj Pirs

Nakon pune tri decenije, proslavljeni britansko-holivudski reditelj Ridley Skot („oskarovski“ „Gladijator“, 2000.) se ponovo vratio naučnoj fantastici! Postavši jedan od najželjnije očekivanih filmova tekućeg leta, njegov „Prometej“ je označen kao „sajens fikšn za odrasle“. Da ne bude zabune: ovo nije porno-film u vasioni, nego je to holivudska etiketa za delo koje je sporijeg tempa i koje, gle čuda, nagoni gledaoca da uključi svoj mozak. Skotova prethodna dva „sci-fi“ filma su uvrštena u klasike. Sa motom:

„U svemiru, niko ne može da čuje tvoj vrisak“, i onim grozomornim ksenomorfičnim monstrumom, u dizajnu H.R. Gajgera, „Osmi putnik“ („Alien“, 1979.) je antologijsko ostvarenje podžanra „horora tela“, koji je procvetao tokom 1970-tih, izražavajući ideje i vizije koje je čuveni kanadski reditelj Dejvid Kronenberg („Muha“) okarakterisao kao „Novo biće“, poništavajući granice između čoveka, mašina i vanzemaljaca.

Istovremeno, „Osmi putnik“ je predstavio omiljenu Skotovu preokupaciju sa jakim, ali istovremeno i ranjivim ženskim heroinama, koju je kasnije šire elaborirao u njegovom drugom kulturnom ostvarenju „Telma i Luiz“ (1991.). Baziran na priči Dena O'Banona i Ronalda Šuseta, „Osmi putnik“ je osnovao lukrativnu filmsku franšizu sa (dosad) ukupno pet nastavaka: „Osmi putnik 2“ (1986.), „Osmi putnik 3“ (1992.), „Osmi putnik-Vaskrsnuće“ (1997.), „Osmi putnik protiv Predatora“ (2004.) i „Osmi putnik protiv Predatora-Rekvijem“ (2007.).

Mračno-baršunasti „Blejd Raner – Istrebljivač“ (1982.) je Skotovo ikonsko i najmasovnije prihvaćeno delo, miks futurističke distopije i „film noara“. Modelišući svoj stil prema intelektualnoj kompleksnosti jednog Stenlija Kjubrika, vizuelnoj virtuoznosti Dejvida Lina i odvažnim tehnološkim bravurama Džemsa Kemnerona, Ridley Skot je reditelj koji voli da pravi grandiozne filmove sa epskim pečatom: njegov naglašeno feministički film „Telma i Luiz“ završava sa zamrznutim kadrom iznad provalije, jer izgleda da ser Skot nije mogao da podnese da svoje junakinje spusti čvrsto na zemlju! Obrevši se opet u svetu naučne fantastike, on je na velikom ekranu ponudio publici čudesni svet u kojem mogu da se jednostavno - izgube! Njegov „Prometej“ je snimljen u veličanstvenoj trodimenzionalnoj tehnici koja iskazuje sve finese vrhunskog majstora- kreatora alternativnog univerzuma. Po samom Skotovom tumačenju, ovaj film sadrži u sebi „DNK“ „Osmog putnika“ i predstavlja zapravo njegov pred-nastavak. Novi početak! A način na koji se „Prometej“ nedorečeno završava nagoveštava da će i ovaj „prequel“ neminovno dobiti svoj „sequel“, po staroj holivudskoj praksi. Što se više film bliži svom klimaksu i kraju, sve više osećate da su njegovi elementi tako postavljeni da pripreme pozornicu za nastavak. U tom smislu, „Prometej“ deluje kao razdražujući „foršpan“ za novo poglavlje.

Otisnuvši se na novo inter-galaktičko putovanje, Skot se u svom filmu upušta u potragu za korenima ljudske rase, postavljajući mnogo više pitanja nego što daje odgovore na njih. To je delo u kojem teologija i kosmologija koračaju zajedno. Scenaristički duo Džon Spejts i Dejmon Lindelof pošli su od pretpostavke da nećemo nikad biti spokojni sve dok ne otkrijemo odakle i od koga smo potekli i kako smo stigli ovde. „Prometej“ je zastrašujuća svemirska avantura o potrazi za tvorcima ljudskog života, koja traži odgovore o poreklu

čoveka, ali umesto toga otkriva nešto što može da uništi sve i svakoga!

U starogrčkoj mitologiji Prometej je bio Titan koji je mučen od strane bogova, jer je vatru koju je ukrao od Zeusa dao ljudima - običnim smrtnicima. U Skotovom filmu, ljudi su ti koji su torturirani i progutani jednom novom vrstom užasavajuće vatre! Radnja „Prometeja“ se dobrim delom odvija u svemirskom brodu koji je zlosutno nazvan po Titanu, koji je teško propatio zato što je izazvao Bogove.

Široko rasprostranjeni preistorijski pećinski crteži na Zemlji, koji prikazuju ljude kako se klanjaju ogromnoj figuri koja upire prstom u zvezde, su uverili romantično vezani par arheologa Elizabet Šou (Švedanka Numi Repejs, koja priziva u sećanje lik Elen Rippl-Sigorni Viver iz „Osmog putnika“) i Čarlija Holoveja (Logan Maršal-Grin) da ljudski život vodi poreklo iz udaljene galaksije. Mesijanski odlučni da nađu te vanzemaljce-inženjere ljudske rase i jednom zauvek otkriju identitet našeg Kreatora, oni ubeđuju najbogatijeg čoveka na svetu Pitera Vejlanda (Gaj Pirs sa „tonom“ šminke na licu), vlasnika večne „Korporacije Vejland“, koja uvek ima svoj skriveni plan, da 2093. godine finansira kosmičku ekspediciju čija destinacija je planetarni mesec LV- 223. Ledena plavuša u savršeno tesnom kostimu Meredith Vickers (uloga koja pristaje Šarliz Teron) je „bos“ cele ekipe, kapetan broda je buntovni Janek (Idris Elba), ali pravi „vođa puta“ je robot Dejvid (Majkl Fasbender)... Ovaj film poručuje da budemo obazrivi prema onome što želimo, pogotovo ako je to da spoznamo ko je „izmislio“ ljudsku rasu, deleći upozorenje naučnika i filozofa Stivena Hokinga da inteligentne forme života sa drugih planeta mogu da se razviju u nešto što nikako ne bismo voleli da sretnemo!

„Prometej“ donosi „randevu“ sa bogovima-stvoriteljima. Hiljadama godina, čovečanstvo je promišljalo o postojanju i prirodi Boga. U Skotovom filmu konačno smo dobili sliku našeg Stvoritelja: to je ogromni, ćelavi čovek koji izgleda kao gigantska skulptura! On i njegove „kolege“ deluju ljutito i destruktivno, i očigledno su se okrenuli protiv nas, što objašnjava dosta.

„Prometej“ je inspirisan „Božanskim kočijama“ Eriha fon Denikena, pseudo-naučnom knjigom iz 1968. godine koja opovrgava Darvinizam i zastupa tezu da su vanzemaljski astronauti enonima pre posetili Zemlju i preneli svoju razvijenu tehnologiju ranoj ljudskoj civilizaciji! Kao vizuelizacija teorije da je život na Zemlji stigao iz kosmosa, od vanzemaljske super-rase, film sadrži sva velika pitanja: „Odakle smo došli?“, „Koja je naša svrha?“, ali ostaje nedorečen.

„Prometej“ je delom filozofska rasprava, a delom horor-šou, koji završava kazujući manje nego što je obećavao. To je delo koje ipak neće postati „reper“ ovog žanra, kao prethodna Skotova ostvarenja. Kraj filma verovatno neće zadovoljiti gledaoce, ali je zato prvih sat vremena „Prometeja“ opčinjavajući.

To je intrigantan film upadljivo sivih tonova koji počinje sa praskozorjem života na Zemlji, a završava sa ludačkim pokoljem i misterijom koja je još više uznemirujuća od toga kako smo ovde nastali.

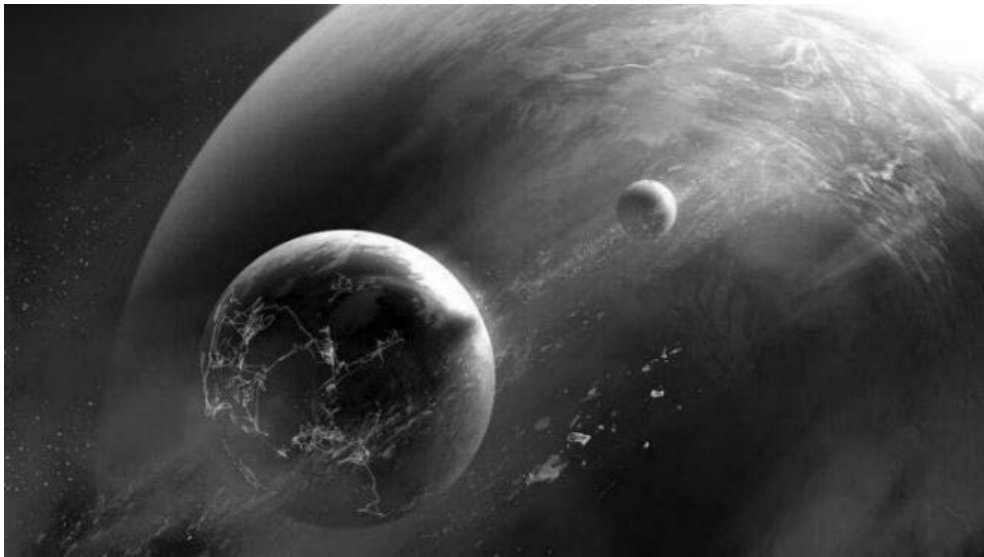
Sledeći tradiciju zlatnog doba „sajens-fikšna“, u „Prometeju“ odzvanja eho „Osmog putnika“, ali film istovremeno stvara svoj vlastiti svet. Ovo je deo „*Alien*“-verzuma, sa dodatnim referencama na Kjubrikovu „Odiseju u svemiru: 2001“ (1968.), Houksovu i Karpenterovu „Stvar“ (1951. i 1982.), Spilbergovu „A.I. - Veštačku inteligenciju“ (2001.), te na sve one „*sci-fi*“ filmove iz 1950-tih koji su završavali porukom: „Uperite pogled na nebo“!

„Prometej“ pripada irsko-nemačkom glumcu Majklu Fasbenderu („Glad“, 2008. i „Sram“, 2011.), koji je briljantan u roli Dejvida, androida arijevskog izgleda, oblikovanog po uzoru na Pitera O'Tula iz Linovog epa „Lorens od Arabije“, (1962.), čiju kopiju stalno iznova gleda, nešto poput svog filmskog kolege „*Wall-E*“ -ja (2008.), fiksiranog na Kelijev mjuzikl „Zdravo, Lutkice“ (1969.). Plavokos, sa uglađenim britanskim akcentom, Fasbenderov kiborg Dejvid uveliko zasenjuje svog „kolegu“ - Holmovog Eša iz „Osmog putnika“. „Blenda“ veselosti i pretnje na njegovom licu izražava klasične „sajens fikšn“ nedoumice vezane za androide: da li mu se može verovati, da li je spasitelj ili zloća, da li on može odlučiti da sledi samo svoj vlastiti um? On je vrsta „HAL-a 9000“ (iz Kjubrikove „Odiseje“) koji hoda i govori, koji zna i može da odgonetne sve, pa čak i vanzemaljske jezike.

Dejvid je neustrašivi super-inteligentni robot koji poseduje opasnu dečačku znatiželjnost, najpametniji i najsposobniji od svih članova posade „Prometeja“, koji nalik pedantnom šefu sale drži „sve pod konac“ dok ostali leže zamrznuti u dubokoj hibernaciji, za vreme dvogodišnjeg leta. Sa svojom ukočenom elegancijom i sablasnim imidžom, Fasbenderov Dejvid sublimiše „C3PO“-a iz Lukasovog serijala „Ratovi zvezda“ i „Čoveka koji je pao na Zemlju“ Dejvida Bouvija (1976.).

Sa kolosalnim „CGI“ vanzemaljskim pejzažom, „Prometej“ je 120-minutni film koji pokazuje kako kosmički teror može da izgleda u imaginaciji vizionara kakav je Ridli Skot. Scena u kojoj glavna junakinja Elizabet Šou samu sebe podvrgava carskom rezu da odstrani fetus vanzemaljskog monstruma nadvisuje onu strahobalnu sekvencu pucanja grudi lika Džona Harta u „nostromovskom“ „Osmom putniku“. Privežite se!

(9. jul 2012.)

DECA ZVEZDA

„*Interstellar*“ („*Interstellar*“)

ko-scenarista i reditelj: Kristofer Nolan, glavne uloge: Metju Mekonahi, En Hatavej, Džesika Čestejn, Majkl Kejn, Mat Dejmon

Britansko-holivudski autor Kristofer Nolan je istinski naslednik legendarnog Stenlija Kjubrika! On je lucidni sineasta-inovator koji svojim delima („Memento“, 2001., „Nesanica“, 2002., betmenovska trilogija „Mračni vitez“, 2005.-2012., „Početak“, 2010.) konstantno pomera granice filmskog izraza i pomiče barijere iluzije, fantazije i percepcije.

Svako Nolanovo ostvarenje je događaj godine, baš kao što je to sada slučaj i sa njegovim „sajens fikšnom“ pod nazivom „Interstellar“, prvim velikim filmom jesenje „oskarovske“ sezone. To je fascinantna 170-minutna svemirska odiseja, koja je čudesna kombinacija grandioznog spektakla i intimne ljudske priče.

Polazeći od premise „Šta ako?“, Kristofer Nolan posmatra matičnu planetu kao gnezdo koje smo primorani da napustimo. Po scenariju kojeg je potpisao zajedno sa njegovim bratom Džonatanom, radnja filma je smeštena u sumornoj bliskoj budućnosti, u kojoj su ljudskoj vrsti dani na zagađenoj Zemlji odbrojani.

„Biće skoro propast sveta, nek’ propadne, nije šteta!“ - sećate li se možda ovog refrena iz istoimenog čuvenog „crnotalasnog“ filma proslavljenog Aleksandra

Saše Petrovića, snimljenog one burne 1968. godine? U „Interstellaru“, „sudnji dan“ je stigao u vidu ekološke katastrofe i drastičnih klimatskih poremećaja, a ne kao rezultat kataklizmičnog udarca asteroida, globalnog nuklearnog opustošenja, fanatičnog terorizma ili zombijske apokalipse.

Celu planetu prekriva prašina, usevi propadaju, što dovodi do akutne nestašice hrane. Jedina nada za čovečanstvo je da nađe novi dom, daleko među zvezdama, na planetama izvan Sunčevog sistema i Mlečnog puta.

Po ideji briljantnog fizičara, profesora Branda (harizmatični veteran Majkl Kejn), bivši pilot „NASA“-e i „novopečeni“ farmer Kuper (uloga muževnog „Oskarovca“ Metjua Mekonahija) se pridružuje grupi naučnika-istraživača (među kojima je i betmenovska „žena-mačka“ En Hatavej) sa zadatkom da se, kroz takozvanu „crvotočinu“, neku vrstu kosmičkog tunela, otkrivenu blizu Saturna, otisnu do druge galaksije, gde treba da pronađu potencijalno nastanjive planete za ljudsku rasu. Za svaki slučaj, njihov svemirski brod nosi 5 hiljada smrznutih ljudskih embriona, da obezbede opstanak čovečanstva, daleko od Matice Zemlje. To su buduća Deca zvezda! Kuper se, pored svog istorijskog zadatka da spase ljudsku rasu, kao osećajni otac suočava i sa ljutnjom svoje kćerke (Džesika Čestejn) koju je ostavio na Zemlji, i sa kojom komunicira putem video-poruka...

Preplitanjem avanture, fantazije, metafizike i emocije, Nolan je sačinio uzbudljivu dramu baziranu na kosmičkim idejama i svakodnevnim ljudskim nespokojstvima. Ovaj film vas naprosto uvlači u njegovu orbitu i otkriva nepoznate horizonte, istovremeno istražujući tajne svemira i ljudske duše. Epska lirika na Nolanov način!

„Interstellar“ filozofski dotiče teme o kosmosu, njegovim „crnim rupama“, putovanju kroz prostor, vreme i dimenzije, Ajnštajnovim teorijama i Njutnovim zakonima, ljudskoj civilizaciji, porodici, tehnološkom progresu i degradaciji planete Zemlje. Podjednako naučan i poetičan, Nolan se usudio da ide mnogo dalje nego što to čine drugi autori, postavljajući mnoga pitanja i odgovarajući na većinu od njih.

„Interstellar“ istražuje uzajamni odnos nauke i čovečnosti i ilustruje stvarnu simbiozu između njih, noseći u sebi poruku o nezaustavljivoj snazi jedne stvari koju svi znamo, a koja se ne može izmeriti naučnim metodama - Ljubavi! Ovo je vizuelno i konceptualno najodvažniji i najizazovniji „sajens fikšn“ još od nezaboravne Kjubrikove „Odiseje u svemiru: 2001.“ Dajući istu težinu kosmičkim misterijama i ljudskim osećanjima, Nolan je napravio svoj najličniji film, u kojem se ljudska drama nije izgubila među naučnim teorijama.

Ako „Interstellar“ ne uspe da zadovolji sve, to nije zbog toga što mu manjka ambicije. Naprotiv! Izbegavajući da upadne u zamku cinizma kojeg donose

druge moderne „sajens-fikšn“ distopije, Kristofer Nolan se sa svojim delom hrabro upućuje tamo gde se danas malo ko od sineasta odvažio da krene - ka optimizmu.

Film pruža svetlu utehu da kraj planete Zemlje nije ujedno i kraj svega. Dakle, ipak ima nade za čovečanstvo? Pa makar ta nova budućnost bila tamo negde drugde, daleko među zvezdama!

(12. novembar 2014.)

HAJ'MO NA MARS!

„Marsovac: Spasilačka misija“ („The Martian“)

režija: Ridley Skot, glavne uloge: Mat Dejmon, Džesika Čestejn, Kristen Vig, Džef Danijels, Čivitel Edžiofor

Slučajno ili ne, „NASA“ je obelodanila svetu da je pronašla tečnu vodu na Marsu upravo u momentu kada se u „multiplekse“ spremao da dođe „Marsovac: Spasilačka misija“ ser Ridlija Skota. Fanatični zagovornik teorija zavere „oskarovski“ reditelj Oliver Stoun dobio je svoje novo štivo za dublju analizu, ovoga puta na temu koordinirane konspiracije između Holivuda i Američke svemirske agencije.

Ovo iznenadno otkriće je svakako bilo velika novost u analima nauke i svemirskih istraživanja, ali ujedno je izgledalo i kao sjajni marketinški trik za novi Skotov „sajens-fikšn“. Ipak, pokazalo se da ovom filmu nije bio potreban ekskluzivni promotivni „pablik rileyšn“.

„Marsovac“ je čisti „blokbaster“ od glave do pete, majstorski skrojen po meri najšire publike. On sadrži sve elemente za svačiji ukus. To je „naučno-fantastična“ drama preživljavanja, intimistička studija karaktera, napeti triler, duhovita komedija, uzbudljiva svemirska avantura, čak i svojevrsni muzički vremeplov u 1970.-te. Sve na jednom mestu, zar treba još nešto više!?

Naravno, ovaj film je i najbolja reklama koju bi „NASA“ mogla poželeći. Za razliku od serije prejašnjih filmova koji prikazuju putovanje kosmosom kao užasavajuće iskustvo („Prometej“, „Gravitacija“) „Marsovac“ poručuje gledaocima da istraživanje vasione može biti zabavno i „kul“, sa junacima-astronautima koji su i pametni i seksi!

U dobu kada se ljudska rasa nalazi na sudbonosnoj prekretnici, jer matica

Zemlja ne može više podneti njenu torturu, Skotov film deluje kao regrutni poklič: „Haj'mo na Mars“! U ovoj sve nepodnošljivijoj teskobi postojanja, Crvena planeta se nameće kao logična alternativa, mesto za novi početak i rešenje za migrantske krize.

To je budući Divlji zapad, ogromno mesto koje treba kolonizovati, pa potom pretvoriti u gigantski „šoping centar“ i odskočnu dasku za širenje „demokratije, slobode i ljudskih prava“ širom Sunčevog sistema i potom Mlečnog puta. Ko zna, jednog dalekog dana definitivno će se potvrditi smeće teze da su ljudi zapravo potekli sa Marsa!

Još ako se otkrije da na Marsu ima i retkih plemenitih metala, kroz jedno 30 do 40 godina počće interplanetarna Zlatna groznica neviđenih razmera. Invazija varvara dobiće vasijsku dimenziju!

Mars se dosad pokazao kao surovo mesto za posetu, čak i za robote. Od 42 istraživačke misije lansirane još od 1960-tih, više od polovine su bile neuspešne. Ovo marsovsko prokletstvo bi moglo da zvuči i kao upozorenje

čovečanstvu.

Za sada, najjeftiniji, najbrži i najbezbedniji način da dođete do Marsa je da kupite ulaznicu u „multipleksu“. Međutim, mnogi marsovski filmovi su pretrpeli slične gubitke kao sonde. „Misija na Mars“, „Crvena planeta“, „Džon Karter“, „Duhovi Marsa“, „Poslednji dani na Marsu“, „Mars treba mame“ se nalaze među onim ostvarenjima koji su se, manje-više, pokazali kao promašaji.

Posle skoro devet decenija snimanja filmova o Marsu, koji je i za sineaste bio nepresušni izvor inspiracije, konačno se pojavilo jedno delo koje će se duže pamtit. Skotov „Marsovac“ je događaj rane jesenje sezone, film kojeg svakako treba videti u „vajdskrin“ trodimenzionalnom formatu.

Dajte Ridliju Skotu u ruke pravu priču i onda čak ni nebo nema limita! Baziran na kratkoj noveli kompjuterskog programera Andija Vira, iz 2011. godine, koju je za veliki ekran adaptirao Drju Godar, „Marsovac“ predstavlja trijumfalni povratak 77-godišnjeg „oskarovca“ Skota kosmičkim prostranstvima, koje je tako vizionarski istraživao u „Osmom putniku“ i „Prometeju“.

„Marsovac“ je svemirska odiseja tipa „Preživi ili umri“. Famosna rečenica: „Hjuston, imamo problem“, iz Hauardovog „Apola 13“, dobija svoju rezonanciju u ovom filmu. To je priča o astronautu Marku Votniju (uloga Mata Dejmona), koji je greškom ostavljen sam na Crvenoj planeti od strane njegove petočlane posade, za vreme neuspele misije na Marsu.

On je kosmički „haj-tek“ Robinzon Kruzo, koji svojom dovitljivošću pokušava da opstane dok ne stigne spasilačka ekipa, koja je mesecima i stotinama miliona kilometara daleko. U nastojanju da preživi, Valton postaje i farmer, koristeći svoj vlastiti prirodni fertilizator da uzgaja krompire. On nije samo astronaut nego i marsovski pionir-poljoprivrednik!

Ne progovarajući nijednu reč dobrim delom filma, Dejmon upečatljivo tumači lik Votnija, u stilu pustinjaka-osamljenika Toma Henksa u delu „Izgnanik“ i Roberta Redforda u „Sve je izgubljeno“. On je čovek koji je „pao“ na Mars i ostao živ!

Svemir može da te ubije. Ljudska pronicljivost može da te spasi. To je naravoučenije „Marsovca“ koji, za razliku od mnogih drugih savremenih filmova, naglašava našu bolju, pametniju stranu, u poslednje vreme sve više skrivenu i potisnutu.

Spasilac dana ovde nije Džejms Bond, niti kostimirani super-heroji, nego nauka, ljudska inteligencija, međunarodna saradnja, visprenost i nada. To valjda nijedan drugi holivudski „blokbaster“ u poslednjoj dekadi nije poručio!

(7. oktobar 2015.)

RABLJENJE SILE

„Ratovi zvezda: Sedma epizoda - Buđenje sile“ („Star Wars: Episode VII - The Force Awakens“)

reditelj i ko-scenarista: Dž.Dž. Abrams, glavne uloge: Harison Ford, Keri Fišer, Oskar Ajzak, Adam Drajver, Dejzi Ridli, Džon Bojega

Dugo, dugo čekanje je prošlo! Jeste li spremni za događaj kosmičkih proporcija? 18. decembra u „multipleksima“ počinje „Buđenje sile“!

Ovaj film je božićni poklon Holivuda milionskoj masi konzumenata „pokretnih slika“, koji čekaju u redu pred bioskopima kao da je „Boksing Dej“ u šoping centrima. Posle pauze od deset godina, nastavljaju se inter-galaktički „Ratovi zvezda“.

U međuvremenu, idejni tvorac, producent i režiser Džordž Lukas je digao ruke od ovog serijala i prodao filmska prava „Dizniju“ za 4 milijarde dolara. Kormilo je preuzeo Džefri Džekob Abrams, koji se u Holivudu smatra jednim dostojnim naslednikom Lukasa i Spilberga, kojem je sa filmom „Super 8“ (2011.) odaslao i „ljubavno pismo“.

Dž.Dž. Abrams je sa „ributovanim“ „Zvezdanim stazama“ (2009. i 2013.) stekao renome spasioca i preporoditelja „sajens-fikšn“ franšiza, pa se sada od njega očekuje da revitalizuje i „Ratove zvezda“. To je serijal koji je ujedno i pop-fenomen, masovni pokret i veliki biznis.

Sedma epizoda pod naslovom „Buđenje sile“ je već dobila epitet „najiščekivanijeg filma ovog milenijuma“! U Holivudu vole preterivanja svake vrste, jer to je dobro za „keširanje“ na „boks-ofisima“.

U pretprodaji karata, film je već zaradio 50 miliona dolara, a zagriženi „fanovi“ kampuju ispred bioskopa da bi bili prvi u redu, jer mesta nisu nikome zagarantovana! Sve su prilike da će „Buđenje sile“ postati „super mega-blokbaster“, dolično tradiciji „Ratova zvezda“, najlukrativnijeg serijala u istoriji Holivuda. Treba očekivati da Abramsovo delo čak i nadmaši dosadašnji rekordni prihod Kameronovog „Avatara“ (2009.) od 2,8 milijardi dolara i time postane najkomercijalniji film svih vremena!

Svetla ili mračna strana Sile? Kojoj ste vi strani naklonjeni? Da li ste „Skajvokerovac“ ili „Vejderovac“?

„Neeee! Ja ti se nikad neću pridružiti!“ - odlučno je Luk Skajvoker odgovorio Dartu Vejderu, svom ocu, kada mu je on predložio da pređe na mračnu stranu Sile i vlada galaksijom zajedno sa njim. To se desilo u „Povratku Džedaja“ (1983.), odakle sada nastavlja Abramsov film, koji okuplja stara lica i donosi neka nova.

Premda bučno najavljivana, sedma epizoda „Ratova zvezda“ je ujedno bila i najbolje čuvana tajna u Holivudu. Prema scenariju kojeg su potpisali Dž.Dž. Abrams i iskusni Lorens Kasdan, na Nebu i dalje nema mira!

Na pitanje koje su svi postavljali, odgovoreno je već na samom početku filma: Luk Skajvoker je nestao! Zla galaktička Imperija se pretvorila u Huntu zvanu „Prvi poredak“ predvođenu surogatom Dartu Vejdera – maskiranim Kajlom Renom (Adam Drajver), koji je postao nova perjanica Mračne strane sile.

Princeza Leja (Keri Fišer), koja je sada dobila titulu generala, je vođa otpora i šalje svog najboljeg pilota Poa Dameronu (Oskar Ajzak) u potragu za Lukom Skajvokerom. Njemu se u ovoj novoj epskoj borbi između Dobra i Zla pridružuju Fin, odbegli jurišni vojnik Hunte (Džon Bojega), te pustinjačka sakupljačica otpada Rej (debitantkinja Dejzi Ridli), neustrašiva devojka koja poseduje moći kojih još nije ni svesna. Ona je nova heroina koja vlada galaksijom, zrak svetlosti u tami!

Pored ovih svežih lica, tu su opet provereni pobunjenici i omiljeni veterani: šeretski svemirski krijumčar Han Solo (73-godišnji Harison Ford) u svom „Milenijumskom Sokolu“, zajedno sa dlakavim „pajtašem“ Čubakom. Naravno, šta bi „Ratovi zvezda“ bili bez robota „C-3PO“ (sa misterioznom crvenom rukom) i „R2-D2“, kojima se pridružuje novi, kotrljajući žiroskopski

droid „BB-8.“

Sa „miksom“ svežih i poznatih likova, organski integrisanih u priču, „Buđenje sile“, sa jedne strane, deluje kao da gledate „Ratove zvezda: Novu generaciju“, a sa druge strane, kao da posmatrate ponovni okup školskog razreda!

Zaboravite one blede „prednastavke“ (epizode jedan, dva i tri: „Fantomaska pretnja“, 1999., „Napad klonova“, 2002. i „Osveta Sita“, 2005.)! „Buđenje sile“ je najbolji film ovog serijala u zadnjih 35 godina, još od „Imperije uzvraća udarac“.

Zabavniji i sa lakšim tonom od svojih prethodnika, ovaj 135 minutni film „isporučuje“ gledaocima sve ono što su tražili: ludu avanturu uvijenu u epsku mitologiju, sa krajem koji golica radoznalost publike i popločava put za nove epizode.

Reditelj Dž.Dž. Abrams je sa „Buđenjem sile“ postigao isto ono što je uradio sa „Zvezdanim stazama“. Preuzeo je obožavanu franšizu pop-kulture sa fanatičnim sledbenicima „Džedaj“ religije, tretirao je sa respektom i učinio je opet vrednom.

Nova nada, najzad! „Buđenje sile“ je film u potpunosti vredan nasleđa ovog serijala započetog sa „Novom nadom“ (1977.), koju nostalgичno imitira. Paradoksalno, to je ujedno i najveća snaga, ali i najveća slabost ove sedme epizode.

Već viđeno, na novi način! Noseći u sebi prepoznatljivi „DNK“ „Ratova zvezda“, ovaj „sikvel“ izgleda više kao „rimejk“. U tom smislu, „Buđenje sile“ je novi popularni holivudski hibrid-„*requel*“!

Umesto „štapa i kanapa“, kojima su Lukas i družina pravili specijalne efekte pre 38 godina, Abrams sada koristi najsavremeniju digitalnu tehnologiju i kompjuterski inženjering. To je, u suštini, svemirski vestern u kojem Fleš Gordon „sreće“ Džona Forda!

Naučnici tvrde da se univerzum stalno širi i povećava, dok jednog dalekog dana ne pukne! Slični princip izgleda slede i producenti „Ratova zvezda“, rastežući ovaj serijal do krajnjih granica i poslednje „kapi“ entuzijazma publike. U tom kontekstu, Abramsov film bi se zapravo mogao nazvati „Rabljenje sile!“

„Buđenje sile“ donosi još jedan novi početak, kao prvi deo treće trilogije „Ratova zvezda“, čija sledeća epizoda dolazi na velike ekrane u decembru 2017. godine. I „Dizni“ zna, poput Pentagona, da su ratovi dobri za biznis! Neka Sila bude sa vama!

(18. decembar 2015.)

Sedmo poglavlje

AGENTI KOJE SMO VOLELI

„ŠAGADELIČNI“ ŠPIJUN

„*Ostin Pauers: Zlatni organ*“ („*Austin Powers in Goldmember*“)

režija: Džej Rouč, glavne uloge: Majk Majers, Majkl Kejn, Bijonse Nouls, Vern Trojer, Robert Vagner

„Dušo, hajde da se šagamo!“ „Hej, bejbi, upristoji se!“ Da, Ostin Pauers se vratio, a sa njim i njegovi zakleti neprijatelji – megalomanijski Doktor Zli, Debelo kopile i „Mali ja“, te, naravno, čitav „harem“ poluobnaženih lepotica svih rasa i boja kože, na čelu sa božanstvenom Foksi Kleopatrom, u otelotvorenju Bijonse Nouls, nove dive pop-muzike.

Izgovarajući svoje omiljene bezobrazluke, hronično razvratni i neučtivi „šagadelični“ špijun, antipod Džemsa Bonda, dovezao se ovih dana u svom „šaguaru“ u dvorane „megapleksa“. U pravi momenat! Kraj jula je vrhunac sezone filmskih lakrdija, koje će holivudskim producentima napuniti džepove do vrha. Procenjuje se da će ovoga leta ukupna zarada na severno-američkim „boks-ofisima“ premašiti sumu od tri milijarde dolara.

Zavidan dolarski prosek ostvario je i Majk Majers, tvorac i glavni protagonist trećeg dela „Ostina Pauersa“, koji je za 90-minutni šou dobio honorar od čak 25 miliona dolara. Nimalo loš učinak za nekadašnjeg anonimnog igrača uličnog hokeja u Skarborou, predgrađu Toronta, sada afirmisanog junaka velikih ekrana, u čiju čast je na holivudskom „Bulevaru slavnih“ nedavno ugravirana zvezda sa njegovim imenom. Sa Džimom Kerijem, Majk Majers danas čini duo vrhunskih kanadskih zabavljača u svetskoj prestonici „pokretnih slika“. Nije svaki film o Džemsu Bondu podjednako dobar, ali kad se jednom naviknete da ih gledate, nikad ni ne pomislite da propustite sledeći. Slična situacija je, izgleda, i sa Ostinom Pauersom, engleskim tajnim agentom-„svingerom“, vatrenim pristalicom slobodne ljubavi, koji je neodoljiv za ženske, a smrtonosan za neprijatelje. Njegova poslednja špijunska parodija predstavlja korak-dva nazad u odnosu na prethodne dve epizode, ali lojalna

armija gledalaca po inerciji i dalje „hrli“ u bioskope. Publika naprosto obožava ludilo „ostinovskih“ 1960-tih!

Što duže traje, ovaj serijal donosi sve više novca! Drugi deo („Špijun koji me je kresnuo“, 1999.) je ostvario prihod od 200 miliona dolara, četiri puta više od originala („Međunarodni misteriozni čovek“, 1997.), a „Ostin Pauers 3“ ima sve šanse da zauzme jedno od vodećih mesta na top-listi najgledanijih filmova ove godine. Za premijerni vikend prikazivanja, film je već inkasirao 75 miliona dolara.

Poslednje što jedan film o Ostinu Pauersu treba je - zaplet! Osnovni elemenat i motiv cele ove ujdurme je biti luckast, zločest i, naravno, uljudno neučtiv, kako to, uostalom, Englezima i priliči. Lascivni vokabular, bogati asortiman eufenizama za genitalije, „uvijene“ seksualne aluzije na samoj granici pristojnosti, kao i „plastični“ prikazi fizioloških potreba koje momentalno izazivaju iritaciju želudca kod dobrog dela publike, su oprobani trikovi Majka Majersa, komičara sa sto lica i jezika.

Galeriji grotesknih likova koje je ranije tumačio, on je ovog puta dodao i „Goldmembera“ (asocira na Bondovog „Goldfingera“, 1964.), zlatnoudog(!) i nastranog Holanđanina - „bed gaja“ koji predstavlja vrhunac opscenosti: njegove genitalije su izliveno u zlatu, a čovek obožava da „gricka“ svoju vlastitu oguljenu kožu, poput „čipsa“!

Efektanu sporednu ulogu odigrao je Majkl Kejn (bivši cinični britanski špijun Hari Palmer), u ulozi Ostinovog kidnapovanog oca koji otkriva veliku porodičnu tajnu, a najurnebesniji deo filma je svakako uvodna sekvenca za dugo pamćenje, u kojoj jedan za drugim „defiluju“ Tom Kruz, Gvinet Paltrou, Kevin Spejsi, Deni De Vito i Stiven Spielberg! *Groovy, baby!*“

Poznato je pravilo šou-biznisa da je mnogo teže zasmejati publiku nego je rasplakati. Biti komedijaš i satiričar zahteva mnogo talenta, duha, šarma i originalnosti, u čemu Majk Majers očigledno ne oskudeva. Kao koproducent, koscenarista i tumač četiri glavne uloge on je sve učinio da treća filmska inkarnacija o priprostom i sirovom špijunu kojeg smo voleli ponovo razgali srca publike.

Majers u svojoj nameri uspeva tek u nekoliko scena, samo povremeno dostižući onaj visoki ritam i nivo parodije iz prethodna dva izdanja o smešnim dogodovštinama super-agenta Njenog veličanstva, koji obožava lepe žene isto onoliko koliko voli da spašava svet od kataklizme. Ostin Pauers je ovoga puta napustio originalnost u korist imitacije, „reciklirajući“ samog sebe, kopirajući iste gegove i „štoseve“ koji su ranije upalili kod gledalaca. Jednom rečju, varijacije na poznatu temu!

Evidentno je da je Majers ostao bez kreativne „pare“ pa bi možda trebao svog „uvrnutog“ špijuna da pošalje u zasluženu prevremenu penziju, pre nego što on totalno kolapsira. To se ipak još neće desiti, jer Ostin Pauers je holivudska „zlatna koka“, trenutno jedna od najlukrativnijih filmskih franšiza.

(29. jul 2002.)

ŠPIJUN ZA SVA VREMENA

„Spektra“ („Spectre“)

režija: Sem Mendes, glavne uloge: Danijel Krejg, Kristof Volc, Lea Sejdu, Monika Beluči, Ralf Fajns

„Moje ime je Bond. Džejms Bond!“- ponovo glasno odzvanja u severno-američkim „multipleksima“. Posle redovne pauze od dve godine, tajni agent 007 se vratio na veliki ekran, sa licencom za punjenje bioskopskih blagajni. Za premijerni vikend prikazivanja, nova bondovska epizoda pod nazivom „Spektra“ je ostvarila prihod od čak 97 miliona dolara, uhvativši tako odličan zalet u nastojanju da dosegne i premaši rekordnu zaradu od 1,1 milijardu

dolara sa prethodnim filmom „Skyfall“.

Džejms Bond je ikona „pokretnih slika“. Nijedan drugi filmski lik ne traje, niti sjaji ovako dugo. 24 filma u 53 godine, sa inkasiranih 6 milijardi dolara! On je večno mlad, otporan na metke i fatalne žene. Njemu niko ništa ne može, jači je i od sudbine. Špijun za sva vremena!

Bond je super-heroj na engleski način. On je rok-star filmske industrije, produkt britanske invazije svetske pop-kulture iz 1960—tih, započete sa „Bitlsima“ i „Rolingstounsima“.

Muškarci bi želeli da budu On, a žene da budu sa Njim. Nešto kao novoizabrani kanadski predsednik vlade Džastin Trudo!

Neprestana akcija, avanture i uzbuđenja. „Kul“ automobili, opasne lepojke, smrtonosne sprave i mnogo martinija. *Shaken, not stirred!* To je bondovski način življenja, san svakog „mačo mena“.

Džejms Bond je dinosaurus šou-biznisa. Samo njemu je dozvoljeno da nikad ne stari. Umesto da, srećno penzionisan, za ručice drži svoje potomke, on i dalje voda devojke koje bi mu mogle biti unuke!

Bond traje, evo, od prošlog do novog Hladnog rata. Ekranizovan po romanima Jana Fleminga, na filmskom platnu su ga sa različitim stilom i uspehom otelotvoravali Šon Koneri, Džordž Lejzenbi, Rodžer Mur, Timoti Dalton, Pirs Brosnan i sada Danijel Krejg.

Sa kraljičinom licencom za ubijanje, u proteklih pet i po decenija trijumfalno

se obračunavao sa svakojakim belosvetskim zloćama, među kojima su i Dr No (Džozef Vajzman), Ernst Stavro Blofeld (Donald Plezans, Teli Savalas), Goldfinger (Gert Frobe), Skaramanga (Kristofer Li), Red Grant (Robert Šo), Kamal Kan (Luj Žurden), Karl Stromberg (Kurt Jirgens), doktor Kananga (Jafet Koto), Maks Zorin (Kristofer Volken), Eliot Karver (Džonatan Prajs), Šifra (Mads Mikelsen)... U dugom pamćenju gledalaca ostali su i divovski Džouz (Ričard Kil) i patuljasti Nik-Nak (Erv Vilšez).

Vozeći poslednji model „Aston Martina“, „Lotusa“, „Jaguara“ ili „BMV“-a, i upotrebljavajući svoje najnovije tehnološke ubilačke „igračke“ iz radionice Kjuja („Q“), Džejms Bond je uvek nalazio načina da se izvuče iz najgorih situacija.

Spavao je sa 55 žena, ali se nije bojavao ni SIDE, niti mu je trebala Vijagra! Sa po kojom ogrebotinom na telu, ali bez rane na srcu, izlazio je iz bliskih horizontalnih susreta sa zanosnim, fatalnim krasoticama: Hani Rajder (Ursula Andres), Pusi Galor (Onor Blekmen), Anja Amasova (Barbara Bah), Abondans (Lana Vud), Tatjana Romanova (Danijela Bjanki), Soliter (Džejn Sejmur), Meri Gudnajt (Brit Ekland), Domino Derval (Klodin Ožer), Melina Havelok (Karol Buke), Oktopusi (Mo Adams), Mej Dej (Grejs Džons), Elektra King (Sofi Marso), doktorica Krismas (Deniz Ričards), Džinks (Hali Beri)...

Sa njima je odlazio u krevet misleći na kraljicu i Englesku. Sve u službi Njenog veličanstva, otadžbine i „MI6“, sledeći moto: Nema emocija i prijatelja, nego sami goli interes!

Svaki novi Bondov film je događaj sezone, baš kao i novi album (odnosno CD) neke poznate rok-grupe. To je slučaj i sa „Spektrom“, koji predstavlja neku vrstu kulminacije prethodna tri filma („Kazino Rojal“, „Zrno utehe“ i „Skyfall“) sa Danijelom Krejgom. On je Bondu udahnuo tamnu i brutalniju stranu, držeći se čuvenog pravila: Prvo pucaj, pa onda postavlja pitanja.

Reditelj Sem Mendes u „Spektrom“ nastoji da objasni kreaciju mita o Bondu, koji se u filmu bori da i dalje ostane relevantan u post-špijunskom svetu, u kojem je postao relikv prohajalih vremena. Ko još danas treba agenta na terenu kad se u ovom elektronskom dobu sve može iz kancelarije daljinski pratiti i satelitski nadzirati digitalnom tehnologijom?

„Spektra“ je zapravo priča kako je Bond postao Bond. Šta ga je stvorilo? Ko su bili ljudi koji su na tom putu na njega uticali? Jedan od njih je Franc Oberhauzer (dvostruki „Oskarovac“ Kristof Volc), mozak kriminalnog sindikata „Spektra“. On sebe predstavlja Bondu kao „autora svog njegovog bola“ i istovremeno nosi misterioznu vezu sa prošlošću britanskog super-agenta. Meksiko, Rim, London, austrijske Alpe, Sahara. To je globalni itinerer tajnog agenta 007, koji na svojoj špijunskoj ruti neizbežno sreće i dve fatalne ženske: zrelu udovicu sa lošim namerama i vrućim telom

(dobrodržeća italijanska seks-diva Monika Beluči) i ljupku doktoricu Madlen Svon (Francuskinja Lea Sejdu), koja mu se pridružuje u njegovoj omiljenoj igri „Spasi planetu“.

„Spektra“ je solidan dvoipočasovni „007“ film: niti je mračno stilizovan kao „Skyfall“, niti scenaristički rigidan kao „Zrno utehe“. Bondovski filmovi su u suštini zamišljeni na isti način, da gledaocima pruže sve ono što od njega očekuju.

Publika ide u bioskop da vidi Bonda kako uspeva da nadvlada svog protivnika, sačuva „slobodni svet“ od propasti, osvoji devojku i preživi još jedan dan. Da bi u njemu uživali, morate biti zadovoljni, a ne frustrirani njegovom predvidljivošću.

Bez obzira da li će Danijel Krejg konačno okačiti svoj „Volter PPK“ ili ne, savim je sigurno da će se Džejms Bond vratiti ponovo. Kroz ravno dve godine!

(10. novembar 2015.)

Osmo poglavlje

ZVEZDANA PRAŠINA

VELIČANSTVENA TIŠINA

„Glumac“ („The Artist“)

scenarista, reditelj i ko-montažer: Mišel Azanavisijus, glavne uloge: Žan Dižarden, Berenis Bežo, Džems Kromvel, Penelopi En Miler, Džon Gudman

Na 84.-oj dodeli „Oskara“, 26. februara, glavni rivali su dva izvrsna filma koja dele istu temu, ali su po svojoj formi i dimenziji veoma različiti. I „Glumac“ i „Igo“ su „omaži“ ranim danima kinematografije, ali su potpuno drugačijeg stila i obima!

U odnosu na „Igoa“ (11 nominacija), Skorsezeove grandiozne ode francuskom

pioniru kinematografije Žoržu Melijesu, „Glumac“ (10 nominacija) deluje kao „mali“ film koji je, međutim, uzletio visoko!

Ovo ostvarenje je „čudo neviđeno“ – nemi, crno-beli film sa početka druge decenije 21.-og veka koji koristi iste one sinematičke tehnike iz 1920-tih. Kontrast između dva vodeća kandidata za nagrade američke Akademije filmskih umetnosti i nauka je još više pojačan činjenicom da je „Glumca“ režirao holivudski autsajder, 44-godišnji Francuz Mišel Azanavisijus. On u svom omanjem stvaralačkom rezimeu, pored tv-reklama, ima dvodelni serijal koji je satira na špijunske filmove iz 1960-tih: „OSS 117: Kairo, gnezdo špijuna“ i „OSS 117: Izgubljen u Riju“. Takođe, „Umetnik“ je snimljen za samo 17 miliona dolara, što je zapravo deseti deo budžeta Skorsezeovog filma, i u Severnoj Americi je dosad ostvario prihod od skromnih 11 miliona dolara. Ništa novo: sve što je umetničko, na ultra-komercijalizovanom tržištu završava na sporednom koloseku!

Ovaj francuski film, snimljen u Holivudu, je dominirao na ranijim dodelama nagrada (između ostalih, osvojio je i tri „Zlatna globusa“), i zaslužuje da sada osvoji i „Oskare“! Inače, Velmanova „Krila“ (1927.) su dosad jedini nemi film koji je postao „oskarovski“ pobednik.

Članovi Akademije bi trebali ove godine da naprave presedan i dodele specijalnog „Oskara“ za najbolju pseću ulogu, koji bi sigurno pripao Džeku Raselu terijeru Agiju, jednom od neodoljivih „zvezda“ ovog filma. Pre devet meseci, kada je „Glumac“ premijerno prikazan na kanskom filmskom festivalu, gde je vodeći glumac Žan Dižarden dobio nagradu za najbolju mušku glavnu ulogu, Agiju je zaista dodeljena „Pseća palma“!

Za holivudske pojmove, Mišel Azanavisijus je početnik, ali njegov film je delo genija: duhovit, sofisticiran, dirljiv, nadasve originalan, šarmantan i zabavan. Nakon gledanja „Glumca“, odjednom ćete se obresti u eri optimizma. Ovo ostvarenje je proslava Ljubavi: ljubavi između polova, između čoveka i psa, i ljubavi prema filmu.

Oh, da, film je nem (umesto govora, koristi natpise). I crno-beli takođe! Ipak, nemojte dozvoliti da vas ijedna od ovih ekscentričnosti obeshrabri i odvrti od ovog božanstvenog filma. Nećete se pokajati! Nemojte da budete kao oni gledaoci u engleskom lučkom gradu Liverpulu (kolevki „Bitlsa“, ali ne i „sedme umetnosti“) koji su nakon prvih desetak minuta projekcije „Glumca“ tražili da im se vrati novac za plaćenu bioskopsku ulaznicu, jer su verovatno mislili da greškom gledaju neki stari film sa početka prošlog veka!

Ako tražite film koji ima zapanjujuće „CGI“ efekte, trodimenzionalnu grafiku od koje vam iskaču oči, nerealističnu priču sa puno akcije, pucnjave, nasilja i dodatnim scenama seksa, onda „Glumac“ svakako nije film po vašem ukusu. Ali ako želite da (napokon) vidite delo koje će vas razveseliti svojom

nadahnuošću, oslanjajući se prevashodno na glumačke performanse i svima razumljivi filmski jezik, lako je moguće da ćete za „Glumca“ pomisliti da je to zadivljujuće ostvarenje kakvo za dugo vremena nećete imati priliku da ponovo gledate na velikim ekranima.

„Glumac“ je zapravo vrsta „zabranjenog“ filma za digitalno doba! Ne uklapa se ni u ekonomsku računicu. Ko još sada pravi nemi, crno-beli film, osim, evo, Mišela Azanavisijusa, koji je sa „Glumcem“ majstorski obavio „nemoguću misiju“. On je snimio art-film koji zapravo deluje kao „mejnstrim“, postižući istovetni balans između tradicije iz prošlosti i zahteva sadašnjice, uspevajući da bude dosledan izgledu i duhu davno minulih dana, ali istovremeno stvarajući najmoderniju vrstu pronicljive zabave. Takvo nešto još niste videli! Sećate li se onih vremena kada su filmovi bili magični, veličanstveni i nemi, kada su glumci koristili svoja lica, a ne dijalog, da iskažu priču? Ne! Ne sećam se ni ja! Prolazak ere nemog filma iz sećanja u mit je zapravo sama srž Azanavisijusovog dela.

Poštujući osnovno pravilo nemog filma da, bez konverzacije, sve mora da bude jednostavno i razumljivo, scenarista i reditelj Azanavisijus u svom delu nije ironičan, sarkastičan niti ciničan. Nemi film je veoma specijalno iskustvo. On nije intelektualan, nego prevashodno emocionalan.

Treba ga doživljavati na isti onaj način na koji obično doživljavate muziku. „Glumac“ ukazuje da ima momenata kada jezik zapravo redukuje komunikaciju, kada osećate da nešto gubite kad počnete da govorite. Tišina može da kaže tako mnogo. Samo je slušajte!

„Glumac“ se vraća u doba kada je zvuk stigao na film, pritom uništavajući ili praveći mnoge karijere. Smešten u periodu od 1927. do 1933. godine u „Holivudlendu“, film je fokusiran na romantičnu vezu između narcisoidne zvezde nemog filma Džordža Valentina (Žan Dižarden) i mlade starlete Pepi Miler (Berenis Bežo).

Sa dolaskom zvučnog filma, Džordžova slava počinje naglo da bleđi. „Ako je to budućnost, mogu je zadržati za sebe!“ – kaže nadmeni Džordž svom šefu studija (Džon Gudman). On misli da je zvučni film samo prolazna moda i insistira na svom artistskom integritetu, odbijajući da se pokloni novom trendu: „Ja nisam lutka na koncu, ja sam umetnik!“! Kao rezultat takve tvrdoglave samoljubivosti, njega prekriva „zvezdana prašina“: on gubi svoju popularnost, suprugu i ko-“stara” (Penelopi En Miler, koja je igrala zvezdu nemog filma u „Čaplinu“, 1992.), kuću i čak svog lojalnog šofera (Džems Kromvel).

Džordž ljubomorno gleda kako njegov bivši studio pretvara ambicioznu Pepi u super- zvezdu zvučnog filma, koju je on otkrio. Samo-destruktivan i na ivici ludila, sve što je Džordžu ostalo je piće, neki stari, lako zapaljivi filmovi i

njegov super-pametni i verni pas Agi...

Ova priča deluje kao kombinacija filmova-klasika „Zvezda je rođena“ (1937.) i „Pevajmo na kiši“ (1952.). Sličnosti su očigledne, ali „Glumac“ je više od parodije. Eklektičan u svojoj nostalgiji za starim filmovima, „Glumac“ maestralno odaje počast prošlim vremenima – romantičnim komedijama Ernsta Lubiča, nemim trilerima Frica Langa i razigranim mjuziklima Freda Astera i Džindžer Rodžers. U filmu zapada za oko i sekvenca sa doručkom supružnika, koja ilustruje eroziju braka, preslikana iz famoznog Velsovog „Građanina Kejna“ (1941.).

Crno-bela fotografija Gijoma Šifmana je naprosto čarobna. Ipak, ključni za uspeh „Glumca“ su briljantne kreacije dvoje omiljenih Azanavisijusovih glumaca - Žana Dižardena, koji je „miks“ Džina Kelija, Daglasa Ferbanksa i Džona Gilberta, i francusko-argentinske dive Berenis Bežo (inače rediteljeva supruga), koja poseduje vragolasti šarm zvezde nemog filma Marion Dejvis. Oni su u svojim ulogama ujedno i suptilni i vatreni, podsećajući nas na istinitost reči zvezde nemog filma Norme Dezmond (Glorija Svenson) u nezaboravnom Vajlderovom „Bulevaru sumraka“ (1950.): „Mi nismo trebali dijaloge. Mi smo imali lica“!

„Glumac“ ne govori, ali zato svira! To je svojevrsni „nemi mjuzikl“, sa zvučnom podlogom u formi razgaljujuće orkestarske muzike kompozitora Ludovika Bursa, koja je pretežno „pastiš“, 1920-tih i 1930-tih, uz jedan izvod

iz muzike Bernarda Hermana za Hičkokov film „Vertigo“ (1958.). Bacajući pogled unazad u ovoj eri besmislene, bučne akcije i multi-milionskih 3-D „blokastera“ u „sinepleksima“, „Glumac“ podseća i reditelje i publiku na mnoge kvalitete koje je film danas izgubio: eleganciju, lepotu i emocije koje dolaze iz dubine srca! Upotrebljavajući jezik tišine, Azanavisijusovo delo je najređi fenomen: sinematička perfekcija! Holivude, širom otvori oči, gledaj ovo i nauči nešto!

(5. februar 2012.)

MAGIJA U TRI DIMENZIJE

„Igo“ („Hugo“)

režija: Martin Skorseze, glavne uloge: Ejza Baterfild, Kloj Grejs Morec, Ben Kingsli, Saša Baron Koen, Emili Mortimer, Kristofer Li

Sa rapidnim razvojem digitalne tehnologije i stalnim usavršavanjem kompjuterskog inženjeringa, specijalni efekti su u Holivudu postali sami sebi svrha, razlog za snimanje filmova u kojima su oni „glavne zvezde“. U svom očaravajućem ostvarenju pod nazivom „Igo“ (upravo se pojavio i na DVD-u), proslavljeni američki sineasta Martin Skorseze, „poslednji Mohikanac“ filmskog artizma, majstorski pokazuje da su specijalni efekti prevashodno sredstvo za pripovedanje priče i sastavni deo celokupnog filmskog izraza, a

ne subjekat i objekat filma.

Na minuloj 84.-oj dodeli „Oskara“, Holivud se nostalgичno vratio ranim danima filma i njegovoj kolevci – Francuskoj, dodeljujući po pet statueta delima sa srodnom tematikom: nemom, crno-belom „Glumcu“ (koji je, između ostalih, osvojio i nagrade za najbolji film, režiju i glavnu mušku ulogu), te Skorsezeovom „Igu“ (pobedniku u tehničkim kategorijama – za najbolju fotografiju, scenografiju, zvuk, montažu zvuka i vizuelne efekte), koji je svojevrsni „omaž“ francuskom pioniru kinematografije Žoržu Melijesu (1861-1938), utemeljivaču filma kao umetničke forme.

Porodični, trodimenzionalni film u režiji Martina Skorsezea!!! Pa, je li to moguće!?! 69-godišnji Martin Skorseze je na filmu dosad uglavnom koračao zlim ulicama, a familije koje je obično prikazivao su bile mafijaške i gangsterske. Autor koji je odgovoran za „Razjarenog bika“, „Taksistu“, „Dobre momke“, „Bande Njujorka“ i „oskarovski“ „Pakleni ugovor“ snimio je sada svoj prvi porodični film, čija namera je da se približi svakom članu svake familije i koji je usredsređen na veliku umetničku formu koja je u proteklom periodu od preko jednog veka postala velika porodična zabava.

Skorseze je za ovaj film pripisao zasluge svojoj 12-godišnjoj kćerci, koja ga je inspirisala da vidi svet kroz imaginaciju i kreativnost deteta. „Film ima moć da uhvati snove! – rekao je jednom davno Melijes i njegovu misao Skorseze sledi u „Igu“ na najverodostojniji način.

Zanovan na nagrađenoj knjizi Brajana Selznika (rođaka Davida O. Selznika, producenta svovremenskog epa „Prohujalo sa vihorom“, 1939.) pod nazivom „Pronalazak Iga Kabrea“, koja je pola proza, a pola grafička novela, Skorsezeov film je divna bajka snimljena u trodimenzionalnoj tehnici, koja u sebi uključuje čaroliju, tradiciju, respekt prema nasleđu i ljubav između generacija. To je ostvarenje koje obavezno treba da vidi svako ko voli Film kao umetnički medijum.

Po adaptiranom scenariju Džona Logana („Gladijator“, „Avijatičar“), Skorseze je napravio delo koje donosi magiju u tri dimenzije, tako retku u današnjim filmovima. Uz Kameronovog „Avatara“ (2009.) ovo je bez dvojbe najbolji trodimenzionalni film ikad snimljen! Premda su pojedini njegovi aspekti evokativni na dela Tima Bartona i „montipajtonovca“ Terija Gilijema, to je ipak prepoznatljivo Skorsezeovo ostvarenje, jedno od njegovih najimpresivnijih!

„Igo“ je dečija avantura-fantazija koja će dotaći sve uzraste, smeštena u pariski milje 1930-tih. Glavni protagonist je 12-godišnje siroče Igo (Ejza Baterfild), koji živi unutar skrivenih tunela i prolaza železničke stanice, održavajući i popravljajući časovnike o kojima je nekad vodio brigu njegov otac a potom i stric, i krađuci hranu da bi preživeo. On je spretni dickenovski

junak, dobroćudni „fantom iz opere“, srodnik Kvazimoda, i sinematički voajer koji posmatra svet poput Stjuartovog fotografa u Hičkovom „Prozoru u dvorište“ (1954.).

Sudbina će Iga privući u orbitu jednog gundavog i namćorastog starca (gandijevski „Oskarovac“ Ben Kingsli), vlasnika stanične radnje mehaničkih igračkaka, i njegove kumice Izabel (Kloi Grejs Morec), „knjiškog crva“ i Igoove vršnjakinje, kojoj je zabranjeno da gleda filmove. Njih dvoje će se otisnuti na veliku avanturu, u posetu izgubljenom svetu nemih filmova, i na kraju otkriti da je taj ljutiti i džandrljivi starac niko drugi nego Žorž Melijes, zaboravljeni genije prve decenije filmske umetnosti...

„Igo“ je dirljiv, nostalgican i zabavan film, imaginativna istorijska lekcija u obliku detektivske priče. Ovo delo ustaje u odbranu filma kao sveta snova i izuzetne transformativne snage, koji se odupire često brutalnoj realnosti svakodnevnice.

Prikladno medijumu koji je inicijalno lansiran u Francuskoj (gde se i dalje tretira daleko serioznije nego u Holivudu), a potom gotovo simultano razvijen u mnogim zemljama, „Igo“ je internacionalni film sa veoma nadarenim timom stvaralaca: „oskarovci“, Telma Skunmejker (montaža), Robert Ričardson (fotografija) i Rob Legato (specijalni efekti) su Amerikanci, scenograf Dante Fereti je Italijan, dok su glumci uglavnom britanski. Među njima su „Borat“ Saša Baron Koen kao komični stanični inspektor, Emili Mortimer kao prodavačica cveća i 89.-godišnji Kristofer Li, kao dobrodušni vlasnik knjižare, što je suprotno njegovom dosadašnjem dijaboličnom filmskom „imidžu“.

„Igo“ je Skorsezeovo ljubavno pismo počecima filma, u kojem on iskazuje svoju fascinaciju sa prvim danima kinematografije i strasnu posvećenost sačuvanju celuloidnog nasleđa. Ovaj film objedinjuje svetove Ogista i Luja Lumijera i Žorža Melijesa, legendarnih pionira kinematografije, koji su imali različite stilove: za prve, film je bio prevashodno dokumenat stvarnosti, a za drugog - spektakl fantazije.

„Igo“ slavi rođenje filma kroz scene koje evociraju Lumijerov „Dolazak voza u stanicu“ (1895.), koji je zaprepastio tadašnje gledaoce svojom neposrednošću da bi se lako mogao nazvati prvim horor- filmom, te „Put na Mesec“ (1902.) Žorža Melijesa, famozni 16-minutni naučno-fantastični film u kojem svemirski brod ispaljen iz topa sa Zemlje se spušta na mesečevu površinu, pravo u desno oko Čoveka sa Meseca, što ga nagoni da pusti debelu suzu!

Bila je to svojevrsna predskazivačka slika za samog Melijesa, inače profesionalnog mađioničara, koji je nakon dekade senzacionalnog uspeha, praveći na stotine kratkih filmova, finansijski propao, utonuo u zaborav i

opskurnost. On je bio primoran da proda svoje filmove jednom proizvođaču koji je istopio celuloidnu traku da bi od nje pravio pete za cipele! Melijes je mislio da je sav njegov rad izgubljen, a svet je pretpostavljao da je on poginuo u Prvom svetskom ratu.

Ipak, Melijes je preživeo kao vlasnik male radnje igračkaka na pariskoj železničkoj stanici na Monparnasu, gde ga je pronašao jedan zaljubljenik filma, koji je pomogao da se spasi deo njegovog stvaralačkog opusa (sačuvano je oko 175 Melijesovih filmova). Saga o Žoržu Melijesu, čije delo je objedinjavalo život i snove, je faktografska pozadina za Skorsezeovu i Loganovu fiktionalnu priču o Igu, melanholičnom siročetu i pasioniranom filmofilu.

U svom najnovijem delu Martin Skorseze pokazuje da nikad nije izgubio svoju dečaku začuđenost i opčinjenost spektaklom gigantskih pokretnih slika na filmskom platnu, u tami bioskopske dvorane. Ovo ostvarenje nije samo akt odanosti jednog modernog filmskog artiste prema čarobnjacima koji su ga inspirisali, nego je u isto vreme i neka vrsta imaginarne Skorsezeove autobiografije.

Postoji paralela između glavnog junaka filma Iga, koji na svet gleda kroz okvir prozora, visoko na satnom tornju, i samog Skorsezea, koji je kao astmatični dečak, živeći u njujorškoj Maloj Italiji, kroz prozor stana posmatrao život, strasno upijao film sa televizije i lokalnih bioskopa, usvajao velike reditelje kao svoje mentore, i docnije spašavao njihova dela od zanemarenosti.

Skorseze je snimio svoj prvi trodimenzionalni film koji je posvetio čoveku koji je izmislio specijalne efekte. Sa produkcionim budžetom od čak 170 miliona dolara, „Igo“ je raskošna predstava za oči koja bombarduje gledaoce sa zadivljujućim aranžmanom boja i pokreta.

Na prvi pogled, mogli bi pomisliti da ima nečeg paradoksalnog u tome da Martin Skorseze odaje počast filmskom pioniru u trodimenzionalnoj, digitalnoj tehnici koju, međutim, ne upotrebljava da bi uvećao spektakl, nego da bi ga učinio prijemčivijim. Za razliku od drugih 3D filmova, „Igo“ ne koristi ovu tehniku kao trik za pravljenje novca na „boks-ofisima (dosad zaradio 55 miliona dolara), nego kao narativno oruđe, koje priči dodaje dubinu, jasnoću i intenzivnost.

Ipak, kada se bolje sagleda, zapravo je sasvim prikladno da je Skorseze snimio svoj film u trodimenzionalnoj tehnici: da je ona bila dostupna Melijesu pre jednog veka, gotovo sigurno da bi je on takođe upotrebio! Skorsezeov „Igo“ pripada istoj onoj zemlji snova koju je „tata“ Žorž Melijes nekad istraživao.

„Igo“ je za film isto ono što je voz na parni pogon za današnje putovanje – jedinstvena prilika da se opustite i uživate u vožnji!

(6. april 2012.)

I PAD JE LET!

**„Čovek ptica“ ili „Neočekivani uspeh neznanja“
(„Birdman“ or „The Unexpected Virtue of Ignorance“)**

koscenarista, koproducent i reditelj: Alejandro Gonzalez Inarritu, glavne uloge: Majkl Kiton, Edvard Norton, Ema Stoun, Naomi Vots

Ko visoko leti, nisko pada! Ova stara narodna mudrost čini osnovu filma „Čovek ptica“ kojeg je režirao Alejandro Gonzalez Inarritu, Meksikanac sa holivudskom radnom vizom.

To je delo u kojem umetnost kopira realnost! Potamnela zvezda, eks „Betmen“ Majkl Kiton igra lik glumca, nekada popularnog kostimiranog super junaka, šampiona „boks-ofisa“, koji nastoji da povрати staru slavu.

Priča kao da je preslikana iz stvarnog života! Kitonov Rigan Tomson je bivši „star“ sa „A“ liste, poznat po ulozi super heroja zvanog „Čovek ptica“ koji, u nadi da ponovo usmeri svoju karijeru ka vrhu, priprema predstavu na Brodveju, za koju je scenarista, reditelj i glavni protagonist.

U tom kreativnom procesu on doživljava nervni slom, jer ga stalno prati i ometa glas njegovog super heroja. Čovek doslovno ima „pticu u glavi“! Da bi povratio ono što je izgubljeno i ponovo zadobio taj varljivi osećaj božanske slave, cinični Rigan se suočava sa bezbrojnim frustracijama: svojim ego problemima, nemilosrdnim kritičarima i svojevoljnim kolegama-glumcima.

Edvard Norton („Neverovatni Hulk“, 2008.) tumači egoističnog i pompeznog tespijanca koji prezire Holivud. Plavokosa Ema Stoun (serijal „Čudesni Spajdermen“, 2012.-2014.) igra Riganovu kćerku a la Lindsy Lohan, koja je upravo izašla iz rehabilitacionog centra i ima specijalni talenat za okrutnu istinu. Poput Majkla Kitona, i Norton i Stounova su prethodno igrali u super herojskim „blokbusterima“.

U pojedinim scenama filma Kitonov lik lebdi, a takođe čini se da poseduje i telekinetičke moći. Kada Riganov um poleti, izgleda kao da i on sam može da leti, baš kao i njegov super junak „Čovek ptica“. Zbog tehničke briljantnosti filma, to kretanje i prelaz između realnosti i fantazije je potpuno besprimetno i bešavno. Zahvaljujući majstorskoj kameri Emanuela Lubeckog („Oskar za „Gravitaciju“, 2013.) celi film deluje kao jedan neprekidni dugi kadar.

„Čovek ptica“ je sjajna priča puna sarkastičnih, iskričavih dijaloga, pametnih opservacija, britkih šala o Holivudu i mudrih poruka o prolaznosti i ceni slave, o izazovima i iskušenjima glumačkog zanata kao artističkog čina. Ovo delo poručuje da između slavne holivudske zvezde i karakternog brodvejskog glumca često postoji velika razlika i nepremostivi jaz.

To je zabavan i istovremeno inteligentan film, kakav i priliči Alehandru Gonzalezu Injarituu, sineasti najsuptilnijeg kova, kojeg pamtimo po lucidnim ostvarenjima kao što su „21 gram“ (2003.) i „Babel“ (2006.). On je po svom autorskom opredeljenju pola melijesovac, pola lumijerovac, u čijim filmovima se magično mešaju iluzija i realnost, fantazija i život, nadrealno i stvarno, poetično i prozaično.

Podjednako smešna i dramatična, ova ironična crna komedija o slavi i šou-biznisu je jedan od retkih savremenih holivudskih umetničkih filmova. Maestralna performansa 63-godišnjeg Majkla Kitona („Betmen“, 1989. i „Povratak Betmena“, 1992.) je vredna „Oskara“. On je uspeo da ostvari svoj „kam bek“, pa makar to bilo i privremeno. Uostalom, i pad je let!

Prethodni osvajači „Oskara“ za najbolji film – „Glumac“ (2011.) i „Argo“ (2012.) su imali jako uporište u šou-biznisu, baš kao i „Čovek ptica“. Ovaj film dodiruje obe američke artističke obale- istočnu i zapadnu, povezujući u sebi Brodvej i Holivud. Poslednje delo koje je to učinilo bilo je „Sve o Evi“ (1950.), reditelja Džozefa L. Mankijeviča, za šta je osvojilo šest „Oskara“, uključujući i nagradu za najbolji film. Ne bi bilo iznenađenje da članovi američke Akademije filmskih umetnosti i nauka sada ponovo glasaju za jedan film koji govori o njima samima!

(27. novembar 2014.)

Deveto poglavlje

NEVINOST BEZ ZAŠTITE

KONJA ZA PREDSEDNIKA!

„Sibiskvit“ („Seabiscuit“)

scenario i režija: Gari Ros, glavne uloge: Tobi Megvajer, Džef Bridžiz, Kris Kuper, Vilijam H. Mejsi

Da se kojim slučajem predsjednički izbori u SAD održavaju ovog momenta, Demokratska stranka bi mogla imati svog jakog kandidata u vidu jednog konja! Kao ozbiljni takmac Džordžu Bušu mlađem mogao bi se suprotstaviti četvoronožni galoper pod imenom „Sibiskvit“. Cinični posmatrači pri tome ukazuju na činjenicu da ako su stari Rimljani, za vreme Kaligule, mogli imati konja za senatora, zašto podanici današnje najveće svetske imperije ne bi mogli imati konja za predsjednika!? Uostalom, bolje konja nego majmuna!

Šalu na stranu, jedno je neosporno. Filmski „Sibiskvit“ (u bukvalnom prevodu: „brodski dvopek“) se pretvorio u čokoladni „donat“ (krofnu) za

američku publiku, postavši preko noći opštenarodni heroj i miljenik. O tome svedoče i rezultati sa „boks-ofisa“. Za premijerni vikend prikazivanja, ovaj film je u severno-američkim bioskopima ostvario zaradu od 21,5 miliona dolara, potisnuvši iza sebe čak i jednog Arnolda Švarcenegera („Terminator 3: Pobuna mašina“) austrijsko-holivudskog „jodlera“ koji se, ovaj, upravo sprema da se kandiduje za guvernera Kalifornije!

Za svo ovo zamešateljstvo odgovoran je scenarista i reditelj Gari Ros, koji je u svet filma ušao preko Bele kuće! Izoštrivši svoje pero kao pisac govora za bivšeg predsednika Bila Klintona, Ros je vrlo brzo spoznao šta američke mase žele da čuju i šta godi njihovim ušima. Njegov film „Sibiskvit“ pun je patriotsko-podsticajnih krilatica o svetloj budućnosti („Nebo je jedini limit!“), usmerenih ka takozvanom „malom čoveku“, koje se redaju kao na pokretnoj traci.

Optimistički političko-agitatorski citati u stilu: „U životu je sve je moguće“; „Kada mali čovek ne zna da je mali, on može da učini velike stvari“; „Svako zaslužuje drugu šansu“; „Moraš se stalno boriti“; „Ne treba odbaciti život ako se jednom spotakneš“; „Nije važna veličina, nego srce“ - zvuče kao rani početak predizborne kampanje u krugovima Demokratske stranke, kojoj su Republikanci pre tri godine „ukrali“ predsednički mandat.

Izašle iz Rosovog supermarketa propagandnog vokabulara, sa namerom da se ulagaju prosečnom Amerikancu, sve ove izlizane fraze o zemlji neograničenih mogućnosti deluju, međutim, potpuno u neskladu sa zahuktalom erom globalizacije. Sprega Velikog novca i tehnologije sve više potiskuje bilo kakvu individualnost, humanost i imaginaciju, svodeći čovečanstvo na bilionske tržišne cifre i pretvarajući celu planetu u ogromni šoping centar.

Ros je i u svojim ranijim delima (bajkoviti „Plezentvil“, 1998.) nastojao da sentimentalnoj publici predstavi idilu američke nevinosti, ali to vreme je nepovratno prošlo. Amerika se pretvorila u belosvetsku bludnicu, a „mali čovek“ se našao u čeljustima svemoćnih korporacija.

Bilo kako bilo, „Sibiskvit“ je od dobrog dela američke filmske kritike već označen kao sigurni kandidat za „Oskara“. Snimljen po istoimenom istorijskom romanu–bestselleru Laure Hilenbrand, to je još jedan klasični holivudski film „veći od života“, koji je udružio snage dva moćna studija - „Juniverzala“ i Spilbergovog „Drimvorksa“.

Kroz istinitu priču o jednom konju koji se izdigao do legende, „Sibiskvit“ istovremeno na polu-dokumentaristički način slika i period velike ekonomske recesije u Americi, 30-tih godina prošlog veka. Mali konj „Sibiskvit“ koji je, uprkos svim skepsama, pobedio svoje golijatske protivnike i postao nenadmašni šampion konjičkih derbija, bio je simbol nade i trijumfa za sve male ljude koji su u vremenu nemaštine i beznađa verovali da će jednog dana

uspeti da ostvare svoje snove. Bilo je to staro, dobro doba kada su autsajderi još uvek imali nekakvu šansu!

Najveću vrednost ovog 140-minutnog filma predstavljaju prvoklasne kreacije sjajnog glumačkog kvarteta. Dečačko-melanholični Tobi Megvajer (u ulozi žilavog, hromog džokeja), enigmatični „oskarovac“ Kris Kuper (kao ćutljivi trener koji usput zaceljuje rane svojim četvoronožnim ljubimcima), harizmatični Džef Bridžiz (kao paternalistički biznismen sa „srcem od zlata“) i urnebesno smešni Vilijam H. Mejsi (u roli radio-reportera koji osim konjskih trka voli i „dobru kapljicu“) mogu se sa pravom nadati da budu pozvani na druženje sa „Oskarom“.

Ako to ne uspe i reditelju Gariju Rosu, on svoju utehu ponovo može da nađe kao pisac govora, ovog puta za senatorku Hilari Klinton, kojoj se uskoro ukazuje prilika da se uključi u trku za predsedničku nominaciju Demokratske stranke. To bi za nju, u stvari, bila neka vrsta kompenzacije što je tako „stameno i odano“ stajala uz lažljivog Bila, nakon svih onih njegovih famoznih „oralnih brifinga“ na sofama Ovalne sobe.

(29. jul 2003.)

SLIKE IZ DEČAŠTVA

„Odrastanje“ („*Boyhood*“)

scenario i režija: Ričard Linklejtter, glavne uloge: Ilar Koltrejn, Itan Houk, Patriša Arket, Lorilaj Linklejtter

87.-ma po redu preliminarna „oskarovska“ trka je tek počela, a jedan favorit za finale se već zna! To je film „Odrastanje“, koji je uskočio u prvi plan iako je prikazan samo u ograničenom broju art-bioskopa. Ovo delo (čije snimanje je koštalo samo 4 miliona dolara) nezavisnog teksaškog reditelja Ričarda Linklejttera daje lekciju Holivudu kako se može napraviti fascinantni film bez velikog budžeta, kompjuterskog inženjeringa, „mejk-apa“ i trikova.

„Odrastanje“ je jedno od najoriginalnijih ostvarenja viđenih u poslednje vreme na velikim ekranima. Film je sniman u periodu od 12 godina i prati lik Mejsona juniora (uloga Ilara Koltrejna) koji se od dečaka razvija u odraslog mladog čoveka. Počev od 2002. pa sve do 2013., reditelj Linklejtter je svake godine okupljao istu glumačku ekipu po nekoliko dana (ukupno 39) i snimao oko 15-tak minuta filma, koje je potom uklopio u jednu impresivnu celinu od

dva časa i 45 minuta.

Pletući zadivljujuću filmsku tapiseriju o detinjstvu, odrastanju i sazrevanju, Linklejtter je napravio film izuzetne elegancije, lucidnosti i lepote. Gledajući ovo delo, osećate se kao da posmatrate kako se fotografija polako razvija u mračnoj komori, da bi tek na kraju shvatili da ste videli dečaka koji je postepeno došao u fokus kao mladić.

To je narativna drama koja se pred našim očima odvija kao dokumentarna istina, sa slikama iz dečastva prezentovanih na suptilni Linklejtterov način. „Odrastanje“ sledi Mejsona koji prolazi kroz lične poraze i pobeđe, kroz doba nevinosti i puberteta, stalno rastući i sazrevajući, kako fizički tako i psihički. On nastoji da odrasta normalno u jednoj teksaškoj porodici rastrzanoj razvodom, alkoholizmom, zlostavljanjem i drugim životnim stresovima.

Ilar Koltrejn je počeo da igra u ovom filmu kad je imao 7 godina, da bi napunio 19 godina kada je završeno njegovo smimanje. Afirmisani glumci Itan Houk i Patriša Arket igraju njegove otuđene roditelje, a Linklejtterova kćerka Lorilaj tumači ulogu Mejsonove „komandujuće“ starije sestre.

„Odrastanje“ je delo kakvo pre niste videli, prikazujući svakodnevni život koji se u svojoj punoj realnosti odvija pred nama na bioskopskom platnu. Kako godine u filmu protiču, zapažamo promene: glumci stare, gube ili dobivaju telesnu težinu, menjaju frizure i modu i preispituju svoje lične stavove i vrednosti, baš onako kako to ljudi čine u stvarnom životu.

U filmu su prisutne i socio-političke reference na post „9/11“ eru, predsednikovanje Džordža Vokera Buša i Baraka Obame, pop-kulturu, posebno muziku, te na zahuktale tehnološke promene, od primitivnih celularnih telefona do „smartfona“, od video igara do „onlajn“ igara visoke

definicije.

U idejnom smilu, „Odrastanje“ upućuje na antologijski film „400 udaraca“ (1959.), legendarnog vođe francuskog novog talasa Fransoa Trifoa. Ričard Linklejer je autor koji povezuje estetiku nezavisnog filma sa narativnim stilom ere velikih holivudskih studija. On je istraživao protok vremena i fenomen starenja pred kamerama i u svojoj čuvenoj „Pre“ trilogiji: „Pre svitanja“, 1995., „Pre sumraka“, 2004. i „Pre ponoći“, 2013.

Jedan reditelj, dva glumca (Itan Houk i Žuli Delpi) i tri filma koja počinju sa rečicom „pre“. To je bila jednostavna formula za serijal koji se redovno nastavljao svakih devet godina. Kao sušta negacija glamuroznih holivudskih romantičnih komedija, ova filmska trilogija nosila je u sebi univerzalni aspekt, jer je osvežavajuće životna i istinita. Nije čudo što su mnogi voleli ove „Pre...“ filmove, jer u njima mogu da prepoznaju same sebe. Nakon njihovog gledanja, osećamo se da nismo sami u ovom svetu!

Ova trilogija, koja zapravo nikad nije ni bila zamišljena da to bude, započeta je sa pričom u kojoj nadobudni Amerikanac Džesi (uloga Itana Houka) u vozu sreće slobodoumnu Francuskinju Selin (Žuli Delpi) i potom provodi sa njom celu noć u Beču pre njegovog povratka kući iz Evrope, neprestano međusobno čavrljajući i pritom zaljubljujući se jedno u drugo. Ovo je 1990-tih bila smeona ideja za film, statičan i brbljiv, kojeg je lansirao majstor minimalističke strukture Ričard Linklejer („Dangube“, 1991., „Začudeni i zbunjeni“, 1993.).

I „Odrastanje“ nosi njegov prepoznatljivi autorski naturalistički pečat, sa dijalozima koji zvuče spontano, improvizovano i nepretenciono, ali sa porukama koje su često veoma misaone. Dok drugi autori deluju kao da gledaju na svoje likove, on gleda zajedno sa njima, deleći njihove nade i snove, strahove i razočaranja, podstičući i gledaoce da ih u tome slede.

Linklejer ukazuje da momenti koji nas formiraju kao osobe su ponekad najbanalnije životne situacije. Baš kao što je bilo koje detinjstvo zbir sećanja i iskustava, takav je i ovaj film, koji na poetičan i autentičan način slika sazrevanje jednog dečaka.

Sa velikom dozom nostalgije i prirodnosti, Linklejer suptilno podvlači da ma koliko je život svakoga od nas drugačiji, istovremeno je i univerzalan. „Odrastanje“ je njegovo remek-delo koje ukazuje na neiscrpane izražajne mogućnosti filma kao medijuma. Najgenijalnije stvari često izgledaju sasvim jednostavne, ali ih se zato treba dosetiti! To upravo potvrđuje i Linklejerovo „Odrastanje“.

(29. oktobar 2014.)

Deseto poglavlje

NEPODNOŠLJIVA TESKOBA (PATNJE DUŠE I TELA)

CRNO-BELI SVET

„Daleko od raja“ („Far From Heaven“)

scenarij i režija: Tod Hejns, glavne uloge: Džulijan Mur, Denis Kvejd, Denis Hejsbert

Dan objavljivanja nominacija za 75. dodelu „Oskara“ vrtoglavo se približava. Nepredvidljivost i prevrtljivost holivudskog „zlatnog dečka“ nadaleko je poznata, ali ipak se sa sigurnošću može reći da će se 11. februara među nominovanimima naći i ime glumice Džulijan Mur, specijaliste za provokativne likove. Ona je odigrala dve sjajne uloge - u filmu „Sati“, inspirisanom romanom Virdžinije Vulf, te u filmu „Daleko od raja“, koji se nametnuo kao jedno od najpriyatnijih otkrovenja u svetu „pokretnih slika“ u poslednje vreme. Ovo delo autora Toda Hejnsa, koji je sa Džulijan Mur (u ulozi alergične

losanđeloske domaćice) ranije sarađivao u filmu „Sigurno“ (1995.), intrigantnoj alegorijskoj priči o bolestima društva, predstavlja svojevrsan „omaž“ Daglasu Sirku, dansko-nemačkom majstoru holivudskih ženskih melodrama iz vremena visokog kiča, tokom 1950-tih („Veličanstvena opsesija“, 1954., „Zapisano na vetru“, 1956., „Potamnili anđeli“, 1957., „Imitacija života“, 1959.).

Rekonstruišući ikonografiju Sirkovih filmova, „Daleko od raja“ donosi „retro-imidž“ oživljavanjem bajkovitog sveta „tehnikolora“, sa živopisnom jesenjom paletom boja i piktoresknim ambijentom, kao iz nekog glamuroznog magazina. Međutim, iza tog privida idile i „raja na zemlji“ krije se drama jedne žene i majke kojoj se, preko noći, celi svet raspada poput balona od sapunice.

Kopirajući Sirkovu artificijelnu vizuelnu estetiku, Tod Hejns od njega pozajmljuje i narativnu komponentu. Priča filma „Daleko od raja“ je naslonjena na Sirkovo delo iz 1955. godine pod nazivom „Sve što nebo dozvoli“, u kojem bogata udovica (uloga Džejn Vajmen) krši konvencije staleža kojoj pripada, zaljubljujući se u svog naočitog baštovana (Rok Hadson).

U Hejnsovoj verziji, dramatska tenzija podignuta je na viši nivo, kroz storiju o perfektnoj „sveameričkoj“, požrtvovanoj i odanoj supruzi i majci Ketij Vitejker (Džulijan Mur), koja utočište za svoje iskrsele bračne nevolje nalazi u muževnom udovcu, crnoputom baštovanu (Denis Hejsbert), koji postaje njeno „rame za plakanje i uši za slušanje“.

Zlostavljana i ostavljena od strane svog supruga, uspešnog biznismena i „mačo-mena“ sa mračnom tajnom, koji odlazi u zagrljaj - muškarcu! (netipična uloga Denisa Kvejda), frustrirana i povučena Keti se upušta u kratku „zabranjenu vezu“, vrstu „platonske ljubavi“, što izaziva skandal u njenom malograđanskom okruženju. Uхваćena u klopku važećih društvenih kodeksa, njen dotadašnji „savršeni život“ postaje pakao na zemlji...

Scenografija, kostimografija, rad kamere i muzika Hejnsovog dela fascinantno replikuju izgled i osećaj Sirkovih „tehnikolor“ sapunskih opera. Sve to deluje kao da je film iz 1955. napravljen 2002. godine.

Ne upuštajući se u jeftini cinizam na račun svog uzora- filmova Daglasa Sirka, „Daleko od raja“ je svojevrsna poema o večitoj borbi iskrenosti protiv hipokrizije, slobodoumnosti protiv predrasuda. Iako smešteno u 1957. godinu, u buržoaski milje grada Hartforda, u državi Konektiket, u doba ultra-konzervativnog predsednika Dvajta Ajzenhauera, Hejnsovo ostvarenje izgleda u potpunosti kao film iz savremenog života, donoseći jedan ironični pogled na „tradicionalne američke vrednosti“.

(P)odvojeni „crno-beli“ svet je sveprisutna realnost američkog društva. Baveći se pitanjima koje su bile „tabu“ u to vreme, „Daleko od raja“ ukazuje

da je problematika odnosa između rasa i polova i danas goruća aktuelna tema, pogotovo u ovom trenutku kada Amerikom vlada ona vrsta ljudi čiji način razmišljanja i delovanja nije daleko od shvatanja iz 1950-tih.

(28. januar 2003.)

BLOKADA U GLAVI

„Adaptacija“ („Adaptation“)

režija: Spajk Džonzi, scenario: Čarli Kaufman, glavne uloge: Nikolas Kejdž, Meril Strip, Kris Kuper

1999. godine, nadobudni rediteljsko-scenaristički tandem Spajk Džonzi-Čarli Kaufman su se naprečac izdigli iz sivila anonimnosti svojom originalnom crnom komedijom-fantazijom „Biti Džon Malkovič“, „ušunjauci“ se u njegovu glavu! Bio je to instant kult-film. Tri godine kasnije, ova dvojica visokih intelektualaca alternativnog Holivuda potpisuju novo zajedničko ostvarenje pod imenom „Adaptacija“, koje, međutim, samo potvrđuje staro nepisano pravilo šou-biznisa da je često mnogo lakše dosegnuti visine nego se na njima i održati.

Dokazujući reputaciju autora čije reči su isuviše misaone za običnog bioskopskog gledaoca-konzumenta, Džonzi i Kaufman su napravili komplikovano polu-biografsko delo kojem će se zagriženi filmofili diviti,

dok će se ostali (preovlađujuća masa) u sebi zapitati :“Šta se tu zapravo, do đavola, događa? „ Jedno je sasvim sigurno – „Adaptacija“ je vrsta filma koji ne ostavlja prostor za ravnodušnost: ili će te ga voleti ili jednostavno- mrzeti! „Pisanje je putovanje u nepoznato. To nije sastavljanje modela aviona“- kaže glavni junak Čarli, alter-ego scenariste Kaufmana (uloga „Oskarovca“ Nikolasa Kejdža), koji muku muči kako da napiše adaptirani scenario, na osnovu knjige „Kradljivac orhideja“ njujorške spisateljice Suzan Orlin (Meril Strip). Sa akutnom blokadom u glavi- „Ahilovom petom“ i smrtnim neprijateljem pisca koji se suočava sa komadom bele hartije ispred sebe (tema obrađena i u bizarnom filmu „Barton Fink“, braće Koen, 1991.), on bezuspešno pokušava da nađe pravu inspiraciju i izlaz iz košmarnog ćorsokaka u koji je njegov um zapao.

To je nelagodna situacija poznata svakom piscu - kad srce hoće, ali glava ne može, dok bulji u prazan papir ili kompjuterski monitor i ne uspeva da ih ispuni smisaonim rečima koje zastaju, ne u grlu, već u „zabavljenim“ moždanim vijugama.

Čarli želi da napiše scenario koji je antiteza Holivuda, bez scena potere, nasilja i seksa, film koji „pokazuje cveće kao božansko čudo“. Međutim, od takve ideje ostaće samo mrtvo slovo na papiru!

Uz pomoć svog bezbrižnog brata-blizanca Donalda (dvostruka uloga Kejdža), takođe pisca, koji je njegova sušta suprotnost, Čarli na kraju spisateljske odiseje ubrizgava spasonosnu visoko-oktansku injekciju „seksa, droge i rokenrola“ u svoj scenario, simbolično fuzirajući fantaziju i realnost, umetnost i komercijalnost, čime, tako, konačno pronalazi lek za svoju intelektualnu (i seksualnu) impotenciju.

Od vladajuće klišetizirane holivudske estetike ne može se pobeći! To je ono što je pisac hteo da kaže u ovom suptilno urađenom filmu gorke ironije, koji je na tragu „Igrača“ (1992.) Roberta Altmana, najboljeg dela kojeg je još od čuvenog Vajlderovog „Bulevara sumraka“ (1950.) Holivud ikad snimio o svojoj skrivenoj, mračnoj i manipulativnoj strani.

Sa mnoštvo „flešbekova“, „Adaptacija“ konstantno rikošetira nazad i napred, sa višeslojnom naracijom koja teče na nekoliko planova. Uporedo sa pričom o Čarlijevim kreativnim i ličnim nevoljama, njegovim frustracijama, paranojama, nesigurnostima i, u celini, putevima stvaranja umetnosti, u filmu se odvija i paralelna radnja o čudnom odnosu između melanholične spisateljice-novinarke Suzan Orlin i njene inspiracije za knjigu, harizmatičnog južnjačkog odgajivača orhideja („najerotičnijeg od svih vrsta cveća“) Džona Laroša (Kris Kuper), koji je, ispostavilo se, ujedno i ekspert za ženska srca. Njihova veza, u početku striktno profesionalna, prerasta u burnu ljubav. „Želim da spoznam to osećanje kada ti je strasno stalo do nekoga!“ - kaže

sredovečna, užtogljena Suzan, čiju želju će joj svesrdno ispuniti dugokosi avanturista proređenih zuba iz močvara Floride – „kradljivac orhideja“ Džon. Sofisticirana Suzan je privučena njime, jer on je intenzivno samosvojna ličnost u uniformisanom, bezličnom svetu oko nje.

Dvostruka „Oskarovka“ Meril Strip i posebno briljantni Kris Kuper („Usamljena zvezda“, 1996., „Američka lepota“, 1999.) su ostvarili impresivne glumačke kreacije i prosto su „ukrali šou“ glavnom protagonistu Nikolasu Kejdžu, holivudskom šampionu smetenih, konfuznih karaktera. Već nagrađeni „Zlatnim globusima“, hronično podcenjeni Kuper i uvek poštovana Stripova (dosad 12 nominacija!) su i veliki kandidati za „Oskara“ u sporednim ulogama.

To isto se ne bi moglo baš sa sigurnošću reći i za reditelja Spajka Džonzija i scenaristu Čarlija Kaufmana, koji su pre tri leta bili nominovani za ovu najprestižniju (automatski ne i najmerodavniju) filmsku nagradu. Istina, nadrealna i perpleksna „Adaptacija“ je retka vrsta, egzotično celuloidno cveće, istovremeno zadivljujući i zbunjujući film, od kojeg vas hvata vrtoglavica. Ipak, on ne dostiže nivo kvaliteta njihovog debitantskog dugometražnog dela „Biti Džon Malkovič“. U šizoidnoj „Adaptaciji“, Džonzi i Kaufman su se nehotimično zapleli u mrežu svojih intelekta!

(1. februar 2003.)

PRAZNOĆA ŽIVLJENJA

„Sati“ („*The Hours*“)

režija: Stiven Daldri, glavne uloge: Meril Strip, Džulijan Mur, Nikol Kidman

Na filmu, kao uostalom i u životu, uvek je poželjno i važno igrati glavne uloge. Nedavno održana 75.-ta dodala „Oskara“ ponovo je podstakla diskusije na stare teme i dileme: koji su to zapravo kriteriji koji definišu razliku između vodeće i sporedne uloge?

Najsvežiji paradoks u tom smislu desio se u filmu „Sati“ u kojem igraju tri sjajne glumice - Meril Strip, Nikol Kidman i Džulijan Mur. Najveću minutažu u ovom filmu imala je Meril Strip - 42 minuta, Džulijan Mur je na velikom ekranu provela 33 minuta, dok je Kidmanova zabeležila samo 30 minuta. Međutim, upravo je ona bila nominovana za glavnu žensku ulogu i potom i osvojila „Oskara“, dok je Murova bila kandidovana za epizodnu ulogu!

Najgore je prošla Meril Strip koja, iako vremenski najviše prisutna u „Satima“, nije uopšte bila nominovana, premda je to svakako zaslužila, nego je svoju kandidaturu zavredila za rolu u drugom filmu („Adaptacija“), u kategoriji za epizodnu ulogu.

Bilo kako bilo, na kraju se pamte samo pobednici! Holivudska Australijanka Nikol Kidman je za svega pola sata glume dobila „Oskara“, što mnogim velikanima nije uspelo tokom cele karijere. Jedan od njih je i Piter O' Tul, kojem je nakon prethodnih bezuspešnih sedam nominacija(!) Akademija filmskih umetnosti i nauka na prošlonedeljnoj ceremoniji pokajnički uručila utešnog, počasnog „Oskara“ za životno delo.

Lanjske godine, Nikol Kidman je takođe bila nominovana za najbolju glavnu žensku ulogu u delu Baza Lurmana „Mulen Ruž“, ekspresionističkom mjuziklu o ljubavi, slobodi, lepoti i istini. Ovoga puta, u filmu „Sati“ Kidmanova se okrenula mračnijoj strani i teskobi ljudskog postojanja, za šta je nagrađena pozlaćenom statuetom holivudskog viteza. Time je Kidmanova ujedno i spasila čast ovom filmu, jer je to bio jedini osvojeni „Oskar“ za „Sate“ (od ukupno devet nominacija).

Još gorča sudbina zadesila je Skorsezeov filmski ep „Bande Njujorka“ koji je ostao potpuno praznih ruka, i pored deset nominacija. Ovakav „oskarovski“ epilog nije ništa drugo nego samo još jedno podsećanje da članovi Akademije baš ne preferiraju smrtno ozbiljne filmove koji slikaju surovu američku realnost i košmare. Od toga boli glava! Oni su tradicionalno više skloni ka lakim filmskim komadima, poput mjuzikla „Čikago“ (šest osvojenih nagrada).

Ove godine, „Šikago“ je - šik!

Baziran na adaptiranom istoimenom romanu Majkla Kaningema, dobitnika „Pulicerove“ nagrade, Daldrijevi film prati tri žene čiji životni putevi su razdvojeni decenijama, ali su zato njihove akcije i misli tesno povezane i usko isprepletene. Premda svaka od njih živi u različitom vremenu i mestu, one su neraskidivo spojene zajedničkim htenjima, čežnjama, strahovima i frustracijama, dok žudno tragaju za smislenijim životima.

Nikol Kidman (sa prostetičkim nosom koji je transformisao njen fizički izgled gotovo do neprepoznatljivosti) otelotvoruje englesku spisateljicu Virdžiniju Vulf, koja se ranih 1920-tih godina u londonskom predgrađu bori sa prvim znacima svog ludila, dok počinje da piše svoj prvi veliki roman „Gospođa Dalovej“.

Džulijan Mur igra Loru Braun, losanđelosku domaćicu iz 1950-tih, kojoj čitanje ovog romana donosi takvo otkrovenje da ubrzo preduzima radikalne promene u svom nazigled srećnom, ali učmalom životu.

Konačno, Meril Strip tumači lik Njujorčanke Klarise Von, urednice izdavačke kuće, koja je zapravo neka vrsta moderne verzije gospođe Dalovej, iz 2001. godine. Ona je lezbejka, ali je zaljubljena u svog prijatelja, briljantnog poetu Ričarda (uloga Eda Harisa) koji boluje od SIDE.

Ove tri žene vode trivijalne živote, ispunjene dnevnim redom i lažnim komforom i očajnički nastoje da prekinu tu nesnosnu praznoću časova. One osećaju da su njihovi životi ukradeni i shvataju da se sreća ne može postići izbegavajući život.

„Sati“ prevashodno istražuju žensku prirodu i dušu, sa blagim okusom feminizma, ali istovremeno kazuju univerzalne istine koje ujedinjuju oba pola. To je film koji govori o svima nama prepoznatljivim stanjima: o tuzi, depresiji i usamljenosti, o potrazi za slobodom i „zrcetom“ duše, o osećaju odgovornosti prema voljenim osobama. Dotičući i osetljive tematike homoseksualnosti i samoubilačkih poriva, „Sati“ postavljaju kompleksna pitanja o tome gde se nalazi ta tanka linija između razuma i ludila, dozvoljenog i nedozvoljenog i koja je to zapravo definicija ideje sreće u našim životima. Portretišući tri žene, britanski teatarski rediteljski veteran Stiven Daldri (impresivni filmski debi sa humorističnom plesnom dramom „Bili Eliot“, 2000.) se u otkrivanju unutrašnjih života svojih junakinja prvenstveno oslanjao na glumačku rafiniranost trija Strip-Kidman-Mur. Međutim, nameće se utisak da se Daldri ipak više koncentrisao na spoljašnje manifestacije njihovih složenih karaktera, nego što je dublje zalazio u skrivene kutke njihovih duša.

(25. mart 2003.)

OKEAN AGONIJE

„Mistična reka“ („Mystic River“)

režija: Clint Eastwood, glavne uloge: Šon Pen, Tim Robins, Kevin Bejkon

Nekadašnji „Čovek bez imena“ iz Leoneovih „špageti vesterna“ i nemilosrdni „žaca“ „Prljavi Hari“ je postao jedan od najminentnijih reditelja savremenog Holivuda. Ko bi to rekao!? Našavši se sve češće iza kamere, veteran Clint Eastwood snima film za filmom, različitih žanrova. Sa anti-vesternom „Neoprošteno“ (1992.) on je konačno stekao „oskarovski“ pedigree“, punih dvadeset godina nakon njegovog rediteljskog debija u psihološkom trileru „Jeza u noći“, „Američka ikona“ Clint Eastwood je dosad igrao u 56, a režirao 24 filma. Ako se njegova pet decenija duga glumačka karijera možda bliži kraju, on se kao reditelj tek razmahao! U svojoj 73.-oj godini, Eastwood dokazuje da puna kreativna zrelost dolazi sa godinama životnog i profesionalnog iskustva. Njegov novi film „Mistična reka“ je izvrsno ostvarenje, u kojem je on konačno naučio lekciju da nasilje, makar ono izgledalo i „opravdano“, ne ukazuje na put prema spasenju i izlazu iz začaranog kruga zla. To je mračna drama u kojoj međusobna isprepletenost likova i događaja, ma koliko na prvi pogled delovala nadrealna, je zapravo bolno autentična i uverljiva. Slikajući sumorni milje bostonskog predgrađa, ovaj film je višeslojna studija kompleksnih,

moralno ambivalentnih karaktera, čija traumatična prošlost neminovno ima dalekosežne implikacije na njihovu sadašnjost i budućnost.

Taj duboki osećaj fatalizma proteže se kroz ovo dvočasovno delo, portrećući radničku četvrt Bostona kao okean agonije, gde su, kroz generacije, cele porodice „uklete“, sudbinski osuđene da slede predodređeni put nasilja i patnje. Iako predominantno katolički, to nije svet gde oprostaj i ljubav mogu spasiti ljude i iskupiti ih od njihovih počinjenih grehova. Ciklus zločina, boli, tuge, beznađa i depresije se beskonačno nastavlja i prenosi, iz decenije u deceniju, sa očeva na njihove sinove.

„Mistična reka“ je snimljena prema romanu Denisa Lihejna, kojeg je u „pokretne slike“ pretočio scenarista Brajan Helgeland („Poverljivo iz Los Anđelesa“, 1997.). U periodu od 25 godina, priča prati neraskidivu sudbinu tri lika uhvaćenih u mrežu odanosti, izdajstva i duboko potisnutih tajni, koje ponovo izviruju na površinu, kao duh iz boce.

Film počinje sa sekvencom iz vremena dečastva Džimija, Šona i Dejva, tri glavna aktera, čije bezazleno igranje uličnog hokeja iznenada biva prekinuto kada Deva sa sobom odvedu lažni policajci i potom ga seksualno zlostavljaju. Momenat kada lopta upadne u otvor za kanalizaciju metaforično u filmu najavljuje i bolni, prerani raskid ovih dečaka sa bezazlenošću i nevinošću i njihov ulazak u okrutni svet nasilja i zločina, od kojih nikako ne mogu da pronađu utočište

Četvrt veka kasnije, nepredvidive niti sudbine ponovo ih sastavljaju, sa još tragičnijim posledicama. Misteriju ubistva kćerke Džima, pritajenog gangstera (uloga Šona Pena), istražuje niko drugi nego Šon, sada policijski inspektor (Kevin Bejkon), a kao glavni osumnjičeni nameće se emocionalno paralizovani Dev (Tim Robins), koji nikako ne uspeva da potisne demone iz svoje prošlosti. „Mistična reka“, koja u sebi nosi elemente antičke tragedije, razrešava na kraju misteriju zločina, ali u pozadini istovremeno pokazuje kako se drastično menjaju životi glavnih protagonista.

Snažne glumačke kreacije Šona Pena i Tima Robinsa su „oskarovskog“ kalibra, baš kao i Eastwoodova režija karakterističnog minimalističkog stila. Zanimljivo, Eastwood se u ovom filmu potpisuje i kao kompozitor muzike!

„Mistična reka“ je potresno delo koje, iako nelagodno za gledanje, uspeva da publiku duboko uvuče u živote tri čoveka, čije zajedničke misterije i patnje večno zarobljavaju njihove duše i iznova otvaraju stare, nikad zaceljene rane.

(29. oktobar 2003.)

AMERIČKI PACIJENT

„Hladna planina“ („Cold Mountain“)

scenarij i režija: Antoni Mingela, glavne uloge: Džud Lou, Nikol Kidman, Rene Zelveger

Put do „Oskara“ vodi preko „Zlatnih globusa“, na čijoj predstojećoj 61.-oj dodeli glavni favorit je „Hladna planina“, sa ukupno 8 nominacija. Još jednom se pokazalo da Holivud gaji naklonost prema pričama o „začaranoj“ ljubavi! Antoni Mingela je britanski sineasta italijanskog porekla sa holivudskom radnom vizom. On je autor koji više preferira poeziju i filozofiju od glamura i „popkorna“.

Sa „Engleskim pacijentom“ (devet osvojenih „Oskara“, 1996.), modernom verzijom neprolazne „Kazablanke“ (1942.) o ukletoj ljubavi u Severnoj Africi u predvečerje Drugog svetskog rata, Mingela je redefinisao način pravljenja celuloidnih priča koje su monumentalne, a koje su istovremeno i krajnje intimističke.

Večnim filmskim temama o romansi i ratu Mingela se sada ponovo vratio u „Hladnoj planini“. Ova priča iz vremena građanskog rata u Americi, tokom 1860-tih, o paru rastavljenih zaljubljenih duša, čija misao jedna na drugu ih drži i vodi kroz pakao koji moraju da prođu, više podseća na Homerovu „Odiseju“ nego na legendarni Flemingov ep „Prohujalo sa vihorom“ (1939.). „Odiseja“ je trenutno u „visokoj modi“ u Holivudu: pre „Hladne planine“, inspiraciju u Homerovom grčkom mitu su našli i „Velika riba“ Tima Bartona

(2003.) kao i braća Koen, pre tri godine, u filmu „O, brate, gde si?“ Okupivši oko sebe ekipu proverenih saradnika, sve od reda „oskarovskih“ pobednika (snimatelj Džon Sil, montažer Volter Merč, scenograf Dante Fereti, kostimograf En Rot) Mingela je napravio dvoipčasovno ostvarenje epskih proporcija. Na vizuelnom planu, „Hladna planina“ deluje veličanstveno, ali je, na žalost, dramska komponenta filma ostala zapostavljena. „Hladna planina“ zapravo odgovara svom nazivu: to je grandiozno delo koje vas ostavlja hladnim. Svideće vam se ono što ste videli, ali sve to vas se dublje ne dotiče i ne dodiruje!

Glavni likovi imaju grdnih nevolja da vas uvere u istinitost njihovih emocija i verodostojnost njihove „ljubavi“. Jedan „ukradeni“ poljubac, nekoliko kratkih izmenjenih rečenica i pogleda, uz par razmenjenih slika i pisama, sa škrtim, ugladenim rečima, ni izbliza nisu dovoljni da raspale kod gledalaca neku preteranu strast i saosećanje o romansi između američkog Odiseja i Penelope. Ljubavna veza između naočitog seoskog stolara-farmera Inmana (Džud Lou) i novodošle gradske devojke hladne lepote Ade („Oskarovka“ Nikol Kidman) nijednog trenutka ne dostiže intenzitet onog burnog odnosa između Skarlet O' Hare (Vivijen Li) i Reta Batlera (Klark Gejbl) u „Prohujalu sa vihorom“. Adaptirajući „best-seler“ Čarlsa Frejzera, Mingela je vreme američkog građanskog rata odslikao uglavnom kroz živote onih koji su ostali u pozadini, daleko od prve linije fronta. Tehnikom „fleš-bekova“, „blendajućim“ idiličnu prošlost i tegobnu sadašnjost, film prikazuje putešestvije Inmana, vojnika Konfederacije, koji nakon ranjavanja beži iz bolnice da bi se konačno našao u zagrljaju svoje verne dragane, koja ga strpljivo i željno očekuje. Inman je Mingelin „Američki pacijent“!

Kreacija Džuda Loua („Talentovani gospodin Ripli“, 1999.) donosi momente suptilne glume. Njegove oči postaju ogledalo duše, istrošene i pocepane, baš kao što je i sama Amerika bila u doba građanskog rata.

Međutim, u ulozi Ade, uzdržane i otmene kćerke sveštenika, „do grla“ stegnute korzetom, Nikol Kidman deluje nekako izveštačeno, pa čak i neuverljivo. Ne pomaže joj ni to što je dobro savladala južnjački akcent! Sa tenom devojke koja kao da je izašla iz kozmetičkog salona i sa haljinama kao da su sa modne piste, Kidmanova mnogo više liči na foto-model iz 19. veka nego na desperatnu osobu koja se sama bori da preživi rat na zapuštenoj farmi.

„Ja ne znam da se smejem i ne znam ništa o muškarcima. Imam užasnu osobinu da ostavljam stvari nedorečene!“- ove reči koje Nikol Kidman izgovara u filmu najprikladnije izražavaju lik koji tumači. Kidmanovoj je u „Hladnoj planini“ predstavu preotela Rene Zelveger („Čikago“, 2002.), u epizodnoj ulozi Rubi, priproste, „muškobanjaste“ devojke koja uči Adu lekciju o golom opstanku u blatu Severne Karoline. Njoj se „Oskar“ otvoreno „namiguje“!

„Hladna planina“ je samo dopadljivo, ali ne i veliko delo, koje je u hroničnoj osećikvalitetnih holivudskih ostvarenja naglo izbačeno u prvi plan, zahvaljujući i agresivnoj medijsko-reklamnoj kampanji. Naime, ne treba ispustiti iz vida vrlo važnu činjenicu da je producent filma famozni „Miramax“, u vlasništvu vrlo probitačne braće Vajnstin, koji je u zadnjih šest-sedam godina „pokupio“ više „Oskara“ nego svi ostali veliki studiji zajedno! Da li će se sada i „Hladna planina“ pretvoriti u „oskarovski“ Olimp!?

(19. januar 2004.)

LEPOTICA I ZVER

„*Monstrum*“ („*Monster*“)

scenario i režija: Peti Dženkins, glavne uloge: Šarliz Teron i Kristina Riči

Svoju višedecenijsku naklonost prema likovima prostitutki na velikom ekranu Holivud je iskazao i ove godine, kandidujući za „Oskara“ za glavnu ulogu Šarliz Teron u filmu „*Mostrum*“. Cinični posmatrači tvrde da sve to ima duboke veze sa poročnom prirodom prestonice „pokretnih slika“, gde je „najstariji zanat“ na svetu oduvek bio uvažavana i tražena profesija.

Bilo kako bilo, dugačka je lista glumica koje su igrajući uloge „prijateljica noći“ obgrlile „Oskara“ (Suzan Hejvord u „*Želim da živim*“, 1958., Elizabet

Tejlor u filmu „*Baterfiled 8*“, 1960., Mira Sorvino u „*Moćnoj Afroditi*“, 1995.), ili su bile kandidovane za ovu nagradu (Elizabet Šu u filmu „*Napuštajući Las Vegas*“, 1995., Šeron Stoun u „*Kazinu*“ 1995.)...

Sudeći po dosadašnjoj tradiciji, i Šarliz Teron ima velike šanse da osvoji „holivudskog zlatnog dečka“. Ako se to i zaista dogodi, „Oskar“ će, kao retko kada, otići u prave ruke!

Uloga Šarliz Teron, kao uličarke sa Floride, je jedna od najimpresivnijih i istovremeno najpotresnijih glumačkih kreacija viđenih u poslednje vreme. „*Monstrum*“ je film koji se gleda i pamti upravo zbog nje!

Svilenkasto-zlatna krasotica iz Južne Afrike, koja je krajem 1990-tih u Holivudu postala ideal lepote i „seks simbol“, podvrgla se temeljnoj transformaciji svog „imidža“ zanosne dive. Za ovu ulogu, Šarliz Teron se udebljala punih 12 kilograma!

U roli prostitutke - serijskog ubice, Teronova se od glamurozne lepotice pretvorila u krvoločnu zver! Ovakvu sličnu vrhunsku metamorfozu, kako na fizičkom, tako i na psihološkom planu, pamtimo samo još kod Roberta De Nira u filmu „*Razjareni bik*“ (1980.) i kod Hilari Svonk u filmu „*Momci ne plaču*“ (1999.).

Od tanane holivudske Afrodite, Šarliz Teron se u „*Monstrumu*“ preobratala u ratobornu uličarku ogrubelog lica, prljave, izlizane kose i upalih podočnjaka, koja „peca“ svoje mušterije pored auto-puta i potom ih pljačka i ubija. Ovaj film je baziran na istinitoj životnoj priči o floridskoj prostitutki Ejlin Vurnos, čiju iscedenu i istrošenu dušu, baš kao i njenu pojavu, je Teronova tako uverljivo „uhvatila“.

Njena kreacija spada u one retke uzvišene momente na velikom ekranu kada gluma prestaje da bude samo dobro uvežbani i odigrani čin. Šarliz Teron deluje kao da je ona upravo Ejlin Vurnos, a ne njena impersonifikacija, potpuno poništavajući onu tanku crtu između iluzije i stvarnosti. Njene umorne oči, u kojima su odslikani bol i patnja, najplastičnije izražavaju svu unutrašnju tegobu, pustoš duše i akumulisani bes Ejlin Vurnos, koji je tera da povuče obarač na pištolju.

Vrhunska performansa Teronove čini da se ova teška i nelagodna filmska drama gleda nekako lakše! „*Monstrum*“ je mračni film koji, poput „*Mistične reke*“ Klinta Istvuda, donosi jednu oporu i onespokojavajuću sliku savremene urbane Amerike, od koje se prosečnom gledaocu budi nagon na povraćanje! Okružena brutalnim nasiljem u uličnoj „trgovini seksa“ i obavijena tamnim, sivim oblacima depresije i beznađa, ekranizovana životna priča Ejlin Vurnos je koliko lična, toliko i šira sociološka studija karaktera i podneblja.

Scenaristkinja i rediteljka Peti Dženkins, kojoj je „*Monstrum*“ debitantski igrani film, portretisala je Vurnosovu kao ubicu i žrtvu istovremeno. Potekla

iz razbijene porodice, seksualno zlostavljana i iskorištavana još dok je bila maloletnica, Ejlin Vurnos nije imala puno izbora. Put prostitutke kojim je pošla ona nije zapravo ni izabrala, nego joj je bio nametnut!

Scenario Dženkinsove polazi od premise da je Vurnosova počela da ubija kada je konačno našla razlog da živi! Pre nego što je u svojoj četrdesetoj godini života sreća 18.-godišnju devojkicu, lezbejkicu Selbi Vol (odlična uloga Kristine Riči iz „Uspavane doline“, 1999.), kojom je postala opčinjena i opsednuta, Ejlin Vurnos je samovoljno prihvatila činjenicu da je bezvredna osoba koja nije u stanju da voli ili da bude voljena.

Kalkulisano igrajući bespomoćno, zaplašeno malo stvorenje, Selbi je eksploatisala i manipulisala Vurnosovu, koja je postala njena ljubavnica i zaštitnica, donoseći novac prodavajući svoje telo. Ejlin je bila spremna na sve da učini Selbi srećnom, pa čak ako to podrazumeva i da pljačka i - ubija! Bes prema muškarcima, u početku razumljiv (bila je okrutno silovana od jednog njenog „klijenta“), pretvorio se kod Vurnosove u paranoju i patološku svirepost. Početkom 1990-tih, ona je ubila ukupno sedam muškaraca i postala prva žena-serijski ubica u Americi. Nakon decenije odlaganja, 2002. godine je nad njom izvršena smrtna kazna.

„Oduvek sam maštala da postanem slavna filmska i televizijska zvezda!“- kaže Ejlin Vurnos na početku „Monstruma“. Paradoksalno, taj san joj se i ostvario: o njoj su snimljena dva tv-dokumentarca, a evo sada i igrani film. Slične želje verovatno je imala i Šarliz Teron, kao devojkica sa južno-afričke farme, koju samo jedan mali korak deli od „oskarovske“ slave. „Sve to se može desiti samo u zemlji neograničenih mogućnosti!“- tako bi otprilike glasilo patriotski komentar holivudskog i vašingtonskog establišmenta.

(13. februar 2004.)

PLAČI, SLOBODO!

„12 godina ropstva“ („12 Years a Slave“)

režija: Stiv Mek Kvin, glavne uloge: Čivetel Edžiofor, Majkl Fasbender, Bred Pit, Lupita Nijongo

Vekovna diskriminacija i zlostavljanje američkih crnaca naprečac su postali „dežurna“ holivudska tema! Poslednjih godina, svetska prestonica „pokretnih slika“ iskazuje svoju „političku korektnost“ nagrađujući filmove koji žigošu

rasizam i nehumani tretman crnaca. Po toj pojednostavljenoj logici, uručivanje pregršt „Oskara“ trebalo bi da donese definitivno iskupljenje i oprostaj za počinjene grehove prema Afro-Amerikancima!

Kolektivna grižnja savesti liberalne bele Amerike podvrgnuta je terapiji Holivuda, u kojem je procvetao trend pravljenja filmova, različitih žanrova, o zločinima i nepravdama počinjenim prema crncima, kroz vekove. Taj ciklus istorijskih filmova o crnačkim građanskim pravima je na 85. dodeli „Oskara“ dospelo u prvi plan sa delima „Posluga“, reditelja Tejta Tejlora (nagrada za sporednu žensku ulogu Oktavije Spenser) i „Đangova osveta“ (nagrade za originalni scenario Kventina Tarantina i za epizodnu mušku ulogu Kristofa Volca.)

U ovaj krug ostvarenja mogao bi se uvrstiti i Spilbergov „Linkoln“ („Oskari“ za najbolju scenografiju i mušku glavnu ulogu Denijela Deja-Luisa), jer govori o čuvenom američkom predsedniku koji je, ukidajući ropstvo crnaca, Ameriku uveo u krvavi građanski rat (1861-65.).

I na predstojećoj ceremoniji „Oskara“ (2. marta 2014.) sasvim je izvesno da će se naći dva nova, tematski slična filma: „Li Denijelsov glavni sluga“, koji je neka vrsta crnačkog „Forest Gampa“ (sa maestralnim Forestom Vitekerom u naslovnoj ulozi), i „12 godina ropstva“, koji je po mnogim predviđanjima glavni favorit u 86-oj trci za famoznim statuetama „malog ćelavog Amerikanca“. (Ovo delo je na minulom Međunarodnom festivalu u Torontu osvojilo nagradu publike).

To je veoma promišljeno ostvarenje crnputog britanskog reditelja Stiva Meka Kvina (nije u nikakvom srodstvu sa istoimenim slavim, rano preminulim glumačkim „starom“!), koji uspostavlja nove, visoke standarde u opisivanju ropstva u Americi. „12 godina ropstva“ je redak holivudski „mejnstrim“ film koji na izuzetno trezven i realističan način istražuje turobnu i mračnu stranu

istorije Amerike, u kojoj je ropstvo od početka bilo u samoj srži paradoksa, jer je ta zemlja bila utemeljena na principima univerzalne slobode. To je delo koje snažno govori o korenima vekovnih rasnih tenzija i konflikta u "obećanoj zemlji".

Za razliku od drugih, gore pomenutih ostvarenja (sa izuzetkom "Linkolna"), koji strožijem kritičarskom oku mogu zapravo da deluju kao zabavni filmovi, „12 godina ropstva“ ne donosi „*fun*“, katarzu, iskupljenje i spasenje sa jednim pritiskom na dugme, nego samo krv, znoj i suze! To je sumorna i teška južnjačka drama, iz vremena pre građanskog rata u SAD, čija gorčina ostaje duboko u duši, dugo nakon završetka gledanja ovog potresnog dela.

Ranija dva Mek Kvinova art-filma, zatvorska drama "Glad" (2008.) i „Sramota“ (2011.), provokativna priča o seksualnoj ovisnosti, bili su nepristrasni portreti muškaraca u različitoj vrsti pakla. „12 godina ropstva“ sadrži širi socijalni spektar, ali u svom srcu nosi istinitu, personalnu sagu o još jednom paćeniku, Afro-Amerikancu Solomonu Nortapu (upečatljiva kreacija Čivetela Edžiofora, nigerijsko-britanskog glumca). On je bio respektovani muzičar, slobodan čovek koji je sa svojom porodicom živeo u Nju Jorku. 1841. godine, Solomon je na prevaru bio kidnapovan i odveden u ropstvo u Luizijanu, gde je prisilno radio na plantažama pamuka i šećerne trske, izložen najbrutalnijim fizičkim i mentalnim zlostavljanjima i poniženjima.

„Tvoja priča je neverovatna, ali ne u dobrom smislu!“- kazaće mu njegov spasilac, kanadski stolar-abolicionista Sem Bas (Bred Pit), koji će pomoći Solomonu da se nakon propaćenih 12 godina konačno reši okova ropstva. Plači, slobodo!

Scenario za film je napisao Džon Ridli, na osnovu Nortapove knjige iz 1853. godine U vizuelnom aspektu, svojim zadivljujućim slikama prirode u dugim kadrovima „12 godina ropstva“ sugerise na „Novi Svet“ (2005.) reditelja Terensa Malika, a u narativnom pogledu budi poređenja sa bestseler-romanom „Čiča Tomina koliba“ Harijet Bičer Stouv.

Dramatsku okosnicu filma čini psihološki „rvački meč“ između mučenika i mučitelja – nepokolebljivog i kao stena čvrstog Solomona i gnusnog, do „balčaka“ svirepog robovlasnika animalnih poriva Edvina Epsa (u prvoklasnom tumačenju Majkla Fasbendera, omiljenog glumca reditelja Mek Kvina). Prvi je strpljiv, dovtljiv i nesuslamljivo odlučan da nadvlada silne patnje duše i tela i dočepa se slobode, a drugi je impulsivan, patološki sadista, alholohičar i ultra-nasilan, ali ne i jedno-dimenzionalan lik. U ulozi mučenice Petsi, Epsove seksualne robinje, novootkrivena Lupita Nijongo zaslužuje da dobije "Oskara"!

Brutalnost u filmu je prikazana sa šokantnom autentičnošću i ova mučna „litanija“ užasa može ponekad da stvori emocionalnu razdaljinu između

gledalaca i filma, čije scene okrutnosti je teško gledati. Fotografija Šona Bobita naglašava kontrast između prirodnih lepota predela Luizijane i nečovečnosti koja je tu počinjena.

„12 godina ropstva“ je 135 minutna sirova, kompleksna i izuzetno uznemirujuća priča, koja deluje i kao univerzalna opomena da neke fundamentalne stvari u životu, koje smatramo datim i zagarantovanim, mogu lako i naprečac da se izgube!

(28. oktobar 2013.)

IZGUBLJENA DUŠA

„*Tužna Jasmina*“ („*Blue Jasmine*“)

scenario i režija: Vudi Alen, glavne uloge: Kejt Blanšet, Sali Hokins, Alek Boldvin

Četvorostruki „oskarovac“ Vudi Alen („Eni Hol, 1977., „Hana i njene sestre“ 1988., „Ponoć u Parizu“, 2011.) je kao vino- što stariji, to bolji! Ovaj 78-godišnji scenarista, reditelj i glumac snima filmove kao na tekućoj traci. U karijeri koja, evo, traje već četiri i po decenije, napravio je preko 40 igranih ostvarenja!

Nakon što je u Londonu odigrao „Meč poen“ (2005.), doživeo „Ljubav u Barseloni“ (2008.), proveo „Ponoć u Parizu“ i izrazio simpatije „Rimu, sa ljubavlju“ (2012.), neumorni Vudi se u svom najnovijem delu vratio kućirodnom Njujorku, tačnije Menhetnu, koji je uvek bio neiscrpni izvor njegove stvaralačke inspiracije.

„Tužna Jasmina“ donosi zaokret u Alenovom autorskom stilu. To je mračna drama koja odudara od njegovih prethodnih ostvarenja, sarkastičnih, gorko-smešnih, „brbljivih“ komedija. Ono što u ovom filmu nosi Vudijev prepoznatljivi pečat je to što glavni lik nastavlja niz u njegovoj bogatoj galeriji neurotičnih osoba koje grozničavo pokušavaju da nađu svoje „mesto pod suncem.“

„Tužna Jasmina“ je snažno delo koje govori o tome šta može da se desi kada se jedna izgubljena duša iznenada nađe u surovoj životnoj realnosti. To je film koji portretiše ženu na ivici nervnog sloma, prikazujući ludilo kao izraz njenog karaktera, a ne kao poremećaja u hemiji mozga.

Heroina filma, Jasmina (maestralna performansa Kejt Blanšet) je samo-

opsesivna osoba koja nastoji da ponovo izgradi svoj život na ruševinama koje je iza sebe ostavio njen šarlatanski muž, notorni ženskaroš i slatkorečivi korporacijski manipulant (Alek Boldvin). On je nakon brojnih počinjenih malverzacija na „Vol Stritu“ izvršio samoubistvo u zatvoru, gde ga je zapravo ona iz ljubomore i osvete poslala! Nekad pripadnica njujorškog elitnog sloja, Jasmina je sada prinuđena da nađe izlaz iz ćorsokaka u koji je nenadano zapala.

Bez novca, stručnosti i krova nad glavom, ona je prisiljena da ode u San Francisko kod svoje usvojene sestre Džindžer (Sali Hokins), blagajnice u prodavnici prehrambenih proizvoda, koja živi sa dvoje dece iz prethodnog braka. Serijom „flešbekova“ Vudi Alen pripoveda tužnu storiju o Jasmini, dovodeći u kontrast njen raniji snobovski, ekstravagantni životni stil sa jednostavnim, radničkim načinom življenja njene sestre, što filmu daje karakter socijalnog komentara o ostrim klasnim razlikama i tenzijama u Americi.

Histerična i na momente odsutna, Jasmina bulji u prazan prostor, govori sa samom sobom, isključujući sebe od sveta koji je okružuje. Ona mrzi novonastalu realnost koju nastoji da negira time što beži u snove, živeći u samo-obmani i iluziji da može da zavara druge, na isti način kao što zavarava samu sebe.

„Tužna Jasmina“ je potresni prikaz žene koja gubi tlo pod nogama,

naizmenično menjajući raspoloženje i držanje, u rasponu od ushićenja do beznađa, od potpune pribranosti do kompletnog ludila, u koji sve dublje tone... Tumačeći naslovnu ulogu, sa emocionalnom fuzijom ranjivosti i arogantnosti, velična glume Kejt Blanšet („Oskar“ za epizodnu rolu Ketrin Hepbern u Skorsezeovom „Avijatičaru „, 2004.) se ogleda i u tome što pokazuje da ludilo ne samo da uništava Jasminu, nego, na jedan užasan način, istovremeno ispunjava i njenu sudbinu.

„Oskar“ ponovo glasno priziva ime Kejt Blanšet , koja je na pravom putu da se pridruži svojim nagrađenim kolegicama iz ranijih Alenovih filmova (Dajani Kiton u „Eni Hol“, Dajani Vist u „Hani i njenim sestrama“ i „Mecima iznad Brodveja“, te Penelopi Kruz u „Ljubavi u Barseloni“), koji, zasnovani na lucidnim pričama, su pravi poklon i izazov za svakog glumca da iskaže svoje umeće.

(12. novembar 2013.)

MODERNE DEVOJKE

„Kerol“ („Carol“)

režija: Tod Hejns, glavne uloge: Kejt Blanšet, Runi Mara

„Danska devojka“ (*The Danish Girl*)

režija: Tom Huper, glavne uloge: Edi Redmejn, Alisija Vikander

Kako mu popularnost kod tv-publike sve više opada, vremešni i konzervativni „Oskar“ nastoji da postane sve otvoreniji, slobodoumniji i moderniji. U tom smislu, predstojeća 88. dodela najprestižnijih filmskih nagrada mogla bi da se pretvori u svojevrsnu „Paradu ponosa“!

Naime, među potencijalnim kandidatima za „Oskare“, pogotovo u glumačkim kategorijama, nalaze se dva filma iz „LGBT“ zajednice: „Kerol“ i „Danska devojka“, koji istovremeno stižu na velike ekrane severno-američkih „multipleksa“ 11. decembra.

„Kerol“ je lezbejska romansa u kojoj niko ne upotrebljava reč lezbejka! Ni Kejt Blanšet, koja igra naslovni lik, bogatu ženu iz suburbije Nju Džerzija koja je u procesu razvoda, niti Runi Mara, koja tumači ulogu Terez, mlade usamljene njujorške prodavačice u robnoj kući. Delimično, to je zbog toga jer

se film dešava 1950-tih, u ajzenhauersko doba krutih moralnih kodeksa gde je ljubav između dve žene tabu koji ne sme ni da se pomene. To je romansa kakvu društvo strogo zabranjuje.

Kerol je zatvorena, kao da je u ormaru, krijući se između svojih bundi, a Terez je dovoljno naivna i nevina da ne može da svojoj seksualnosti da pravo ime. Ali, reč lezbejstvo ne dolazi u ovom filmu uglavnom zbog toga što ovo nije samo lezbejska priča, već, pre svega, ljudska i univerzalna! Srce je uvek srce, i ne priznaje nikakve prepreke, ni polove. Bez obzira kakve su okolnosti, ništa ge ne može sprečiti kad zakuca ludo.

Naravno, obe žene se suočavaju sa ogromnim rizicima vođenja dvostrukog života i susreću sa velikim izazovima zato što su „gej“. Kerol se brine zbog mogućih posledica oko starateljstva svoje kćerke, a Terez oseća grižu savesti zbog dečka kojeg „vara“. Njihova nasušna potreba za tajnama i lažima je rezultat diskriminacije koju su „gej“ osobe osećale naročito tokom 1950-tih, ali to je prisutno još uvek i danas!

Koliko god bio neobičan, ovaj ženski par se suočava zapravo sa onim istim univerzalnim pitanjima prisutnim među svim ljubavnim parovima: gde su granice ljubavi, ko je onaj koji voli i onaj koji je voljen? Sva ova pitanja su fascinirala reditelja Toda Hejnisa i u njegovom ranijem izvrsnom filmu „Daleko od raja“ (2002.), još jednoj priči o zabranjenoj ljubavi iz 1950-tih.

Dvostruka „Oskarovka“ Kejt Blanšet je savršena kao Kerol, hladna i strogo samo-kontrolisana žena koja to ne može više da bude. Rumi Mara deluje ranjivo kao neiskusna i povodljiva Terez, privučena starijom ženom, premda u početku ne shvata zbog čega. Čudne su žudnje ženskih srca! Obema glumicama „Oskar“ se smeška. Na 88. dodeli, mali ćelavi Amerikanac bi izgleda mogao postati- biseksualac!

Baziran na noveli Patriše Hajsmit iz 1952. godine (čiji homoerotični „Stranci u vozu“, 1951., su postali jedan od najboljih Hičkokovih filmova) „Kerol“ je film o ljubavi na prvi pogled, o prvim danima zanosa i strasti koji se ne mogu ni opisati ni poreći. A to je ono sa čime se svako može identifikovati, ako je dovoljno srećan da bude zaljubljen!

„LGBT“ zajednicu u holivudskoj „noći zvezda“ predstavljao i „Danska devojka“ „oskarovskog“ reditelja Toma Hupera („Kraljev govor“, 2010.) . Premda se priča ovog filma dešava pre više od 90 godina, nije mogla biti savremenija i aktuelnija.

U doba kada je društveno prihvatanje transseksualnosti veće nego ikad, „Danska devojka“ nas vraća na sam početak. Zasnovan na istorijskom romanu Davida Ebershofa, film govori o danskoj slikarki sa umetničkim imenom Lili Elbe (Edi Redmejn), koja je rođena kao muškarac 1882. godine, da bi 1920-tih uz podršku svoje supruge Gerde Vegener (Alisija Vikander) postala žena. Elbe se smatra pionirskom transrodnosti, kao prva osoba koja se podvrgla

operaciji promene pola.

Vodeću ulogu u filmu maestralno igra engleski glumac Edi Redmejn, dokazani majstor transformacije. Nakon prošlogodišnje izvanredne role naučnika-paraplegičara Stivena Hokinga u filmu „Teorija svega“, Redmejn sada konkuriše za svog drugog, uzastopnog „Oskara“. Dilema je samo u kojoj kategoriji: za mušku ili žensku glavnu ulogu? Njegova partnerka u filmu, Šveđanka Alisija Vikander, takođe je vrlo ozbiljna kandidatkinja za „Oskara“ za najbolju sporednu ulogu.

„Danska devojka“ prikazuje bračni par koji, prividno, deluje idilično. Njih dvoje pripadaju artističkim krugovima Kopenhaga. Ejner Vegener je renomirani danski slikar-pejsažista, dok je njegova supruga Gerda još uvek nedovoljno afirmisana portretistkinja.

Međutim, Ejner je čovek sa tajnom. On pogledom prati žene, ali on nema želju da fizički bude sa njima, već da bude one! Ejner pažljivo proučava njihove karaktere i držanje i u sebi razvija svoju žensku stranu.

Kada mu supruga predloži da, u delikatnoj pozi, bude ženski model za njenu sliku, to je trenutak konačnog oslobađanja za Ejnera. Po prvi put, on slobodno može da postane osoba koja je oduvek bila iznutra. Ejner dobija svoj ženski alter-ego i postaje Lili. On je žena zarobljena u koži i telu muškarca i samo je bilo pitanje vremena kada će ti okovi da definitivno puknu.

Poput „Kerol“, i „Danska devojka“ je, u suštini, ljubavna saga, jer je Ejner uz svesrdnu podršku i naklonost svoje supruge Gerde postao ono biće koje nije bio rođenjem, podvrgavajući se opasnoj operaciji promene pola. To je priča kada devojka nije devojka, što izgleda postaje omiljeno „oskarovsko“ štivo!

(10. decembar 2015.)

OSVETA U DIVLJINI

„Povratnik“ („*The Revenant*“)

ko-producent, reditelj i ko-scenarista: Alejandro Gonzales Injaritu, glavne uloge: Leonardo Di Kaprio, Tom Hardi

Sa dobijenih čak 12 nominacija (u svim glavnim kategorijama), film „Povratnik“ se nametnuo, bar na papiru, za vodećeg favorita na predstojećoj 88.-oj dodeli „Oskara“. Da li će se prošlogodišnji trostruki pobednik, meksički autor Alejandro Gonzales Injaritu („Čovek ptica“) ponovo popeti

na „oskarovski“ podijum da prigrlji „malog ćelavog Amerikanca“?

Ako se to dogodi, postao bi treći reditelj u dosadašnjoj istoriji „Oskara“ kojem je to uspelo. Ovu nagradu su dva puta zaredom osvajali legendarni Džon Ford („Plodovi gneva“, 1940. i „Kako zelena je bila moja dolina“, 1941.) i Džozef L. Mankijevič („Pismo trima ženama“, 1949. i „Sve o Evi“, 1950.). Šta više, pobeda Injaritua bi istovremeno bila i treća uzastopna nagrada za meksičke reditelje, čiju sezonu „lova na „Oskare“ je pre dve godine otvorio Alfonso Kuaron sa „Gravitacijom“.

Ujedno, eventualni novi Injarituov trijumf bi bila i svojevrsna satisfakcija i „slatka osveta“ za sve one meksičke imigrante u Americi koje je predsednički aspirant Donald Tramp okarakterisao vrlo pogrdnim rečima. Tramp može da kaže sve što hoće, jer ima puno para (deset milijardi dolara!), potvrđujući time da si u „zemlji slobode“ zapravo slobodan samo onoliko koliko ti je je velik bankovni konto.

Osveta je i glavna komponenta Injarituovog ostvarenja! „Povratnik“ je inspirisan istinitom pričom o lovcu na krzna iz 19. veka Hjuu Glasu koji je bio napadnut i teško povređen od razjarenog grizlija i potom ostavljen da umre od strane svojih „kompanjona“. Vođen nesalomljivom voljom i žarkom željom za osvetom, on je uspeo da propuza koz nemilosrdnu i nepreglednu snežnu divljinu do spasenja i ostvarenja svojih namera. Mrtvi duh koji se

vratio da teroriše žive!

Glasova odiseja se desila u ono vreme kada su nedirnutim prostranstvima hodali odvažni avanturisti. To su bili pravi ljudi! Danas više nema avantura, jer imamo „GPS“. Ne možemo se izgubiti!

„Povratnik“ je visceralna, brutalna i krvava priča smeštena u doba bezakonja 1820-tih, u nedodijeli američkih Stenovitih planina u Južnoj Dakoti. Ova storija o planinskom čoveku koji je izmilio iz svog snežnog groba i prevalio preko 300 kilometara, uprkos povredama i hladnoći, do prvog trgovačkog naselja, dosad je ispričana mnogo puta, sa različitim stepenima fikcionalizacije. U tom smislu, najupečatljiviji film je bio „Čovek u divljini“ (1971.) u režiji Ričarda Sarafijana, sa izvanrednim Ričardom Harisom u naslovnoj ulozi.

„Povratnik“ je baziran na istoimenom romanu Majkla Punkea iz 2002. godine, kojeg su Injaritu i Mark L. Smit adaptirali za veliki ekran. Ovaj žestoki dvoipčasovni film, u kojem nijedan minut nije proćerdan, je saga o opstanku i osveti čoveka koji se „vratio iz mrtvih“. Injaritu ne ostavlja gledaocima precizan odgovor na pitanje da li je Glas preživeo zbog toga da bi se osvetio, ili je samo žudeo za osvetom u cilju da preživi?

„Povratnik“ deluje kao vrsta vesterna, sa svojom rigidnom moralnošću i „frigidnim“ pejzažem: nikad Zapad nije delovao tako divlje, pusto i prazno! (Film je najvećim delom snimljen na lokacijama u kanadskoj Alberti i Britanskoj Kolumbiji). Sablasnom tonu filma doprinosi i potresna muzika Rijuči Sakamotoa i Alve Notoa.

„Povratnik“ je fascinantno delo koje zbog svojih scena surovosti mnogima neće biti lako za gledanje. To je kolosalno autentična priča o preživljavanju u nemilosrdnoj divljini, sa zverima u ljudskom i životinjskom obliku. Samo najjači i najstameniji opstaju! Injarituovo ostvarenje nosi u sebi elemente Redfordovog „Džeremaja Džonsona“ reditelja Sidnija Polaka (1972.) i kanadsko-australijskog filma „Crna odora“ (1991.) Brusa Beresforda.

Koristeći isključivo prirodno svetlo, veličanstvena kamera maestra Emanuela Lubeckog („Oskar“ za „Gravitaciju“, 2013.) „njuška“ i „šunja“ se oko likova kao oprezni kojot. U jednom momentu, Di Kaprio zamagljuje sočivo kamere dok izdiše vazduh!

Ježiva scena napada medveda na Glasa zapravo definiše sam film. Traje oko 4 minuta, ali imate osećaj da traje duplo duže, što bi vam sigurno izgledalo da ste imali tu nesreću da vam grizli prepreči put i skoči na vas.

Leonardo Di Kaprio zaslužuje sve pohvale za svoj naporni rad u ulozi Glasa, sa velikim izgledima da nakon pet prethodnih nerealizovanih nominacija konačno osvoji „Oskara“. S obzirom da je Glasovo grlo bilo izujedano od strane grizlija, što ga je onemogućilo da govori, Di Kaprio iznosi na svojim plećima najveći deo filma nem i sam! Gotovo potpuno kroz izraz njegovih

očiju i lica, on sa izuzetnom dubinom portretiše Glasov očaj, patnje i gnev, udahnujući svom liku kako fizičku, tako i emocionalnu istrajnost, čvrstinu, odlučnost i postojanost.

Dostojan partner mu je bio Tom Hardi, novi „Pobesneli Maks“. On upečatljivo igra Glasovog brutalnog i sebičnog „pajtaša“ Džona Ficdžeralda, rasistu i kradljivca, koji ga je ostavio na cedilu i ubio mu sina-jedinca. Ficdžerald u filmu funkcioniše kao narativna protiv-teža Glasu. Oni su dva oprečna lika preživljavača, svaki sa svojim etosom.

Jedno od najfascinantnijih obeležja „Povratnika“ je prikaz urođenika, ili, u kaubojskom žargonu, „Indijanaca“. Za razliku od mnogih ranijih holivudskih filmova, koji su ih predstavljali kao ubilački ološ ili kao „plemenite divljake“, u Injarituovom ostvarenju oni su kao i drugi likovi u ovoj priči, sa istom kompleksnošću ljudskih karaktera i emocija. Jedina razlika, i to bitna, je što su Evro-američki lovci na krzna bili invazionisti, dok su „Prvi narodi“ branili svoju teritoriju i prirodne resurse.

(22. januar 2016.)

GLAS PROTIV ČUTNJE

„Pod lupom“ („Spotlight“)

ko-scenarista i reditelj: Tom Mekarti, glavne uloge: Majkl Kiton, Mark Rafalo, Rejčel Mekadams, Brajan D’Arsi Džems, Lijev Šrajber

Na prošlonedeljnoj 88.-oj dodeli „Oskara“, punoj neizvesnosti i iznenađenja, najviše nagrada (ukupno šest) osvojio je Milerov furiozni „Pobesneli Maks: Autoput besa“, ali je pobednik večeri ipak postao film „Pod lupom“! Simbolično, ovom delu reditelja Toma Mekartija uručena je prva (za najbolji originalni scenario) i zadnja, ali zato glavna nagrada (za najbolji film) na ceremoniji koja je imala dramaturgiju napetog holivudskog trilera.

Sa samo dva osvojena „Oskara“ (od šest nominacija), „Pod lupom“ se u analima nagrade američke Akademije filmskih umetnosti i nauka zajedno svrstao sa Hičkokovom „Rebekom“ (1940., „Oskari“ za najbolji film i fotografiju) i cirkuskom „Najvećom predstavom na svetu“ (1952., „Oskari“ za najbolji film i originalnu priču) legendarnog Sesila B. De Mila. Jedna mudra izreka kaže da se „Pobedi ne gleda u zube“, koju je Mekartijevo ostvarenje u potpunosti zaslužilo.

„Boston Gloub“ protiv Katoličke crkve! To je dramatska okosnica filma „Pod lupom“, koje je najbolje delo o istraživačkom žurnalizmu još od „Svih predsednikovih ljudi“ (1976.) Alana Pakule. Iako im zbog zamaha društvene mreže uticaj i značaj opada, novinari su u Holivudu, paradoksalno, u zadnjih par godina u „fokusu“ kamera, kao poslednji „dinosaurusi“ iz Gutenbergovog doba.

Filmovi „Rosewater“, rano „penzionisanog“ satiričara–komičara Džona Stjuarta i „Istinita priča“ Ruperta Gulda govore o iskušenjima i nedaćama ovog zanata, koji polako odumire u svom tradicionalnom smislu. Međutim, „Pod lupom“ ukazuje koliko je i u današnjem digitalnom vremenu unifikacije medija i „onlajn“ reporterstva, hrabro i društveno angažovano, klasično pisano novinarstvo nezamenljivo i dragoceno, kako u otkrivanju istine, tako i u prozivanju moćnika na odgovornost.

„Grad cveta kada njegove najveće institucije rade zajedno!“- sugeriše manipulativni kardinal uredniku novina za vreme „prijateljskog ćaskanja“ u parohiji. Grad o kojem je reč je Boston, a godina Gospodnja je 2001. Katolički kardinal je Bernard Lou (Len Kariu), a urednik, tek pristigao sa Floride u „Boston Gloub“, je Jevrej Martin Baron (Lijev Šrajber). On se učtivo razilazi sa kardinalovom vizijom o „građanskoj harmoniji“, insistirajući da novine treba da budu samostalne.

Ovaj razgovor, koji se dešava na početku filma „Pod lupom“, zapravo postavlja scenu za centralni konflikt koji sledi. Podstaknuti od strane Barona,

elitna grupa od četiri reportera će provesti narednih osam meseci (i dva časa filma) „kopajući“ za istinom i ulogom koju je bostonska nadbiskupska diocesa imala u zataškavanju i prikriivanju seksualnog zlostavljanja dece od strane lokalnih sveštenika, koje je trajalo decenijama i koje je ostavilo duboke traume i nezaceljene rane u njihovim dušama.

Ta slika dva prominentna čoveka, koji tiho razgovaraju iza zatvorenih vrata, prati kao duh ovaj mračni i uzbuđljivi film i kristališe njegovu usredsređenost na način na koji Sile operišu u odsutnosti bilo kakve odgovornosti.

Kad moćne institucije, samouverene u njihove vlastite veličine, „rade zajedno“, šta se obično dešava je da istina ostaje duboko zakopana, dok nevini, siromašni i nezaštićeni pate i stradaju. Prekinuti ovakvu vrstu kolaboracije nije lako, a usprotiviti se Sistemu, čvrsto etabliranom, široko respektovanom autoritetu može biti veoma zastrašujuće.

Usko zasnovan na stvarnim činjenicama, „Pod lupom“ je izvrsna novinarska drama i napeta detektivska priča koja se suprotstavlja zlu bez senzacionalizma. Uzimajući svoj naziv od istoimenog istraživačkog tima „Boston Glouba“, ovaj film se fokusira istovremeno i na individualnu, ljudsku stranu, ali i na birokratsku inertnost, sistemsku dimenziju i šire političke konture skandala kojeg su reporteri razotkrili.

Njih predvodi nadzorni urednik Volter Robinson (uloga Majkla Kitona), koji poseduje tipični skeptični stav novinara-veterana i pripada bostonskom rimo-katoličkom establišmentu. Njegova ulična reporterska „njuškala“ su Saša Fajfer (Kanađanka Rejčel Mekadams), Majk Rezendes (Mark Rafalo) i Mat Kerol (Brajan D’Arso Džems), koji takođe potiču iz katoličkog miljea i imaju pomešana osećanja o onome šta rade.

Reditelj Tom Mekarti, koji je zajedno sa Džošom Singerom („Tajne petog staleža“) napisao scenario za film koji se odvija kao uzbuđljivi triler, posmatra novinare prvenstveno kroz objektiv njihovog rada. On prati Fajferovu dok intervjuiše žrtve zlostavljanja, Rezendesa dok se „rva“ sa advokatima, i Kerola koji „kopa“ po dugo sakrivenim, arhivskim materijalima.

Pri tome, film balansira između pažnje na individualne slučaje sa prožimajućim osećajem nevidljive korupcije unutar političkog, socijalnog i legalnog sistema. „Što vam je trebalo toliko vremena?“- pitanje je koje su reporteri često čuli u njihovoj potrazi za istinom koja je otkrila rašireni psihijatrijski fenomen.

Kako se broj zlostavljača i njihovih žrtava neprestano povećavao, postalo je sasvim jasno da su kardinal Lou i oni oko njega znali šta se dešava i da su svesno štitili krivce. Šok i indignaciju zamenio je duboki osećaj moralnog užasa.

Reporterski tim „Boston Glouba“ je objavio 600 članaka istražujući „epidemiju“ pedofilije među katoličkim sveštenicima u Bostonu i za svoj rad

je dobio „Pulicerovu nagradu.“ Oni su podigli snažni glas protiv orkestrirane ćutnje i prekinuli zlokobnu tišinu koja je godinama prekrivala počinjena zlodela. Ono što je počelo kao lokalna priča pretvorilo se u međunarodni skandal sa globalnim odjekom, što je primoralo dotad „nedodirljivog“ kardinala Loua da podnese ostavku. Čak 249 sveštenika u Bostonu optuženo je za seksualna zlostavljanja preko hiljadu dece!

„Naš film je dao glas preživelim žrtvama. Osvojeni „Oskar“ pojačava njihov glas koji će, nadam se, postati hor koji će se čuti sve do Vatikana. Vreme je da zaštitimo našu decu i povratimo veru!“- optimistično je izjavio na „oskarovskom“ podijumu ko-producet filma Majkl Šugar.

Novinari su na filmu obično portretisani crno-belo, kao idealisti, cinici, krstaši ili paraziti. Relnost je, naravno, mnogo sivlja. U filmu „Pod lupom“ vizija novinarskog „heroizma“ se sastoji u tome da se ujutro pojaviš na posao i da ga pošteno odradiš, bilo da si za to inspirisan od svog urednika, ili pak, uprkos njemu. Mekartijevo delo ne upada u jeftinu nostalgiju za nestajućom slavom pisanog novinarstva, već veliča profesionalni etos i naglašava ključnu konstantu koju žurnalizam treba da bi i dalje ostao relevantan: borbeni duh!

„Pod lupom“ odaje počast neprolaznoj vrednosti i snazi klasičnog pripovedanja. Gledaočeve oči i uši su reporterski tim, kojeg izvanredno otelotvoruje perfektno kalibrisani glumački ansambl.

Ovo je jedan od retkih filmova koji vraća veru u Holivud. Stilistički, „Pod lupom“ ne donosi ništa novo, ali sve je u njemu urađeno elegantno i u skladu sa karakterističnim minimalističkim rediteljskim stilom Toma Mekartija („Agent sa stanice“, 2003., „Posetioc“, 2008.). U ovom filmu nema ni grama holivudskih koještarija!

(4. mart 2016.)

Jedanaesto poglavlje

HOLIVUDSKO JEVANĐELJE

KROZ MUKE DO SPASENJA

„Stradanje Isusovo“ („The Passion Of The Christ“)

producent, ko-scenarista i reditelj: Mel Gibson, glavne uloge: Džim Kavijezel, Maja Morgenštern, Monika Beluči, Hristo Naumov Šopov

Stari Zavet, novi prikaz! Najkontroverzniji holivudski film godine „Stradanje Isusovo“ stigao je krajem februara u severno-američke „multiplekse“ iz „radionice“ Mela Gibsona. Nekadašnji „Pobesneli Maks“ i pomahnitali žaca iz serijala „Smrtonosno oružje“ postao je stručnjak za tumačenje Biblije. To

je, valjda, moguće samo u Holivudu!

Ni akutna „oskarovska“ euforija nije mogla da spreči „Stradanje Isusovo“ da izbije u žižu interesovanja svetske javnosti, izazivajući brojne polemike i oprečne komentare, kako u filmskim, tako i u religioznim, pa čak i političkim krugovima. Jedni su ukazivali da je film Mela Gibsona ultra-nasilan i antisemitski i da baca kolektivnu krivicu na Jevreje za Isusovu smrt. Drugi su, pak, ovo delo fanatično branili i proglasili ga vernim Jevanđelju.

Bilo kako bilo, ovakva medijska halabuka je zapravo najviše doprinela da Gibsonov film, koji je prevashodno zamišljen kao autorski, umetnički poduhvat (strpljivo i pažljivo ga je pripremao punih 12 godina!), postane „blokbuster“. U realizaciju ovog dela Gibson je uložio svojih 25 miliona dolara, ali je već za samo prvih pet dana prikazivanja film u Severnoj Americi ostvario zaradu od 125 miliona dolara! Na Isusovim mukama, Gibson se obogatio!

Zaplašeni kontroverznošću teme i mogućim negativnim reperkusijama prikazivanja ovog filma, nijedan veliki holivudski studio nije hteo da preuzme distribuciju „Stradanja Isusovog“. Toga se ipak prihvatila nezavisna filmska kuća „Njumarket“ (koja je 2001. proizvela kult-film od krimi-trilera „Memento“ Kristofera Nolana), i napravila posao godine u Holivudu! Ni činjenica da glumci govore na starom aramejskom i latinskom jeziku, sa titlovanim engleskim prevodom (na što ovdašnja razmažena publika nije navikla) nije nimalo uticala da „Stradanje Isusovo“ privuče brojnu masu svojih sledbenika u bioskopima.

Poslednjih 12 časova u životu Isusa Hrista (pre vaskrsnuća), pretvorili su se na velikom ekranu u muke po Melu! Velika glumačka zvezda i „oskarovski“ rediteljski laureat sa epom o neustrašivom škotskom rodoljubu Vilijemu Valasu („Hrabro srce“, 1995.) Mel Gibson se sa „Stradanjem Isusovim“ našao na meti određenog broja američkih filmskih kritičara, koji su sručili čitavu lavinu loših ocena i teških kvalifikacija. Njegov film je doživljen kao „mračni spektakl brutalnosti“, „fundamentalistička pornografija“ i dvočasovna tirada non-stop nasilja i krvoprolića koja torturu nameće kao prolog spasenju.

Tako na primer, „Los Anđeles tajms“ smatra da „sadistički intenzitet nasilja u filmu nadmašuje sve ostalo“. „Vašington post“ za film piše da je „skoro pornografski svojom brutalnošću“, dok „Njujork tajms“ navodi da je „obeshrabrujuće gledati film realizovan sa toliko verskog ubeđenja, a istovremeno toliko lišen milosti“. Najdalje je ipak otišao „Njujork dejli njuz“ sa ocenom da je to „najžešći antisemitski film snimljen još od vremena nacističkih propagandnih filmova iz Drugog svetskog rata!“.

Mel Gibson, koji inače naginje ultrakonzervativnom krilu katoličke crkve, na sve to je stoički reagovao. Izjavio je da je on u svom filmu „samo verno sledeo Bibliju i da nije rasista i antisemita, jer je to greh“. Takođe, izjavio je

da je „želeo da ovim filmom ljude natera da reaguju, ali da je zaprepašćen opsegom polemike“.

Tu je Gibson bio potpuno u pravu. Oko ovog filma digla se neprimereno velika galama! „Stradanje Isusovo“ svakako nije film za kolektivni, porodični odlazak u bioskop, ali nije ni manje ni više nasilan od ostalih filmova koje gledamo. Pa, primera radi, zar nije „Gospodar prstenova: Povratak kralja“ (upravo nagrađen sa čak 11 „Oskara“!) zapravo tročasovna ratna predstava nasilja i ubijanja? Paradoksalno je da su ovaj film mogli da gledaju i mala deca, dok je „Stradanje Isusovo“ dobilo klasifikaciju „R“, što znači da nije „podoban“ za uzrast niži od 18 godina.

Gibsonovo delo vizuelizuje reči Biblije na najpotresniji način, nastojeći da prikaže ne samo svu dubinu i veličinu Hristovih patnji i samo-žrtvovanja, nego istovremeno i koliko varvarski je bio čin njegovog mučenja i raspeća. Jevanđelje po Gibsonu!

Ova priča je kazivana i ranije na filmskom platnu, ali, istina, nikad tako grafički kao sada. Patnje i raspeće sina Božjeg, proroka iz Galileje (snažna glumačka kreacija Džima Kavijezela, koga pamtimo iz liričnog anti-ratnog filma „Tanka crvena linija“, 1998., autora Terensa Malika) predstavljeni su kao mučno putovanje ka smrti, praćeno uz niz izdaja, udaraca, krvi i bola.

Bespoštedno izivljavanje, brutalno bičevanje i udaranje lancima Isusa iz Nazareta, okončano njegovim razapinjanjem na krst, portretisano je kao odiseja boli i poniženja. Pri tome, Gibson je upotrebio sve mogućnosti savremenog filmskog jezika da što uverljivije odslika Hristove muke, spremnog da izdrži sve torture u ime onoga u šta je verovao. *Via crucis, via lucis!*

Svaka kap proliveni Isusove krve i svaki iskidani delić njegove kože, prikazani su sa digitalnim realizmom, u stilu one strahobalne sekvence iskrcavanja saveznika u Normandiji, u Spilbergovom filmu „Spašavanje vojnika Rajana“ (1998). Ko zna, da su imali na raspolaganju ovakvu filmsku tehnologiju, kao sada Gibson, možda bi na sličan način svoju verziju biblijske priče ispričali i D.V. Grifit („Netrpeljivost“, 1916.), Sesil B. De Mil („Kralj kraljeva“, 1927.), Pjer Paolo Pazolini („Jevanđelje po Mateju“, 1964.) i Martin Skorseze („Poslednje Hristovo iskušenje“, 1988.), čija dela na ovu temu su ranije takođe izazvala oštre polemike, diskusije i proteste.

Scene sadističkog mučenja, od strane rimskih legionara, Mel Gibson je suptilno „miksao“ i prekidao serijom kratkih „flešbekova“- prikaza iz Hristovog detinjstva i mladosti, što filmu daje spasonosnu dozu poetičnosti i humanosti. Izvanredna fotografija Kaleba Dešanela, sa znalački odabranom paletom boja i konstantnom igrom svetlosti i senki, doprinosi da „Stradanje Isusovo“ deluje kao slika čuvenog baroknog umetnika Karavađa.

Pored Džima Kavijezela, upečatljive uloge su ostvarili rumunska glumica

Maja Morgenštern (kao Isusova majka Marija), italijanska diva Monika Beluči (koja glumi Mariju Magdalenu gotovo bez izgovorene reči!), te posebno Bugarin Hristo Naumov Šopov koji je pravo otkrovenje u roli harizmatičnog rimskog guvernera Pontija Pilata, sumnjičavog i podozrivog i prema samom sebi!

Optužba da je Gibsonov film antisemitski je koliko okrutna, toliko i smešna. „Stradanje Isusovo“ jasno pokazuje da oni koji su želeli njegovu smrt su bili samo grupa visokih jevrejskih sveštenika, kojima je Hrist sa svojim propovedima bio pretnja njihovoj poziciji i moći. Ovaj film apsolutno nije osuda jedne nacije, nego vlasti gladnih religioznih i političkih zvaničnika.

„Stradanje Isusovo“ zapravo i nije film o tome ko je koga ubio, i koga za to treba kriviti. U svojoj srži, to je delo o nesalomljivoj veri, samopožrtvovanju, razumevanju, toleranciji, oprostaju i ljubavi. Jednoj od najstarijih i najbolje znanih priča ljudske civilizacije Gibson je dao vidljivu savremenu rezonansu i snagu. Film govori i o večnoj borbi za vlašću i moći, o izdajstvu i Zlu koje, kao Satanin verni sluga, uvek vreba u svakom čoveku. U svakom slučaju, „Stradanje Isusovo“ je dosad neviđena ekranizacija muka Mesije, koji je žrtvovao sebe za spasenje ostalih.

(3. mart 2004.)

REVIZIONISTIČKI EP

„Egzodus“: Bogovi i kraljevi“ („Exodus: Gods and Kings“)

režija: Ridli Skot, glavne uloge: Kristijan Bejl i Džozel Edžerton

58 godina nakon veličanstvenog De Milovog „tehnikolor“ spektakla „Deset zapovesti“ (sa Čarltonom Hestonom), holivudski „bogovi i kraljevi“ su ponovo poslali princa Mojsija među „raju“, u bioskope. Biblijske priče doživljavaju punu renesansu u vidu trodimenzionalnih „blokbusterskih“ pokretnih slika!

Ove godine u Holivudu je stvoren hibrid biblijsko-epskog-stripovskog filma, namenjenog prevashodno za onu vrstu publike kojoj Sveto pismo izgleda kao debeli telefonski imenik sa puno imena, a ne kao svedočanstvo o čovečanstvu. Nakon „Noe“, u interpretaciji Rasela Krouva, u kojem je reditelj Daren Aronofski prikazao Veliki Potop, u „multiplekse“ je stigao i Mojsije, u otelotvorenju samog Betmena-Kristijana Bejla, odlučnog da u filmu „Egzodus“:Bogovi i kraljevi“ oslobodi Jevreje od mračnih sila opresije.

“Holy Moses”! Izgleda da legendarni Ridli Skot u poslednje vreme ume samo da snima „sajens-fikšne“ ili epove sa junacima u sandalama i tunikama i mačevima i štitovima u rukama. Dakle, spremite se da vidite ustanak i egzodus biblijskih proporcija kad Mojsije podnese zahtev Ramzesu da pusti njegove zemljake iz 400-godišnjeg ropstva.

Ovaj 76- godišnji britansko-holivudski sineasta već decenijama pravi grandiozne, vizuelno zadivljujuće filmove. To je sada slučaj i sa ekranizacijom priče iz Starog zaveta o proroku Mojsiju, koji je od Boga izabran da oslobodi Izraelićane od okova tiranije oholog i ljubomornog egipatskog faraona Ramzesa drugog (Džozel Edžerton).

Ser Ridli Skot, autor antologijskih ostvarenja kao što su „Alijen“-“Osmi putnik“, „Blejd Raner“- „Istrebljivač“, „Telma i Luiz“, „Gladijator“ i „Prometej“, izjavio je da je „Egzodus“:Bogovi i kraljevi“ najveći film koji je dosad napravio. I zaista, to je masivno delo u svakom pogledu, sa slikom velikog formata i visoke definicije i stereoskopskom prezentacijom predanja od pre 3300 godina.

Sa neprekidnom paradom specijalnih efekata, Ridli Skot je rekonstruisao stari Egipat na način kakvog još nismo videli na velikim ekranima. Produkcioni budžet od 140 miliona dolara dobrim delom je potrošen i na prikaz 10 biblijskih pošasti i razdvajanje Crvenog mora, kojima je Skot na svoju ruku dodao i proždrljive krokodile sa čeljustima kao iz Spielbergove „Ajkule“.

Ali, koliko god na površini izgledao monumentalno, ovaj film u svojim pojedinim segmentima deluje kao kolosalni promašaj. Ridli Skot nije sa

ovim delom našao svoje „Nebesko kraljevstvo“ (2005.). On nije uspeo da ponovo dostigne umetničke visine „Oskarima“ nagrađene istorijske drame „Gladijator“ (2000.). Njegov dvosmisleni, kvazi-istorijski pogled na Sveto pismo pun je kontroverznosti i donosi provokativni, revizionistički pristup epu o Mojsiju. Skot je staru biblijsku sagu o veri, nadi, moći i korupciji pretvorio u svojevrsnu karikaturu.

Izveštačenost je lako uočljiva i sveprisutna. Mojsija igra glumac čije ime je Kristijan, koji je javno kazao da je junak kojeg tumači verovatno bio šizofreničan! Oni čistunci skloni punoj autentičnosti nikako ne mogu da shvate da većinu glavnih uloga tumače beli glumci, sa naglašenim britanskim akcentom, predstavljajući bliskoistočne i afričke likove!

Scenario, iza kojeg stoji „komitet“ od četiri autora, uključujući i „oskarovca“ Stivena Zejljana („Šindlerova lista“) je komično anahroničan i suhoparan. Najnižu tačku često banalnih dijaloga predstavlja Ramzesov odgovor na zahtev njegovog usvojenog brata Mojsija da oslobodi robove Izraelićane: „Sa ekonomske tačke gledišta, to što tražiš je u najmanju ruku problematično!“

Zar bi zaista tako govorio jedan egipatski faraon, sin Božji!? Ili je to možda eho retorike korišćene oko nedavnog neuspelog škotskog referenduma o nezavisnosti, kojom su Englezi ubedili Škote da su oni Britanci, a ne Kelti! E, moj hrabri i ponosni Vilijeme Valasu, za šta si se ti žrtvovao!?

Ridli Skot je pokazao da ima grdnih nevolja sa Bogom, kojeg je pretvorio u najiritirajuće prisustvo u filmu. Mojsijev prvi susret sa Bogom je predstavljen kao halucinacija uzrokovana povredom glave od odrona stena! Gospod Božji mu govori u formi mrzovoljnog i podrugljivog 10-godišnjeg engleskog osnovca (Isak Endrjus)!

Scena u kojoj Mojsije urezuje na kamenim pločama Deset zapovesti izgleda kao čudni „prikvel“ za „Otimače izgubljenog kovčega“!

Tvrdochorni vernici će filmu oštro zameriti na skepticizmu, a reditelju Skotu na otvorenom ateizmu, jer je Mojsija prikazao kao racionalnog nevernika, istovremeno taktičnog i besnog, porodičnog čoveka, ratnika i vizionara, nesigurnog u sebe i u svoju predodređenu ulogu vođe i proroka. Muke po Mojsiju, na Ridlijevski način!

Ni ljubitelji akcije neće biti puno zadovoljni, jer osim jedne frenetične scene jurnjave kočijama „a la Ben Hur“, u ovom predugačkom, 150-minutnom filmu nema za njih puno uzbuđenja.

Bilo kako bilo, nepokolebljivom Ridliju Skotu se uvukla biblijska „buba“ u glavu i već priprema, kao producent, filmsku verziju priče o Davidu i Golijatu! Na šta će to tek da liči!?

(17. decembar 2014.)

Dvanaesto poglavlje

O CANADA!

DOKTOR NA „UDICI“

„*Veliko zavođenje*“ („*La grande séduction*“)

režija: Žan-Fransoa Puliot, glavne uloge: Rejmon Bušar, David Buten i Lusi Lorije

Kvebečko „Veliko zavođenje“ je mali film koji je naprečac „zarobio“ srca publike i postao kanadski šampion „boks ofisa“, dosad zaradivši preko 8,5 miliona dolara. To je laka, nepretenciozna komedija koja pleni zaraznim humorom i jednostavnim šarmom, dokazujući da za dopadljiv film nisu potrebni specijalni efekti već pre svega zanimljiva priča i interesantni likovi. Ovog pravila dosledno se drži legendarni kvebečki producent Rože Frapije, tvorac Arkanovih svetskih hitova „Pad američkog carstva“ (1986.) i „Isus iz Montreala“ (1989), iz čije radionice je proizašao i ovaj film.

Montrealski sineasta Žan-Fransoa Puliot je u svom rediteljskom debiju postigao pun pogodak, nižući uspeh za uspehom. „Veliko zavođenje“ (u anglofonskom delu Kanade se prikazuje pod nazivom „Zavođenje doktora Luisa“) je na prošlogodišnjem kanskom festivalu dobilo čast da (uz bučne ovacije) zatvori ugledni program „15 dana autora“. Januara ove godine, na festivalu u Sandensu, najznačajnijoj svetskoj smotri ostvarenja iz takozvane nezavisne produkcije, Puliotovo delo je osvojilo nagradu publike za najomiljeniji film!

Istovremeno, „Veliko zavođenje“ je dobilo čak 11 nominacija za nagrade „Džini“ (kanadske „Oskare“), dve više od remek-dela Denija Arkana „Invazije varvara“. Shodno očekivanjima, članovi kanadske Akademije za film i tv su na prošlonedeljnoj, 24.-oj po redu gala-ceremoniji u Torontu ipak dali prednost Arkanovim „varvarima“, koji su nagrađeni sa šest glavnih „Džinija“, dok je Puliotovim „zavodnicima“ pripala samo jedna nagrada - za najbolju fotografiju. Ovakav ishod nije nikakva sramota, jer „Invazije varvara“ je nesumnjivo jedno od najboljih dela iz celokupne prošlogodišnje svetske filmske produkcije.

Snimljeno po lucidnom scenariju Kena Skota, „Veliko zavođenje“ tiho pleni svojom suptilnom duhovitošću kroz priču koja predstavlja skladni „miks“ humora i iluzije. Ova komedija, kojoj je reditelj Puliot dao izgled bajke, vodi gledaoce u malo zabačeno kvebečko ribarsko mesto gde se veličina uspeha meri time koliko vešto su prikrivene muke i problemi njegovih stanovnika.

Piktoskopsko ostrvsko selo ironičnog imena „Sveta Marija Moderna“ je nekad bilo prosperitetno naselje, koje je zbog kolapsa ribarske industrije potonulo u siromaštvo i očaj. Meštani već godinama žive od socijalne pomoći koja im donosi dve nedelje prihoda a celi mesec dana srama.

Jedini tračak nade da se izađe iz hronične apatičnosti i sivila je da se u ovom oronulom selu otvori mala fabrika za proizvodnju plastike koja bi zaposlila većinu od njegovih 120 stanovnika. Ali, za to je potrebno zadovoljiti određene standarde, koji zahtevaju i stalno prisustvo lekara, kojeg ovo malo mesto nikad nije ni imalo!

Stvari u svoje ruke tada preuzima lokalni mešetar Žermen (izvrsna uloga Rejmona Bušara), samoproklamovani predsednik mesne zajednice. Pretvarajući napuštenu crkvu (koja služi za „bingo!“) u sedište „kriznog štaba“, Žermen okuplja meštane i kuje očajnički plan kako da ubedi doktora iz velikog grada da se trajno nastani među njima. „To mora da bude ljubav na prvi pogled!“ - kaže on.

Kada montrealski plastični hirurk Kristofer Luis (David Buten) stigne u „Svetu Mariju Modernu“ da „odradi“ jednomesečnu sudsku kaznu zbog posedovanja „nedozvoljene supstance“, počinje svojevrstni seoski „bal pod maskama“.

Meštani izvode konspirativnu igru zavođenja doktora, sa ciljem da ga uvere da je njihovo selo najbolje na svetu. Prostodušni i naizgled ograničeni, oni naprasno pokazuju svu svoju prikrivenu lukavost smišljajući brojne trikove kako da „upecaju“ doktora.

Sledeći svoje tradicionalne ribarske instinkte, Žermen i njegova kompanija bacaju montrealskom doktoru „udicu“ sa mamcima kojima je teško odoleti. Tajno prisluškujući njegove telefonske razgovore, iz kojih saznavaju sve doktorove želje, htenja i slabosti, meštani čine sve ono što doktor voli! Počinju da igraju kriket (za kojeg nikad pre nisu ni čuli), da obožavaju moderni džez i da svake noći ostavljaju pred njegovom kućom novčanice od pet dolara.

Malo po malo, doktor Luis postaje ubeđen u magičnost ovog sela, pogotovo kada „upeca“ ogromnu ribu (koju su mu već ulovljenu zakačili na udicu) i kada „u prolazu“ upozna i ljudsku vrstu „ribe“ - lokalnu lepojku Evu (Lusi Lorije), koja mu diskretno nagoveštava mogućnost ljubavne romance.

Kao što ćelavi čovek pokušava da se pokrije perikom, tako i stanovnici „Svete Marije Moderne“ kriju svoje nedostatke, često na najsmešniji način, čineći sve da svoje laži učine istinitim. Oni oronule kuće pretvaraju u „spomenike istorijske baštine“ i kolektivno jure od jedinog mesnog restorana do crkve i nazad, stvarajući pred očima doktora i investitora fabrike plastike iluziju živahne zajednice.

„Vi ste autentični. Ovo je najbolje mesto za život!“ - konačno će im kazati doktor Luis, naivno nasevši na njihovu vešto odigranu farsu udovoljavanja, koja se pretvara u nesvakidašnju teatarsku predstavu pod otvorenim nebom. Međutim, kod stanovnika „Svete Marije Moderne“ probudiće se savest, pokazujući da uprkos teškim vremenima u kojima su se našli nisu izgubili svoju moralnost. Oni doktoru Luisu otkrivaju pravu prirodu i smisao svoje perfidne zavere, što trasira put „hepiendu“, kako jednoj bajci i priliči: meštani će opet povratiti svoj izgubljeni ponos i muškost!

Puliotovo delo nosi u sebi elemente iz komedija „Lokalni heroj“ (1983.), „Dok Holivud“ (1991.) i „Buđenje Neda Divajna“ (1998.). „Veliko zavođenje“ je simpatična, univerzalna priča o svim onim malim ljudima koji se bore za svoje „mesto pod suncem“ i svoje parče sreće i dostojanstva. Ispričana na nenametljiv, zabavan način, ova stominutna kvebečka saga je razumljiva u svakom kutku planete, u čemu se zapravo i krije tajna zavođenja publike.

(6. maj 2004.)

MADAM „DI“

„Mamica“ („Mommy“)

reditelj, scenarista, ko-producent i montažer: Ksavijer Dolan, glavne uloge: An Dorval, Antoan Olivije Pilon, Suzan Kleman

Kanada je zemlja-kolevka hokeja, ali u ovoj godini Film je naprečac postao nacionalni „sport“! Na Olimpijadi „pokretnih slika“ u Kanu desilo se dosad nezamislivo i nezabeleženo.

Čak tri kanadska filma bila su uvrštena u zvaničnu konkurenciju (sa ukupno 18 ostvarenja), u takmičenju za naklonost izbirljive i prevrtljive gospođe „Zlatne palme“: „Mape do zvezda“ reditelja Dejvida Kronenberga, „Zarobljenik“ Atoma Egojana i „Mamica“ Ksavijera Dolana. U ovom nadmetanju lidera stare, srednje i mlade generacije kanadskih sineasta, kao pobednik je izašao 25.-godišnji Dolan. Uostalom, to nije ni iznenađenje, jer on je „dete Kana“! Istina, njemu je „za dlaku“ izmakla „Zlatna palma“, ali je zato na 67.-oj kanskoj smotri osvojio (drugu po vrednosti) nagradu Žirija, podelivši je sa legendarnim vođom nekadašnjeg francuskog „novog talasa“, 83.-godišnjim Žanom-Likom Godarom („*Adieu au langage*“).

1980-te u kanadskoj kinematografiji su obeležili Deni Arkan i Dejvid

Kronenberg, 1990-te Atom Egojan, 2000-te su protekle u znaku Denija Vilneva, a 2010-te pripadaju Ksavijeru Dolanu.

Ovoj „petorci veličanstvenih“ svakako treba pridodati, ne zbog „političke korektnosti“ i polne ravnopravnosti, nego prvenstveno zbog njenih kreativnih dostignuća, i jednu žensku autorku – Saru Poli iz Toronta. Ova 35-godišnja, svestrano talentovana glumica („Egzotika“, „Slatka sutrašnjica“, „eXistenZ“), producentkinja, scenaristkinja i rediteljka („Daleko od nje“) je postala nekrunisana kraljica kanadskog filma, koja je dosad osvojila šest najvećih ovdašnjih filmskih priznanja („Džinija“ i „Kanadskih nagrada ekrana“) i bila čak nominovana i za holivudskog „Oskara“. Aktivna na filmu još kao mala devojčica, ona je naprosto rođena da bude zvezda! Plodotvorna umetnička karijera i brojni uspesi tek stoje pred Sarom Poli, koja je i veoma angažovana društvena aktivistkinja.

Ako još zapravo nemate pojma ko je Ksavijer Dolan, niste jedini! On potiče iz omalenog i izolovanog kvebečko-frankofonskog miljea, često potisnutog i „progutanog“ od strane gargantuanske anglofonske severno-američke popkulture. Takođe, Dolanovi autorski filmovi su veoma lični i specifični, i kao takvi ne izazivaju interes najšire publike, naviknute na bučne i zapanjujuće holivudske „CGI“ produkte.

Ksavijer Dolan je svoj renome stekao prevashodno na filmskim festivalima, posebno u Kanu, koji ga je zapravo otkrio i stvorio. Sve je za njega počelo 2009. godine, sa delom „Ubio sam svoju majku“ („*J'ai tue ma mere*“), koje je dobilo tri različite nagrade na smotri na Kroazeti.

Multi-talentovani Ksavijer Dolan je „čudo od deteta“! Glumac od svoje četvrt

godine života, on je sada izrastao u najeminentnijeg kanadskog filmskog stvaraoca. On je kvebečki odgovor na ontarijsku Saru Poli! Dolan je i reditelj, i scenarista, i producent, i montažer, pa čak i kostimograf svojih filmova!

On je montrealški Orson Vels i kvebečki „*enfant terrible*“ koji je u razmaku od pet godina snimio pet filmova, kao na tekućoj traci. „*Les amours imaginaires*“ (2010.), „*Laurence Anyways*“ (2012.) i „*Tom a la ferme*“ (2013.) su bili prelazna etapa do „Mamice“, koja označava povratak omiljenoj temi iz njegovog dugometražnog „prvenca“.

Uprkos brojnim paralelama, interesantno je kako su ta dva filma veoma različita! „Ubio sam svoju majku“ (koje poseduje određene polu-autobiografske elemente) je bilo delo ekstravagantno nadarenog tinejdžera, fokusiranog na patnje neshvaćenog, artistički orjentisanog „gej“ sina (u tumačenju tada 19.-godišnjeg Dolana), izmučenog i uznemirenog zbog neoprostivo lošeg ukusa i emocionalnih manipulacija njegove „zagušujuće“ majke (koju je igrala An Dorval).

„Mamica“ nije „rimejk“, već fundamentalno drugačije razmatranje iste teme. Čudni odnos ljubavi i mržnje između majke i sina je u „Mamici“ prikazan iz perspektive majke, dok je u filmu „Ubio sam svoju majku“ predstavljen kroz lik sina. U vremenskom razdoblju od pet godina, Dolan je prešao izazovni put sazrevanja. Zalazeći ponovo u freudovsko minsko polje konflikta majke i sina, on sa „Mamicom“ pokazuje da je kao filmski autor mnogo više sigurniji u samog sebe. Snimiti film koji je tematski tako blizak njegovom prvom ostvarenju izgleda kao svojevršno kockanje i može da deluje kao ponavljanje. Ali, Dolan u „Mamici“ iskazuje svoj izoštrani autorski instinkt.

On u ovom delu unapređuje istovremeno i svoju pripovedačku veštinu i svoje razumevanje tog odnosa između majke i sina. Dolan je od adolescenta postao odrastao čovek, zamenivši svoju početnu mladalačku intuiciju sa stečenom zrelošću.

On je „*vunderkind*“ fenomen koji poseduje izuzetni dar za vizuelnu kompoziciju, montažu slike i tona i ovekovečenje životnih momenta u svojoj punoj senzualnosti i intenzivnosti. Zajedničke fondacije njegovih dela su frustracije, ljubav i komunikacija, pokazujući da jedni bez drugih ne mogu!

Radnja „Mamice“ se dešava u fiktivnoj bliskoj budućnosti, u kojoj je kanadska vlada usvojila zakon po kojem roditelji mogu da svoju decu nepopravljivog nasilničkog ponašanja smeste u nadležne državne institucije, kako bi dobili propisnu „negu“.

Film sledi priču o majci-udovici Dijan Dipre (An Dorval), u četrdesetim godinama života, i njenim svakodnevnim mukama da finansijski sastavi kraj sa krajem, dok odgaja 15.-godišnjeg sina Stiva (Antoan Olivije Pilon), koji pati od sindroma hiperaktivnosti (ADHD), zbog nedostatka roditeljske pažnje.

Nekontrolisani Stiv predstavlja „hodajući vulkan“, koji je nakon otpuštanja iz popravnog doma ponovo predat majci na staranje.

Majka i sin zajednički pokušavaju da obnove svoje živote, polako se oporavljajući od onoga što je bilo pre i pripremajući se za ono što dolazi (a to svakako neće biti holivudski „hepiend“!). Na tom putu njih dvoje upoznaju misterioznu komšinicu Kajlu (Suzan Kleman) koja, rvajući se sa vlastitim demonima, uspostavlja prijateljsku vezu sa njima.

Izvanredne glumačke performanse kreiraju dinamičan i sirovi portret emocionalno kompleksnih individua iz urbane sredine. Suzan Kleman hipnotizira svojom posvećenom mirnoćom, igrajući učiteljicu na odsustvu, koja muca zbog pretrpljenog nervnog sloma i bori se protiv sveobuzimajuće zebnje. Ona pomaže Stivu u školovanju i postaje još jedna meta za njegovu tiradu violentnog zlostavljanja.

Mladi Antoan Olivije Pilon impresivno otelotvoruje složeni lik mentalno uznemirenog tinejdžera, izražavajući dihotomičnost njegovog bolnog karaktera i otkrivajući intenzitet i paniku sina spremnog da učini sve da zadobije naklonost majke. Stivovi izlevi manijakalne posvećenosti majci su zastrašujući, baš kao i njegov bes. On teroriše ne samo likove oko sebe, nego i celi film! Stiv na momente izgleda kao monstrum, ali se ispod ovakve spoljašnosti ipak nazire ranjivi dečak.

An Dorval briljantno kreira čudesno modulisani lik udovice-majke iz radničke klase, priproste ali ipak dostojanstvene osobe. „Madam Di“ je „sidro“ ovog filma. Ona je „divna olupina“! Uprkos životnim nedaćama, Di je živahna, oblači se provokativno i voli da uživa kad god se ukaže prilika. Ona je hrabra

i grčevito nastoji da održi porodicu zajedno, verujući da može da promeni stvari ako uspe da sačuva nadu. Di razume svog sina i ushićena je njime, osim onih momenata kada je užasnuta od njega.

„Mamica“ je lucidna studija napregnutog i opsesivnog odnosa majke i sina, koja kao da se dešava u „pretis-loncu“ koji preta da će svakog trenu eksplodirati. Ovaj osećaj kompresije Dolan upotpunjuje i svojim izborom da filmska slika bude u razmeru jedan prema jedan (prepoznatljivom formatu „Instagrama“).

Unutar tog kvadrata, on zarobljava pogled publike. Dolan time usmerava pažnju gledalaca na njegove junake, u krupnom planu, a ne na pozadinu. Usko uokvirujući svoje likove, on ne dozvoljava gledaočevom oku da luta okolo. Celi svet „Mamice“ nalazi se u toj kutiji, što pojačava dramatsku tenziju priče. Samo u par navrata, kad protagonisti filma dožive trenutke sreće, slika prerasta u „vajdskrin“.

Kao savremena drama sa, suštinski, samo tri lika, „Mamica“ testira pažnju i strpljenje gledalaca svojim vremenskim trajanjem od dva časa i 20 minuta. Takođe, vulgarna intenzivnost dijaloga, sa mnogo psovki, izgovorenih u kvebečkom „slengu“ francuskog jezika, stavlja izdržljivost publike do samog limita. Ovaj film nije za svačiji ukus!

(5. oktobar 2014.)

ZATOČENICI SLAVE

„Mape do zvezda“ („Maps to the Stars“)

režija: Dejvid Kronenberg, glavne uloge: Džulijan Mur, Džon Kuzak, Mia Vasikovska, Robert Patinson, Olivija Vilijams, Sara Gadon

U martu ove godine, na drugoj po redu dodeli novopokrenutih „Kanadskih nagrada ekrana“, ovdašnje verzije „Zlatnih globusa“, širom sveta proslavljenom autoru iz Toronta Dejvidu Kronbergu je uručena specijalna „Nagrada za životno delo“. Majstor filmskog užasa je u jednom momentu čak i zaplakao, dirnut iskazanom pažnjom i poštovanjem svih prisutnih: „Kada sam od 'Akademije za kanadski film i tv' obavešten da ću dobiti ovu nagradu, prvo sam pomislio: To je to! Ovo je kraj mog puta. Ali, ja sam čovek koji se ne osvrće nazad, nego sam uvek usmeren samo prema napred. Emotivan sam prema svojim filmovima koje sam snimio, ali ih nikad ne gledam! Ja sam

okrenut prema budućnosti!“ – izjavio je tom prilikom Dejvid Kronenberg. Samo dva meseca kasnije, on je dokazao da još nije „zreo“ za penziju i da su pred njim novi uspesi. Ono najbolje zapravo tek sledi! Na 67.-om kanskom festivalu, sa velikim odjekom je prikazan njegov novi film „Mape do zvezda“. U svojoj 71.-oj godini života, sa dvadeset igranih filmova u karijeri koja traje već četiri decenije, Dejvid Kronenberg je i dalje sineasta vrhunskog formata, koji vrlo pragmatično „flertuje“ sa Holivudom.

Shodno njegovom jedinstvenom stvaralačkom opusu, nazivali su ga i „Kraljem telesnog horora“ i „Baronom krvi“, a sada bi mogao da dobije i naziv „Princa satire“. U filmu „Mape do zvezda“ Kronenberg stavlja pod lupu Holivud i na gorko-smešan način razobličava njegovu mračnu stranu koja razara ljudske psihe. To je njegov „najjuvrtiniji“ i, kao rezultat toga, i najzabavniji film kojeg je dosad napravio. Ovo je verovatno prvo Kronenbergovo delo koje će svi voleti, osim, naravno, samog Holivuda!

Po prvi put snimajući izvan Kanade, on se uputio prema sunčanom i luksuznom Beverli Hilsu, u drami o slavi opsednutoj porodici: manipulativnom ocu-psihoterapeutu Stafordu (Džon Kuzak), strogo kalkulisanom majci Kristini (Olivija Vilijams), egocentričnom drogeraškom sinu-zvezdi Bendžiju (Evan Berd), i otuđenoj kćerci-šizofrenoj piromanki Agati (Mia Vasikovska), koja je otpuštena iz psihijatrijske bolnice. Njima dodajte i toksičnog holivudskog monstruma, ovisnika o slavi - neurotičnu, ostarelu glumicu Havanu (Džulijan Mur) i vozača limuzine Džeroma, koji žudi da postane „star“ (Robert Patinson) i imate pred sobom sve elemente za holivudsku horor-priču, na Kronenbergov način!

Kada su ga videli da snima scenu na glamuroznom „Rodeo Drajvu“, čudi me

da nisu odmah zvali „žace“ ili, još bolje, epidemiologe, jer kad se u gradu pojavi čovek koji je napravio „Besnilo“ (1977.) ili „Muvu“ (1987.) nikad ne znaš kakvu štetu po javno zdravlje može da prouzrokuje!

„Mape do zvezda“ predstavljaju Kronenbergov iskorak od njegovog klasičnog autorskog stila, sa naracijom koja „slalomiše“ između „kisele“ komedije i hiper-energične melodrame. Premda trvd i da „komedija leži ispod površine čak i onih najmračnijih njegovih filmova“, on nikada pre nije ovako otvoreno iskazao svoj smisao za humor. „Mape do zvezda“ su Kronenbergova svojevrsna ultimativna „Božanska komedija“, sa kojom on konkuriše za filmskog „Zabavljača godine!“

To je njegov najprijemčiviji film, za najširu publiku, još od prvoklasnog trilera „Zakletva“ (2008.). Ova košmarna crna komedija o Holivudu istražuje (ne)kulturu slave i prikazuje šta ona izaziva kod ljudi, i na čiju štetu. „Mape do zvezda“ je, u svojoj osnovi, egzistencijalistički film, sa centralnim likom zvezde izbledele slave koja je užasnuta da će prestati da postoji, jer je kao glumica odbačena od industrije „pokretnih slika“.

Kronenberg u svom delu polazi od premise da je sve smešno. Tragedija je smešna. Život je smešan. Humor se nalazi u svemu, u našim željama, našim očajanjima. Kroz svoje likove, zatočenike slave, on poručuje da ima nešto smešno i istovremeno tužno u tome su koliko su oni deseperatni u grčevitom nastojanju da budu priznati i potvrđeni od okoline, da stalno promašuju cilj, gledajući radije prema vani, nego da gledaju prema unutra, odnosno prema sebi.

Korozivni humor i ledeni ton u ovom ostvarenju postepeno ustupaju mesto melanholiji. Tu niko ne može biti spašen! Na neki čudni način, „Mape do zvezda“ je zapravo horor kao i svaki drugi koji je Dejvid Kronenberg kreirao u svojoj dugoj i provokativnoj karijeri.

U ovom delu, sve stvari se međusobno sudaraju u seriji iznenadnih izleva lošeg ponašanja, raskrinkanih tajni i razornih posledica. Prikazanu fizičku i emocionalnu brutalnost je na momente teško podneti. To je film bolnih istina i zapaljivih metafora, koje izazivaju osećaj mračne ironije

Za to je u mnogome zaslužan i scenarista Brus Vagner, koji je adaptirao svoju novelu. On je poznat kao bespoštedni hroničar holivudskog Ega i preterivanja („Scene klasne borbe na Beverli Hilsu“, 1989.).

Vagner je u „Mapama do zvezda“ opet napisao agresivno bezdušnu, upozoravajuću priču o holivudskom Narcizmu. Film počinje sa dolaskom Agate u „Grad anđela“ nakon prinudne odsutnosti od sedam godina. Unakažena ožiljcima od vatre (koje delimično sakriva crnim rukavicama do zglobova), ona kaže vozaču limuzine Džeromu da je došla u posetu familiji. (Robert Patinson, koji je u prethodnom Kronenbergovom filmu „Kosmopolis“, 2012.,

kao super-bogataš posmatrao svet iz svoje „lože“ u limuzini, sada je prebačen na prednje sedišta, kao šofer!).

Agata zapravo i nema preveliku želju da vidi porodicu (zbog šokantnih razloga koji će posle biti obelodanjeni), već nalazi posao kao potčrko (odnosno učtivim rečima kazano „lični asistent“) Havane, bivšeg filmskog „stara“, čija slava se „nasukala“ u permanentnoj oseci. Ona je kćerka nekadašnje zvezde, ovisnice o drogi, koja je nastradala u požaru (nova Kronenbergova „fatalna plavuša“ Sara Gadon) i grozničavo pokušava da dobije ulogu svoje majke u „rimejku“ filma koji ju je proslavio.

Bojan Ž. Bosiljčić i Sara Gadon

Havana je, takođe, i kljent samozvanog gurua-terapiste-masera Staforda, čija supruga Kristina je menadžerka njihovog razmaženog 13-godišnjeg sina-derišta, filmske zvezde Biberovskog imidža. Ispostavlja se da su upravo oni familija o kojoj je Agata govorila i apsolutno nemaju interesa da je vide!

Ono što sledi je Kronenbergova brza, dvočasovna holivudska „ekskurzija“ kroz bizarni, uznemirujući svet seksualnih devijacija, zataškavanja, izopačenosti, izveštačenosti, incesta, patološke nemoralnosti, perverzije, hipokrizije, pa čak i duhova, koju dugo nećete zaboraviti. Vešto razdeljujući brojne zaplete, obrte i razotkrivene gnusne tajne, od kojih vas samo hvata muka, on žigoše smrdljivu, skandaloznu stranu šou biznisa, držeći pri tome celo vreme svoj ironično-satirični stav. Kronenberg sa slašću „grize ruku koja ga hrani“!

U filmu je prezentovan jedan ekskluzivni kanadski simbol: bronzani objekat koji Agata koristi kao ubilačko oružje je u stvari statueta „Genija“ (odnosno „Džinija“), prejašnje najviše ovdašnje filmske nagrade (dodeljivane od 1980. do 2012. godine), koju je Dejvid Kronenberg osvojio za režiju „Pauka“ (2002.).

Ako bi Vajlderov „Bulevar sumraka“ (1950), Mankijevičev „Sve o Evi“ (1950.) i Finčov „Holivud Vavilon Keneta Ejngera“ (1991.) uzeli šaku lekova, imali dvodnevni seks u troje i začeli dete, devet meseci kasnije ono bi bilo nalik „Mapi do zvezda“! Ako ništa drugo, posle gledanja ovog filma uštedećete novac, jer će vam ponestati i zadnja želja da odete u Los Anđeles, na obilazak zvezda!

(7. novembar 2014.)

PALI IDEALI

„Plaćeni ubica“ („Sicario“)

režija: Deni Vilnev, glavne uloge: Emili Blant, Džo Brolin, Benicio Del Toro

Deni Vilnev („oskarovska“ nominacija za „Zgarišta“, 2010.), Žan-Mark Vale („Oskarima“ nagrađeni „Poslovni klub Dalas“, 2013.). Filip Falardo („oskarovska“ nominacija za „Gospodina Lazara“, 2011.) i Ksavijer Dolan (nagrada Žirija na kanskom festivalu za „Mamicu“, 2014.). To je „fantastična četvorka“ Severnog Holivuda! Ovaj kvartet kvebečkih filmskih autora su perjanice kanadske kinematografije, koji su u svetskoj prestonici „pokretnih slika“ dobili radnu vizu.

Tranziciju od Severnog Holivuda do Holivuda prvi je među njima započeo Deni Vilnev, čiji najnoviji film „Plaćeni ubica“ se upravo našao na repertoaru

severno-američkih „multipleksa“. Ovaj proslavljeni montrealški sineasta, višestruki dobitnik „Džinija“, kanadskih „Oskara“ („Melstrom“, „Politehnički fakultet“) je ekspresno napravio uspešnu karijeru u „svetom“ filmskom mestu gde svi putevi globalne slave vode – Holivudu.

Nakon dva izvrsna dela u 2013. godini- „Neprijatelj“ i „Zatvorenici“, on je sada režirao „Plaćenog ubicu“, visoko stilizovani film, koji je ranije već naišao na odličan prijem publike na kanskom i toronćanskom festivalu. To je istovremeno napeti triler, šokantna polu-dokumentaristička drama, minuciozna studija karaktera i akcioni film koji navodi publiku na duboko razmišljanje.

Snimljen prema uzbudljivom scenariju neafirmisanog glumca Tejlora Šeridana, „Plaćeni ubica“ nas vodi u najmračnija mesta planete. Ne, to u ovom filmu nisu ni Bliski Istok ni Afrika, već granično područje između SAD i Meksika, gde se već petu deceniju vodi borba protiv krijumčarenja droge (i ljudi).

Američki *FBI* i *CIA* protiv meksičkih narko-kartela! Ovaj krvavi rat koji je poveo nekadašnji „ražalovani“ američki predsednik Ričard Nikson dosad je koštao desetine milijarde dolara i stotine hiljada ljudskih života, i pokazao se neefikasnim baš kao i američke invazije Iraka i Avganistana. Kao i svaki drugi, i ovaj rat je stvar politike i biznisa!

„Krijumčarenje“ (osvojena četiri „Oskara“, 2000.) reditelja Stivena Soderberga i „Divljaci“ (2012.) kontroverznog Olivera Stouna su se ranije bavili ovom gorućom temom, koju Deni Vilnev sada istražuje kroz ženski lik, što je njegova specijalnost još od debitantskog filma „32.-gi avgust na Zemlji“ (1998.). Po sopstvenom priznanju, on u sebi poseduje jaku žensku stranu!

Glavna heroína „Plaćenog ubice“ je *FBI* agent Kejt Mejser (u upečatljivom tumačenju Emili Blant), koja je priključena specijalnoj ekipi elitnih vladinih operativaca za borbu protiv meksičkih kartela. Šef tima je je Mat (Džoš Brolin), „kaubojski“ tip škrt na rečima, koji umesto cipela voli da nosi „japanke“. Njemu se niko ne usuđuje da pogleda u lice, ali ni da mu okrene leđa! Njegov misteriozni kolumbijski partner je Alejandro („Oskarovac“ Benicio Del Toro), koji se oblači mnogo bolje od Mata, ali zato govori još manje. „Ti nisi vuk, a ovo je zemlja vukova!“ - reći će on kratko Kejt, koja će već posle prve akcije ostati zbunjena i užasnuta njihovim brutalnim postupcima i moralnom ambivalentnošću.

Sve što je idealistična i naivna Kejt znala o svetu koji je okružuje, o njenoj vladi pa i o samoj sebi, biće naprasno raskomadano, naglo osvešćena gorkom realnošću i žestinom nasilja, koja podseća na „oskarovski“ film „Nema zemlje za starce“ (2007.) braće Koen. Ona je samo pion u mnogo većoj igri koja ima svoje političke elemente.

Držeći u rukama moralni kompas filma i baklju čovečnosti, Kejt pokušava da nađe svoju snagu u nemilosrdnom muškom svetu kroz svoje emocije i smisao za pravdu. Emili Blant, koja je prošle godine u filmu „Na rubu vremena“ ukrala film od Toma Kruza, ponovo je dokazala da ženski likovi u Holivudu ne moraju samo da nose oružje da bi postali jaki karakteri.

„Plaćeni ubica“ je snažna i uznemirujuća priča o (ne)moralnosti i podzemnim aktivnostima *CIA*-e. Deni Vilnev se u svom delu („Sikario“ na španskom jeziku znači „plaćeni ubica“) vispreno bavi kompleksnim temama – surovim metodima zaštitnika zakona i članova narko-kartela i ogromnom raskoraku između ideala i stvarnosti. Svet nije crno-beli, već je jedna velika siva zona! Bilo bi zanimljivo čuti šta bi o ovom filmu rekao Donald Tramp, biznismen, bivša zvezda tv „rijaliti šoua“ i novopečeni političar, koji je nedavno žestoko okrivio južne susede za ekspanziju kriminala u Americi, obećavajući da će, ako sledeće godine bude izabran za predsednika, izgraditi veliki betonski zaštitni zid duž cele granice Amerike sa Meksikom. Trampov „Kineski zid“ iz 21. veka!

„Za ideale ginu budale!“ - heretički je poručio 1980-tih u svojoj antologijskoj pesmi legendarni Bora Čorba, što je u filmu „Plaćeni ubica“ na svom putu samo-otrežnjenja sa razočarenjem shvatila i centralna junakinja. Deni Vilnev je napravio inteligentni film koji postavlja mnoga pitanja, ali koji je istovremeno i mudar da ne daje i definitivne odgovore na njih.

(29. oktobar 2015.)

SVETLOST U TAMI

„Soba“ („Room“)

režija: Leni Abrahamson, glavne uloge: Bri Larson, Džekob Trembli

Najviše kanadske filmske nagrade ove godine liče na „Oskare“! Nikad pre se još nije desilo da se ovako „usaglase“ ukusi članova američke Akademije filmskih umetnosti i nauka i kanadske Akademije za film i televiziju. Kandidati za holivudske „Oskare“, filmovi „Soba“ (4 nominacije) i „Bruklin“ (3 nominacije), našli su se i na listi pretendenaata za „Kanadske nagrade ekrana“, koje će biti dodeljene 13. marta u Torontu. Sve to se desilo uz svesrdnu pomoć irskih sineasta!

Naime, oba ova dela su snimljena u kanadsko-irskoj koprodukciji, sa zajedničkim, udruženim kreativnim i finansijskim potencijalima. Za male kinematografije, to je najefikasniji i najekonomičniji način pravljenja filmova. Uostalom, to sve nije moglo da bude prikladnije jer je, generalno gledajući, termin „koprodukcija“ zapravo zaštitni znak i točak-zamajac cele Kanade, mešavine doseljenika sa svih strana sveta. Koprodukcija je način života u Kanadi, u gotovo svakom aspektu!

Ako tražite (uglavnom uzaludno) da na repertoaru bioskopa gledate nešto zaista jedinstveno i nezaboravno, „Soba“ je ostvarenje koje će vas zapanjiti! To je mali film, ali je njegov impakt ogroman.

Neću vam reći da je to delo koje je lagano da se gleda i „svari“. Neću vam garantovati da nećete želeti da izađete sa predstave negde tokom prvog sata gledanja filma, pogotovo ako ste klaustrofobični ili ste mlada majka. Svakako

vam neću kazati da je to najzabavniji film godine, ali zato mogu da tvrdim da je to jedno od najimpresivnijih ostvarenja iz 2015. godine. „Soba“ je delo koje se retko vidi!

Snimljena na lokacijama u Torontu, na osnovu adaptirane „bestseller“ novele Eme Donohju, ontarijske spisateljice irskog porekla, „Soba“ je mučna priča o mladoj ženi Džoj (uloga američke glumice Bri Larson) i njenom 5-godišnjem sinu Džeku (Džekob Trembli), koji žive u omalenoj šupi, zatvoreni od brutalnog sadiste zvanog „Stari Nik“ (Šon Bridžers), što je u stvari staro-britanski pojam za „Satanu“.

Ema Donohju i Bojan Ž. Bosiljčić

Iako je „Soba“ plod fikcije, jedan od razloga zašto nas hvata jeza u ovom filmu je saznanje da takvi monstumi zaista postoje u stvarnom svetu. Ova unemirujuća saga je delimično „inspirisana“ istinitim groznim slučajem o jednom Austrijancu koji je svoju kćerku držao u zatočeništvu, u podrumu kuće, pune 24 godine, gde je seksualno zlostavljao, sa sedmoro rođene dece u prisilnom „incestu“!

Kroz oči malog dečaka, u „Sobi“ je prikazana potresna „svakodnevnica“ odgajanja deteta u prostoriji veličine 3 sa 3 metra. Džek nikad nije zakoračio izvan ovog ljudskog kaveza, šupe u dvorištu, bez prozora, samo sa malim staklenim otvorom na plafonu, koju je „Stari Nik“ zvučno izolovao i opremio isluženim nameštajem, malim frižiderom, starinskim portabl televizorom, lavaboom, oštećenom klozetskom šoljom, prljavom kadom i uskim krevetom. Sedam godina ranije, „Stari Nik“ je kidnapovao njegovu mamu koja je bila tinejdžerka i od tada je redovno siluje. Tako je rođen Džek! Punih pet godina, Džoj pripoveda najdužu bajku svom sinu, kazujući mu da je „soba“, kako

je Džek zove, zapravo celi svet, i da sve što vide na televiziji - druge ljude, životinje, drveće - je samo izmišljotina i fabrikacija! „Stari Nik“ je „senkovita“ figura koja ih posećuje kasno u noć, donosi im hranu i opet napastvuje Džoj. On je obično razdražljiv, jer smatra da njegova uloga „hranioca“ nije dovoljno cenjena. Na neki perverzni način, on podrazumeva da su njih troje - porodica! „Soba“ deluje kao horor-priča, ali ona ne govori samo o strahu i očaju! To je istovremeno i storija o nadi, koja ispunjava srce sa osećajem dobrote i hrabrosti. U tom „bunkerisanom“ svetu između četiri zida, Džoj i Džek stvaraju svoju oazu humora, lepote, ljubavi i neizmerne privrženosti. Oni zajedno pevaju pesme, čak prave i rođendansku tortu!

Vođena iskonskim majčinskim instinktom, Džoj se istrajno bori da njen sin bude zdrav, bezbedan i srećan, uprkos užasnim okolnostima. Džek je razlog njenog postojanja: ona ga uči da čita, piše i računa, i čini sve da ne utone u beznade.

Dosad neafirmisani irski reditelj Leni Abrahamson („indi“ film „Frenk“, 2014., sa Majklom Fasbenderom u naslovnoj roli) je „Sobu“ struktuisao u dva čina, između kojih je smestio triler sekvencu o bekstvu iz nje, od koje zastaje dah. Prvi deo filma prati Džoj i Džeka u zatočeništvu, a drugi sledi njihovo nimalo lako prilagođavanje svetu izvan „sobe“, koji za njih izgleda kao drugačija vrsta emocionalnog „zatvora“. I sloboda takođe ima svoja ograničenja!

Abrahamsonova „Soba“ nije baš najprijatnije mesto da provedete dva sata, ali donosi uznemiravajuće iskustvo koje je teško zaboraviti i dugo će u vama trajati. Ova onespokojavajuća drama je svojevrsna oda privrženosti majke i deteta: dva bića mogu među četiri zida izgraditi svoj svet zbog kojeg je vredno (pre)živeti, ako dovoljno vole jedno drugog. Iako nas vodi u najmračnija mesta, film pronalazi svetlost u tami!

Sa 11 nominacija (u svim glavnim kategorijama) „Soba“ je nesumnjivo prvi favorit za „Kanadske nagrade ekrana“. Glumačke kreacije „zatočenika“ su izvanredne! Novootkrivena Bri Larson (nedavno nagrađena „Zlatnim Globusom“, što je pouzdani nagoveštaj i za holivudskog „Oskara“) je transcendentna u ulozi mlade majke-žrtve nasilja, ispoljavajući beskrajnu toplinu, ali i žestoku posvećenost, odanost i odlučnost.

Osmogodišnji Džekob Trembli, iz Vankuvera, je pravo glumačko čudo od deteta! Sa široko otvorenim očima koje zrače znatiželjom, on na najsuptilniji način izražava nevinost ali i elastičnost dečaka koji je inteligentan, kreativan, privržen svojoj majci, a ipak izolovan i nesposoban da potpuno razume stvarnost.

(2. februar 2016.)

O AUTORU:

Bojan (Živko) Bosiljčić (1957.), publicista, novinar i filmski kritičar.

Osnovnu školu, gimnaziju i studije žurnalistike, na Fakultetu političkih nauka, završio u Sarajevu (1979.).

Bavi se novinarstvom od 1976. godine. Karijeru je započeo na "Sarajevu 202", a potom nastavio na Drugom programu Radio-Sarajeva, u kulturnoj emisiji "Primus", u okviru koje je nastala popularna "Top lista nadrealista".

Od sredine 1980-tih, pa do izbivanja građanskog rata u Bosni i Hercegovini, 1992. godine, pisao je filmske kritike i eseje u sarajevskim dnevnim listovima i magazinima: "Večernje novine", "Svijet", "Una", "Naši dani", "Film" i "Nedjelja".

Od 1980. do 1990. godine obavljao je poslove odnosa sa javnošću u filmskoj kući "Forum" Sarajevo, koja je, između ostalih, proizvela i dva čuvena filma reditelja Emira Kusturice: "Otac na službenom putu" (1985.) i "Dom za vešanje" (1989.).

Od juna 1994. do septembra 1995. godine živio je u Subotici, gde je bio zaposlen na Radiju "YU-ECO" i bio ko-inicijator i ko-selektor Programa proslave 100-godišnjice filma, pod nazivom "Sanjati otvorenih očiju - prvih sto godina" (u saradnji sa Skupštinom grada Subotica i "Subotica-filmom").

Od septembra 1995. godine živi u Kanadi. Kao slobodni novinar piše za kanadsko-srpske novine i elektronske medije.

Član je redakcije "Novina" – Toronto, najvećeg lista srpske dijaspe u Kanadi.

Objavio je devet knjiga sa filmskom tematikom: "Plakat bosansko-hercegovačkog filma" (ko-autor, Sarajevo, 1988.), "Oskar je kriv za sve" (Subotica, 1995.), "Severno od Holivuda" (Beograd, 1997.), "Bulevar sumraka" (Beograd, 1999.), "Dok javori njišu grane" (Beograd, 2002.), "Ti divni sanjari" (Beograd, 2011.), "Moderna vremena" (Beograd, 2012.), "Sjaj u očima" (Subotica, 2023.) i "Velika iluzija" (Subotica, 2023.).

Njegove knjige su promovisane na beogradskom FEST-u, Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu, Festivalu evropskog filma na Paliću i Salonu knjige srpskih autora u Torontu. Knjiga "Ti divni sanjari", o 30 godina postojanja najviših kanadskih godišnjih filmskih nagrada "Džini" ("The Genie Awards"), jedina je sa takvom tematikom u celom svetu i naišla je na veliki medijski odjek u Kanadi i Srbiji. Bio je inicijator i ko-selektor dve retrospektive

jugoslovenske (srpske) kinematografije u Kanadi: "Novi balkanski film" ("*New Balkan Cinema*"), održane u Otavi i Montrealu, u organizaciji Kanadskog filmskog instituta, uz saradnju Jugoslovenskog instituta za film (1997.) i "Jugoslovenski crni talas: Biće skoro propast sveta" ("*Yugoslavian Black Wave: The End Of The World Is Coming*"), održane u Otavi, Vankuveru i Torontu, u organizaciji Kanadskog filmskog instituta, Pacifičke kinoteke i Kinoteke Ontario, uz saradnju Jugoslovenske kinoteke (2001).

Član je Međunarodne federacije filmskih kritičara i novinara (FIPRESCI).

Bio je član Međunarodnog žirija na 19. Festivalu Evropskog filma na Paliću, 2012. godine.

S A D R Ź A J:

Mali vodič kroz knjigu	5	
<i>Prolog - SVE OVE GODINE</i>	11	
SANJAR KOJI OSTAVLJA TRAG (U OVIM MODERNIM VREMENIMA)	14	
<i>Prvo poglavlje</i>		
- ZEMLJA SUTRAŠNJICE (BUDUĆNOST JE VEĆ POČELA!) :	16	
- <i>Hleba i igara!</i>	16	
- <i>Sudar svetova</i>	19	
- <i>Doba mutanta</i>	21	
- <i>Ja, robot</i>	24	
- <i>Furiozni drum</i>	27	
<i>Drugo poglavlje - AMERIKA ZA POČETNIKE:</i>		30
- <i>Cirkus "šou biznisa"</i>	30	
- <i>Vrata pakla</i>	32	
- <i>Brak je mrak!</i>	35	
- <i>"Sveto trojstvo" poriva</i>	37	
- <i>Moć novca</i>	39	
- <i>Omražena osmorka</i>	41	
<i>Treće poglavlje - „ONLAJN“ GENERACIJA (DRUŠTVENA MREŽA):</i> ..		44
- <i>Revolucionar sa laptopom</i>	44	
- <i>Kompjuterski mesija</i>	47	
<i>Četvrto poglavlje - VELIKO BEKSTVO (POP-CORN CINEMA):</i>		50
- <i>Odavde do neizdržljivosti</i>	50	
- <i>Gospodar "popkorna"</i>	52	
- <i>"Marvelovska" šestorka</i>	55	
- <i>Holivudski bučkuriš</i>	58	
- <i>Super protuve</i>	61	
- <i>Dinomanija</i>	63	
<i>Peto poglavlje - RATNE IGRE:</i>		66
- <i>Rat je "Fun"!</i>	66	
- <i>Na pučini hladnog rata</i>	69	
<i>Šesto poglavlje - KOSMIČKE STAZE:</i>		72
- <i>"Randevu" sa bogovima</i>	72	
- <i>Deca zvezda</i>	76	

- <i>Haj'mo na Mars!</i>	78	
- <i>Rabljenje sile</i>	81	
<i>Sedmo poglavlje - AGENTI KOJE SMO VOLELI:</i>		84
- <i>"Šagadelični" špijun</i>	84	
- <i>Špijun za sva vremena</i>	86	
<i>Osmo poglavlje - ZVEZDANA PRAŠINA:</i>		90
- <i>Veličanstvena tišina</i>	90	
- <i>Magija u tri dimenzije</i>	94	
- <i>I pad je let!</i>	98	
<i>Deveto poglavlje - NEVINOST BEZ ZAŠTITE:</i>		100
- <i>Konja za predsednika!</i>	100	
- <i>Slike iz dečastva</i>	102	
<i>Deseto poglavlje</i>		
- NEPODNOŠLJIVA TESKOBA (PATNJE DUŠE I TELA):	105	
- <i>Crno-beli svet</i>	105	
- <i>Blokada u glavi</i>	107	
- <i>Praznoća življenja</i>	109	
- <i>Okean agonije</i>	112	
- <i>Američki pacijent</i>	114	
- <i>Lepotica i zver</i>	116	
- <i>Plači, slobodo!</i>	118	
- <i>Izgubljena duša</i>	121	
- <i>Moderne devojke</i>	123	
- <i>Osveta u divljini</i>	126	
- <i>Glas protiv ćutnje</i>	129	
<i>Jedanaesto poglavlje - HOLIVUDSKO JEVANĐELJE:</i>		133
- <i>Kroz muke do spasenja</i>	133	
- <i>Revizionistički ep</i>	136	
<i>Dvanaesto poglavlje - O CANADA!:</i>		139
- <i>Doktor na "udici"</i>	139	
- <i>Madam "Di"</i>	142	
- <i>Zatočenici slave</i>	146	
- <i>Pali ideali</i>	150	
- <i>Svetlost u tami</i>	153	
<i>O autoru</i>	156	

Canada's greatest film fan

Bojan Z. Bosiljcic, a film critic and author in his native Sarajevo, calls himself ‘the last cinema romantic’

Photograph by *JULIE OLIVER*

A Gatineau man has written three books celebrating Canadian film. The only catch is that they are in Serbian.

By *JAY STONE*

The Genie Award nominations will be announced Jan. 17, and few people will be more excited than Bojan Z. Bosiljcic, who may be Canada's greatest film fan.

“It’s a huge cultural statement. It’s a testimony about Canadian identity,” Bosiljcic says of the Genies. “They speak about us, about Canadians. When people ask why do we care about the Genies, it would be like saying the question is: Why do we care about ourselves?”

Bosiljcic — who signs his letters “the last cinema romantic” — is a 54-year-old immigrant from Bosnia who came to Canada in 1995 and, four months later, was attending the Genie Awards in Montreal (“the visually striking The

Confessional by Robert Lepage” was that year’s winner, he recalls). He was a film critic in Sarajevo, and he now writes for *Kisobran*, a Serbian-language newspaper in Vancouver, although he lives in Gatineau.

He has written three books about Canadian movies, all of them in Serbian: *Hollywood North* (*Severno od Holivuda*), *While Maple Branches Sway* (*Dok javori njisu grane*), and now *The Beautiful Dreamers* (*Ti divni sanjari*), a history of the Genies that includes interviews with many of the winners. He proudly says it’s the only book in the world on the three decades of the awards: An earlier celebration of Canadian film called *And the Genie Goes To . . .* by Maria Topalovich, former head of the Academy of Canadian Cinema and Television, came out in 1999.

The academy, which runs the Genies, says it has heard of Bosiljcic’s book, but it has not seen a copy. It probably wouldn’t do much good, the book being in Serbian and all, although there are several illustrations of Bosiljcic with various luminaries of Canadian cinema, and the occasional word — *Dejvid Kronenberg*, or *Atom Egojan* — that is intelligible to the non-Serbian speaker. The fact that the only current book on the Genies is in Serbian and had its launch at the Belgrade International Book Fair is somehow a quintessential Canadian story. We are largely a nation of newcomers, and it is frequently the recent arrivals who most appreciate our virtues: the freedom, the safety, the *Atom Egoyan* films.

Bosiljcic — who uses his middle initial because his cousin, Bojan S. Bosiljcic, is also a writer, in Belgrade — says that, while they are often ignored at home, Canadian films are very popular in Serbia and are regularly shown in theatres and on TV there.

“I like Canadian movies, because, to me, they are opposite to the Hollywood mainstream, to this Hollywood brainwashing escapism,” he said in an interview.

“Canadian movies are similar to European auteur cinema. They’re audacious, they’re innovative, they speak about real life. They speak about everyday problems. They speak about the people who are not like the superheroes. In Canadian movies, there is no superhero with supernatural power who always saves the world and gets the girl.”

He also likes the fact that Canadian films tackle subjects that some regard as taboo: Jean-Marc Vallée’s *C.R.A.Z.Y.*, about the coming of age of a gay youth in Montreal, won the 2005 Genie as best picture, “the same year when Oscars were afraid to give the best movie of the year award to *Brokeback Mountain*,” Bosiljcic says.

“I found Canadian movies very exciting. They are provocative. They actually make you think, not sleep.”

Alas, not everyone knows this. Telefilm Canada set a goal of having Canadian films earn five per cent of total box-office receipts, but they managed only 3.3 per cent in 2009-10, according to the latest figures. Telefilm chair Michel Roy said in November that there will be a new index of success, one that will also consider award nominations, acclaim at festivals, DVD and TV revenue, and private-sector funding.

Last year, Barney's Version and Incendies, the top Genie movies, earned \$35 million worldwide and won 52 prizes at festivals. But for most Canadian movies, getting audiences has been a familiar problem, and Bosiljic puts forth familiar reasons: We're just too close to Hollywood.

"We are not enough exposed to Canadian movies," he says. "They should have more space in theatre and on national TV."

In fact, there was such a televised retrospective of Canadian cinema recently. It was in Belgrade, when he was there for his book launch.

Watch a video of Bosiljic talking about his new book by finding this story at: OTTAWACITIZEN.COM/ARTS

The book: Ti divni sanjari (The Beautiful Dreamers) is available at Serbica Books in Toronto.

The Genie Awards: The nominees for the the 32nd Genie awards will be announced Jan. 17, and the awards will be presented March 8.

**THE OTTAWA CITIZEN
ARTS & LIFE, D3
Monday, January 16, 2012.**

(Preneseno iz vodećeg dnevnog lista kanadske prestonice)

